

Національна академія наук України
Інститут історії України

**Микола Федорович
КОТЛЯР**

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Київ-2017

УДК 012Котляр+016:[929Котляр+94(477)(092)]

Рецензенти:

Геннадій Боряк, доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України

Олександр Удод, доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України

Микола Федорович Котляр: біобібліографічний покаж-
чик / уклад. С. М. Блащук; НАН України, Ін-т історії України. – К.,
2017. – 140 с.

ISBN 978-966-02-8247-6

Висвітлюється життєвий і творчий шлях відомого укра-
їнського історика, доктора історичних наук, члена-кореспон-
дента НАН України Миколи Федоровича Котляра. Подано виб-
рану бібліографію праць ученого.

Для науковців, студентів і всіх, хто цікавиться історією.

*Затверджено до друку вченою радою
Інституту історії України НАН України
(протокол № 5 від 25 травня 2017 р.)*

*Котляр
Микола Федорович*

ЗМІСТ

Від укладача	5
Микола Федорович Котляр: портрет ученого	7
Хронологічний показчик праць	15
1964	15
1965	15
1966	16
1967	16
1968	17
1969	18
1970	19
1971	20
1972	22
1973	23
1974	24
1975	24
1976	25
1977	25
1978	25
1979	26
1980	27
1981	28
1982	29
1983	32
1984	33
1985	33
1986	34
1987	36

1988	37
1989	39
1990	40
1991	41
1992	42
1993	42
1994	43
1995	44
1996	46
1997	47
1998	50
1999	51
2000	52
2001	53
2002	55
2003	56
2004	59
2005	61
2006	63
2007	64
2008	66
2009	69
2010	70
2011	73
2012	75
2013	77
2014	79
2015	86
2016	87
2017	88
Алфавітний покажчик праць	89
Публікації про М. Ф. Котляра	131
Наукове керівництво М. Ф. Котляра	134
Покажчик співавторів	136
Умовні скорочення	137

ВІД УКЛАДАЧА

Микола Федорович Котляр – відомий український історик, фахівець із середньовічної доби, нумізмат, джерелознавець, історіограф. Його наукова діяльність триває майже п'ятдесят п'ять років, а доробок нараховує понад тисячу наукових і науково-популярних публікацій, серед яких більше півсотні монографій. Таким чином потреба у систематизації бібліографічної інформації про праці М. Ф. Котляра цілком очевидна.

Покажчик підготовлено до друку з нагоди 85-річчя вченого. Бібліографія праць ювіляра охоплює період із 1964 по 2017 рр. Більшість із них переглянуто *de visu*, відомості про інші студії укладачеві надав сам автор. Бібліографічну інформацію розміщено за хронологічним принципом, у межах окремого року праці подано в алфавітному порядку з наданням порядкового номера кожній позиції, окремим блоком наприкінці певного року подано статті в енциклопедичних та довідкових виданнях. Задля оптимізації пошуку необхідної інформації до бібліографії долучено допоміжні індекси: співавторів та алфавітний покажчик праць, де всі студії розподілено за рубриками:

- монографії й окремі видання;
- статті в наукових збірниках;
- науково-популярні публікації;
- матеріали доповідей та повідомлень на наукових конференціях, семінарах, круглих столах;
- рецензії;
- статті в енциклопедичних і довідкових виданнях;
- передмови й післямови.

Видання містить також інформацію про М. Ф. Котляра, праці про нього, відомості про його учнів, фото з родинного архіву. Показчик стане у пригоді медієвістам, нумізматам, джерелознавцям, історіографам, усім, хто цікавиться історією.

Висловлюємо щиру вдячність А. Г. Плахоніну за надання списку друкованих праць ученого.

МИКОЛА ФЕДОРОВИЧ КОТЛЯР: портрет ученого*

Відомий український історик Микола Федорович Котляр помітно вирізняється серед сучасних медієвістів. Його праці відомі широкому загалу фахівців не лише в нашій країні, а й за її межами, книги та статті виходять друком у багатьох країнах світу, він є членом авторитетних міжнародних наукових організацій. Доробком знаного спеціаліста вже не одне десятиліття послуговуються вчені.

М. Ф. Котлярові судилося жити та працювати в різні історичні епохи. Це вплинуло на становлення історика, на його кругозір, зацікавлення та переконання.

Народився Микола Федорович Котляр 4 липня 1932 р. в Кам'янці-Подільському¹. Це місто й до сьогодні дороге для нього, він завжди особливо радо відвідує наукові заходи, які там проходять. Його батько Федір Васильович був агрономом, а мати Надія Михайлівна – вчителькою. У дитинстві разом із

---

* При написанні біографічного нарису було використано особисті спогади М. Ф. Котляра, матеріали з його домашнього архіву та статті: Плaxonін А. Г. Микола Федорович Котляр // Інститут історії України Національної академії наук України. 1936–2006. – К.: Інститут історії України НАН України, 2006. – С. 442–445; Його ж. Котляр Микола Федорович // Енциклопедія історії України. – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 5. – С. 235–236; Рождественская М. В. Котляр Николай Фёдорович // Энциклопедия «Слова о полку Игореве». – СПб.: Дмитрий Буланин, 1995. – Т. 3: К–О. – С. 90–92.

¹ Зауважимо, що в «Енциклопедії «Слова о полку Игореве»» дату народження вказано невірно. Звідти помилкові дані поширилися по деяких довідниках та інтернет-сайтах.

батьками багато переїздив – мешкав у Вінниці, Козятині та ін. Шкільні роки майбутнього історика пройшли в Полтаві, де він і здобув середню освіту у школі № 17, яку закінчив із золотою медаллю. З дитинства займався баскетболом та грав у шахи. Свого часу виступав за студентську команду «Буревісник» і навіть став майстром спорту.

Ще зі шкільних років почав захоплюватися фотографуванням. Його любов до цієї справи зародилась тоді, коли батько подарував сину перший фотоапарат та обладнав дома невелику лабораторію. Мало хто знає, але зараз книжкові полиці Миколи Федоровича прикрашають чудові портретні світлини дорогих йому людей зроблені в різний час. Фотографія дозволяє зупинити плин часу й насолодитися красою цього світу. Завдяки їй можна побачити людську щирість, емоції та їх унікальність.

У 1950 р. вступив на факультет міжнародних відносин Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Але повороти долі змусили змінити плани, тому М. Ф. Котляр 1956 р. закінчив навчання вже на історичному факультеті. Це стало доленосним та визначило все його подальше життя.

У 1956–1960 рр. М. Ф. Котляр працював на посаді консультанта з питань історії відділу бібліографії Центральної наукової бібліотеки АН УРСР. Проте пошуки свого місця в науці привели його до Ленінграда, де 1960 р. він вступив до аспірантури відділу нумізматики Державного Ермітажу. Микола Федорович став учнем визначного радянського нумізмата й непересічної людини, доктора історичних наук, професора Івана Георгійовича Спаського, який навчав копіткій праці з джерелами, не дозволяв іти найлегшим шляхом. Іван Георгійович був уродженцем м. Ніжин, у 1925 р. закінчив Ніжинський інститут народної освіти. Усе своє життя він підтримував зв'язок із рідним містом. І. Г. Спаського внесено до списку почесних громадян Ніжина, а його ім'ям названо місцевий краєзнавчий музей.

М. Ф. Котляр згадує роки, проведені в місті на Неві, із теплотою у серці. Важко передати й те значення, яке мав науковий керівник у житті Миколи Федоровича, адже настанови та поради І. Г. Спаського стали справжнім дороговказом у подаль-

шому житті історика, закарбувалися на все життя. Цікаво, що доленосна зустріч із майбутнім учителем, як згадує Микола Федорович, відбулася навесні 1960 р. в Києві, куди Іван Георгійович приїхав із лекцією «Дукати та дукачі України». Саме тоді він і вразив його простотою, доступністю і яскравістю викладу, – усім тим, що зазвичай властиво справжньому вченому, котрий уміє дохідливо розповісти про найскладніші речі. У 1970 р. в Києві вийшла монографія Івана Георгійовича «Дукати і дукачі України», переклад якої українською мовою здійснив М. Ф. Котляр.

Спілкування з науковим керівником не закінчилося й після захисту дисертації, а тривало до кінця життя Івана Георгійовича. Великою радістю та честю для Миколи Федоровича був приїзд до Києва на захист докторської дисертації на початку грудня 1972 р.

За період навчання в аспірантурі М. Ф. Котляр переглянув у сховищах Ермітажу тисячі монет і монетних скарбів. Згодом, для завершення дисертації, його ще на рік залишили в одному з найбільших у світі культурно-історичних музеїв на посаді наукового співробітника відділу нумізматики. Результатом наполегливої праці стала захищена 1965 р. в Інституті історії АН СРСР кандидатська дисертація «Галицька Русь XIV–XV ст. (історико-нумізматичне дослідження)». Відтоді саме нумізMATика на багато років посіла головне місце серед наукових інтересів М. Ф. Котляра.

Ще одна важлива подія життя міцно пов'язала Миколу Федоровича з Ленінградом. Саме тут у 1962 р. він зустрів своє кохання, жінку, яка стала його натхненницею, опорою й порадиницею на все життя – Марину Володимирівну Скржинську. Вона тоді навчалася в аспірантурі Ленінградського державного університету на кафедрі класичної філології. Побралися вони в Києві 1964 р. і ось уже понад півстоліття у злагоді та щирому коханні йдуть по життю разом. Марина Володимирівна в 1968 р. захистила кандидатську дисертацію: «Новелістична традиція про тиранію в Греції VII–VI ст. до н.е.», а з часом (у 1992 р.) і докторську на тему: «Античні писемні джерела VII–IV ст. до н.е. про Північне Причорномор'я». Усе своє життя вони пліч-о-пліч

займаються улюбленою справою та підтримують і допомагають один одному в усьому.

У 1965 р. М. Ф. Котляр повернувся до Києва. Декілька місяців він працював науковим редактором видавництва «Наукова думка», а відразу після захисту у червні того ж року кандидатської дисертації став співробітником Інституту історії України АН УРСР. За довгі роки Микола Федорович попрацював у багатьох структурних підрозділах цієї академічної установи – відділах історіографії, джерелознавства та допоміжних історичних дисциплін, зарубіжної історіографії, середньовічної історії України, а в 1982–1996 рр. очолював сектор історії Київської Русі. Саме в інституті він підготував та захистив у 1972 р. докторську дисертацію «Грошовий обіг України доби феодалізму», яка стала продовженням його кандидатського дослідження.

Як не дивно це зараз виглядає, але до М. Ф. Котляра грошовий обіг на території України у середні віки та ранній новий час залишався *terra incognita* для вітчизняних медієвістів. Фахівець ніколи не дозволяв собі працювати без джерельного підґрунтя, в основі його студій – не загальні теоретичні викладки, а власноруч складені каталоги знайдених на території України монет. До речі, саме ця, здавалося б, «чорна», допоміжна робота викликала надзвичайне зацікавлення у зарубіжних колег. Так, наприкінці 1970-х рр. у Польщі вийшла друком праця «Знахідки монет на території України XIV–XVII ст.» (Краків, Варшава, Гданськ, 1975 р., польською мовою). Це видання, а також книги «Галицька Русь у другій половині XIV – першій чверті XV ст.: Історико-нумізматичне дослідження» (Київ, 1968 р.), «Грошовий обіг на території України доби феодалізму» (Київ, 1971 р.), «Нариси обігу і лічби монет на Україні XIV–XVIII ст.» (Київ, 1981 р.) принесли йому загальне визнання у середовищі фахівців. М. Ф. Котляра було обрано іноземним членом Польського археологічного й нумізматичного товариства, членом Нумізматичної комісії АН СРСР, а в 1991–1993 рр. він був стипендіатом Національного історичного музею Швеції.

Поступово Микола Федорович дедалі більше захоплювався історією Русі. Спочатку це були питання історіографії, потім – історичної географії, політичної історії. Ще в роки роботи над

кандидатською дисертацією він зацікавився Галицько-Волинським князівством. Мабуть саме тому й повернувся до студіювання минувшини цих українських історичних земель у давні часи. Першою ґрунтовною монографією М. Ф. Котляра на цю тему стало дослідження з історичної географії: «Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волинской Руси IX–XIII вв.» (Київ, 1985 р.).

Від історичної географії М. Ф. Котляр звернувся до письмових джерел. Довгі роки Микола Федорович присвятив вивченню найвизначнішої пам'ятки історичної думки та літератури Східної Європи – Галицько-Волинського літопису. Першим етапом цієї роботи стала однойменна монографія (Київ, 1993 р.). У 2002 р. в «Науковій думці» вийшло друком підготовлене фахівцем видання пам'ятки за Хлебниковським списком із докладним історичним коментарем, а 2005 р. його доопрацьована й перекладена російською мовою версія побачила світ у Санкт-Петербурзі. За цю роботу в 2003 р. М. Ф. Котляр був удостоєний премії ім. М. І. Костомарова НАН України. Історик не просто розвинув ідеї попередників – О. О. Шахматова, М. С. Грушевського, В. Т. Пашута, Л. В. Черепніна. Він переконливо довів, що ця пам'ятка – радше не літопис, а збірка повістей, пізніше впорядкованих за зовнішніми ознаками літопису. У центрі – постать збирача земель Галичини та Волині, людини надзвичайних державницьких талантів князя Данила Романовича. Цей історичний персонаж по-справжньому захопив Миколу Федоровича – йому він присвятив дві своїх книги (Київ, 1979, 2001 рр.).

У 1998 р. в науково-популярній серії «Україна крізь віки» побачила світ монографія М. Ф. Котляра «Галицько-Волинська Русь», в якій він узагальнив свої 35-річні дослідження з історії цього державного утворення. За свою працю у складі авторського колективу серії отримав Державну премію України в галузі науки і техніки за 2001 р. Здавалося б, на досягнутому можна було зупинитися. Та не така людина Микола Федорович! Дослідивши історію давньоруських земель, він звернувся до питання історії давньоруської державності. Саме державності,

адже його попередників цікавила історія держави, а не еволюція поглядів на її устрій та втілення їх у розвитку державних інститутів. Вихід монографії «Древнерусская государственность» (Санкт-Петербург, 1998 р., перевидання 2016 р.) став подією в науковому світі. Упродовж 2002 р. з'явилися монографії М. Ф. Котляра «Історія давньоруської державності» та «Історія дипломатії Південно-Західної Русі». За останні роки вийшли друком нові наукові розвідки та ряд перевидань уже відомих праць: «Дипломатия Южной Руси» (Санкт-Петербург, 2003 р.), «Военное мистецтво Давньої Русі» (Київ, 2005 р., перевидання 2011 р.), «Даниил, князь Галицкий: документальное повествование» (Санкт-Петербург, 2008 р.), «Київський літопис XII століття: Історичне дослідження» (Київ, 2009 р.), «Княжа служба в Київській Русі» (Київ, 2009 р.), «Духовний світ літописання» (Київ, 2011 р.), «Удельная раздробленность Руси» (Київ, 2013 р.), «Історія суспільного життя Русі: Нариси» (Київ, 2016 р.). У 2017 р. у Санкт-Петербурзі побачила світ праця М. Ф. Котляра «Удельная раздробленность Руси». І на черзі – нові книги.

В Україні навколо Миколи Федоровича склалася ціла наукова школа. Серед його учнів – О. Б. Головка, Г. А. Козубовський, В. М. Ричка, В. І. Стависький, О. П. Толочко, які вже давно самі посіли чільне місце в українській медієвістиці.

Як не дивно, але у своїх пошуках М. Ф. Котляр знаходив час і для роботи у вищій школі. Ще на початку наукової кар'єри він викладав у Київському педагогічному інституті, Київському філіалі Львівського поліграфічного інституту імені Івана Федорова. На початку 2000-х рр. був професором Львівського національного університету імені Івана Франка та Київського славістичного університету. Його неодноразово запрошували з лекціями до університетів Варшави, Кракова, Венеції, Падуї, Стокгольма, Упсали та ін.

У доробку М. Ф. Котляра чимало й науково-популярних книжок. Микола Федорович справедливо вважає, що література для масового читача – справа чи не найскладніша, найвідповідальніша, тож це треба робити на піку наукової кар'єри. Адже насправді за доступною формою викладу криється величезна

ерудиція, оригінальні спостереження й нові знахідки. Серед найбільш цікавих видань ювіляра – «Кладоискательство и нумизматика» (Київ, 1974 р.), «Киев древний и современный» (Київ, 1982 р., у співавторстві), «Древняя Русь в летописных преданиях и легендах» (Київ, 1986 р.), «Русь язичницька» (Київ, 1995 р.), «Полководці Давньої Русі» (Київ, 1996 р., перевидання 2005 р.), «Історія України в особах: Давньоруська держава» (Київ, 1996 р.).

Праці М. Ф. Котляра друкувалися в Росії, Білорусі, Великобританії, Польщі, Італії, Бельгії, Канаді, Швеції. Дописи Миколи Федоровича часто можна побачити й на шпальтах вітчизняних та зарубіжних газет і журналів. Знаходив він час і для науково-організаційної діяльності. У різні роки був членом Нумізматичної комісії АН СРСР, Українського комітету славистів.

Історик багато працював (і працює!) в періодичних наукових виданнях. Зокрема входив до складу редколегій «Українського історичного журналу», «Архівів України», «Київської старовини», «Древняя Русь: вопросы медиевистики», а в останні роки є відповідальним редактором збірника наукових праць «Ukraina Lithuanica: студії з історії Великого князівства Литовського». М. Ф. Котляр був членом редакційних колегій «Енциклопедії історії України» (Київ), «Энциклопедии Древней Руси» (Москва).

Як знаний фахівець Микола Федорович неодноразово брав участь у міжнародних наукових форумах, у тому числі Всесвітньому конгресі економічної історії (Ленінград, 1970 р.), Конгресі візантиністів (Москва, 1991 р.), Слов'янському конгресі (Київ, 1983 р.; Софія, 1988 р.), з'їздах українців (1990–2005 рр.) та ін. Він є членом оргкомітету щорічної міжнародної наукової конференції «Восточная Европа в древности и средневековье: Пашутинские чтения» (Москва).

У 1995 р. М. Ф. Котляра було обрано членом-кореспондентом НАН України, а наступного року за багаторічну плідну наукову працю удостоєно звання заслуженого діяча науки й техніки України. Визнанням заслуг Миколи Федоровича стали нагороди, яких він був удостоєний: відзнака Національної академії наук України «За наукові досягнення» (2006 р.),

медаль Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «За вагомий внесок у розвиток освіти та науки» (2011 р.), орден «За заслуги» III ступеня (2012 р.), Почесна грамота Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом» (2012 р.), відзнака Національної академії наук України «За підготовку наукової зміни» (2012 р.).

Тож побажаймо Миколі Федоровичу Котляру насамперед здоров'я, а також нових наукових здобутків і творчого довголіття!

Світлана Блащук

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПРАЦЬ

1964

---

1. К истории Львовского монетного двора во второй половине XIV и начале XV в. // Тезисы докладов на Юбилейной научной сессии (Государственный Эрмитаж. 1764–1964). Секционные заседания. 1964, октябрь. – Л., 1964. – С. 100–101.

1965

---

2. Денежное хозяйство и монетное дело Червоной Руси 40-х гг. XIV в. – первой четверти XV в.: Автореф. дис. ... канд. ист. наук. – Л., 1965. – 16 с.
3. К вопросу о правовом положении Львовского монетного двора в XIV–XV столетиях // Нумизматика и сфрагистика / Академия наук Украинской ССР, Институт археологии. – К.: Наукова думка, 1965. – Т. 2. – С. 113–120.
4. Классификация червонорусских монет Владислава князя Опольского // Сообщения Государственного ордена Ленина Эрмитажа. – Л.: Изд-во Гос. Эрмитажа, 1965. – Вып. XXVI. – С. 38–41.
5. Монеты Червоной Руси в денежном обращении польского государства в конце XIV и в XV в. // Нумизматика и эпиграфика / Академия наук СССР, Институт археологии. – М.: Наука, 1965. – Т. V. – С. 45–49.
6. Проблемы и основные итоги исследований монет Червоной Руси // Нумизматика и сфрагистика / Академия наук Украинской ССР, Институт археологии. – К.: Наукова думка, 1965. – Т. 2. – С. 91–112.

7. Стан і перспективи розвитку української нумізматики // Український історичний журнал. – 1965. – № 11. – С. 26–33.
8. Сумнівна гіпотеза. Лист до редакції (З приводу тлумачення терміну «харалужний» з «Слова о полку Ігоревім») // Український історичний журнал. – 1965. – № 11. – С. 160.
9. Чи міг Роман Мстиславич ходити на половців раніше 1187 р.? // Український історичний журнал. – 1965. – № 1. – С. 117–120.

1966

---

10. Грошовий ринок Галицької Русі другої половини XIV – першої чверті XV ст. // Історичні джерела та їх використання / АН Української РСР. Інститут історії; Архівне управління при Раді міністрів Української РСР. – К.: Наукова думка, 1966. – Вип. 2. – С. 179–193.
11. До питання про втечу візантійського імператора в Галич у 1204 р. // Український історичний журнал. – 1966. – № 3. – С. 112–117.
12. Левантийская торговля Львова XIV–XV вв. по нумизматическим данным // Нумизматика и эпиграфика / Академия наук СССР, Институт археологии. – М.: Наука, 1966. – Т. VI. – С. 135–148.
13. Рец. на кн.: Е. И. Каменцева, Н. В. Устюгов. Русская метрология. – М.: Высшая школа, 1965 // Український історичний журнал. – 1966. – № 4. – С. 148–150.
14. Рец. на кн.: Т. Микитін. Полки ідуть на Галич. – Львів, 1965 // Український історичний журнал. – 1966. – № 6. – С. 144–146.
15. Русь на Дунаї // Український історичний журнал. – 1966. – № 9. – С. 12–22.

1967

---

16. Армяне в економике средневекового Львова (XIV–XV вв.) // Исторические связи и дружба армянского и украинского народов. Тезисы докладов Научной сессии, посвященной 50-летию ВОСР. – Ереван, 1967. – С. 40–41.

17. Загадка Святослава Всеволодовича Київського // Український історичний журнал. – 1967. – № 6. – С. 104–109.
18. О технике чеканки монет в Червоной Руси XIV–XV вв. // Труды Государственного Эрмитажа. – Л.: Советский Художник, 1967. – Т. IX. – Вып. 3: Нумизматика. – С. 92–102.
19. Питання українсько-грузинських історичних зв'язків в українській радянській історіографії // Український історичний журнал. – 1967. – № 3. – С. 75–83 (співавтор В. Ф. Панібудьласка).
20. Половцы в Грузии и Владимир Мономах // Тезисы докладов Объединенной научной сессии (Института истории, археологии и этнографии им. И. А. Джавахишвили АН Грузинской ССР и Института истории АН Украинской ССР) по истории грузино-украинским взаимоотношениям, посвященной 50-летию ВОСР. – Тбилиси, 1967. – С. 4–5.
21. Рец. на кн.: Зварич В., Обухівський Р. Найважливіші нумізматичні терміни: Матеріали до лекцій з курсу нумізматики і політичної економії для студентів університету. – Л., 1966. – 126 с. // Архіви України. – 1967. – № 1. – С. 94–95.
22. Скільки важив «камінь» у Львові та Луцьку на початку XV ст. // Архіви України. – 1967. – № 3. – С. 39–41.
23. Russia // A survey of numismatic research 1960–1965. – V. III. – Copenhagen, 1967. – P. 24–33 (співавтор М. Б. Северова).

1968

24. Галицька Русь у другій половині XIV – першій чверті XV ст.: Історико-нумізматичне дослід. – К.: Наукова думка, 1968. – 141 с.
25. Історія народів СРСР у «Хронологічних виписках» К. Маркса // Український історичний журнал. – 1968. – № 4. – С. 29–34.
26. Монетне карбування на території Української РСР у радянській історіографії // Історичні джерела та їх використання / АН Української РСР. Інститут історії; Архівне управління при Раді міністрів Української РСР. – К.: Наукова думка, 1968. – Вип. 3. – С. 232–243.

27. Половцы в Грузии и Владимир Мономах // Из истории украино-грузинских связей: Сборник докладов / [АН Грузинской ССР. Институт истории, археологии и этнографии им. И. А. Джавахишвили]. – Тбилиси: Мецниереба, 1968. – С. 16–24.
28. Рец. на кн.: Т. Kałkowski Tysiąc lat monety polskiej. – Warszawa, 1963 // Нумизматика и сфрагистика / Академия наук Украинской ССР, Институт археологии. – К.: Наукова думка, 1968. – Т. III. – С. 191–193.
29. Рец. на кн.: Гумилев Л. Н. Открытие Хазарии: Историко-географический этюд. – М.: Наука, 1966. – 191 с. // Архіви України. – 1968. – № 1. – С. 97–98.
30. Рец. на кн.: Каргалов В. В. Внешнеполитические факторы развития феодальной Руси, Феодальная Русь и кочевники. – М.: Высшая школа, 1967. – 263 с. // Архіви України. – 1968. – № 6. – С. 85–88.
31. Сьогодні і завтра української нумизматики // Третя республіканська наукова конференція з архівознавства та інших спеціальних історичних дисциплін. Друга секція: Спеціальні історичні дисципліни. – К., 1968. – С. 413–422.
32. Шукачі скарбів (Легенди і дійсність) // Український історичний журнал. – 1968. – № 1. – С. 108–115.

1969

---

33. Принципи та методика складання нумизматичної карти УРСР (IX–XIX ст.) // Історичні джерела та їх використання / АН Української РСР. Інститут історії; Архівне управління при Раді міністрів Української РСР. – К.: Наукова думка, 1969. – Вип. 4. – С. 289–295.
34. Рец. на кн.: Рябцевич В. Н. О чем рассказывают монеты. – Минск, 1968. – 254 с. // Архіви України. – 1969. – № 6. – С. 88–89.
35. Украинско-чешские торговые связи XIV–XV вв. по нумизматическим источникам // Советское славяноведение. Материалы IV конференции историков-славистов. Минск 31 января – 3 февраля 1968 г. – Минск: Издательство БГУ им. В. И. Ленина, 1969. – С. 561–567.

36. Хто такі бродники (До проблеми виникнення українського козацтва) // Український історичний журнал. – 1969. – № 5. – С. 95–101.

1970

37. Друге життя народної прикраси (про книжку І. Г. Спаського «Дукати і дукачі України») // Вісті з України. – 1970. – № 29, 16 липня. – С. 27–29.
38. Клад монет Володимира Ольгердовича // Нумизматика и эпиграфика / Академия наук СССР, Институт археологии. – М.: Наука, 1970. – Т. VIII. – С. 88–101.
39. Літописи Самовидця, Грабянки та Величка про грошовий обіг України XVII ст. // Український історичний журнал. – 1970. – № 1. – С. 63–73.
40. Монети середньовічної України // Наука і суспільство. – 1970. – № 7. – С. 26–28.
41. Республіканська нарада, присвячена обговоренню плану-перспективу багатотомної «Історії Української РСР» // Український історичний журнал. – 1970. – № 8. – С. 151–153.
42. Рец. на кн.: Штепа П. Московство: Його походження, зміст, форми й історична тяглість. Кн. 1–2. – Торонто, 1968 // Український історичний журнал. – 1970. – № 5. – С. 147–149 (співавтор Н. В. Комаренко).
43. Русско-литовские монеты XIV ст. // Вспомогательные исторические дисциплины. – Л.: Наука, Ленинградское отделение, 1970. – Вып. 3. – С. 179–201.
44. Фальшивомонетники в Полтавському полку на початку XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1970. – № 9. – С. 105–109 (співавтор Л. З. Гісцова).
45. Ще одна фальсифікація історії формування української народності (Про працю В. Щербаківського «Формация української нації», журн. «Визвольний шлях», Лондон, 1965–1970 рр.) / Інститут історії АН УРСР // Зарубіжні видання про Україну: Науково-інформаційний бюлетень. Рік видання третій. – № 3–4 (9–10). – Липень – грудень 1970 р. – (Для службового користування). – С. 81–91.

46. Obrót arabskich dirhemów na terytorium Ukrainy // Wiadomości Numizmatyczne. – 1970. – Tom 14. – Numer 1 (51). – S. 19–30.
47. Злотий // Радянська енциклопедія історії України. – Т. 2: Державін–Лестригони / Ред. кол.: А. Д. Скаба (відп. ред.), Б. М. Бабій, С. М. Бібіков, О. А. Бородін, І. О. Гуржій, П. П. Гудзенко, К. Г. Гуслистий, В. Л. Зуц (відп. секр.), М. К. Івасюта, І. І. Компанієць (заст. відп. ред.), С. М. Королівський, Ю. Ю. Кондуфор, П. А. Лавров, Ф. Є. Лось, І. Д. Назаренко, М. І. Супруненко, В. І. Стрельський, В. Я. Тарасенко, П. Т. Тронько, А. Т. Чеканюк. АН УРСР. – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1970. – С. 220.
48. Карбованець // Там само. – С. 311.
49. Квартник // Там само. – С. 326.
50. Крейцер // Там само. – С. 500.
51. Крона // Там само. – С. 521.
52. Куна // Там само. – С. 533.

1971

---

53. Армяне в економике средневекового Львова (XIV–XV вв.) // Исторические связи и дружба украинского и армянского народов. – Ереван: Изд. АН Арм. ССР, 1971. – Вып. III. – С. 201–207.
54. Грошовий обіг на Лівобережній Україні в другій половині XVII – першій половині XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1971. – № 4. – С. 59–69.
55. Грошовий обіг на території України доби феодалізму. – К.: Наукова думка, 1971. – 174 с.
56. Грошовий обіг на території України у вітчизняній історіографії // Історіографічні дослідження в Українській РСР / Редколегія: І. О. Гуржій (відп. редактор), Я. І. Дзира (секретар редколегії). – К.: Наукова думка, 1971. – Вип. 4. – С. 236–252.
57. Історико-географічний аспект праць В. І. Леніна // Український історико-географічний збірник / Відп. ред. І. О. Гуржій. АН УРСР, Інститут історії. – К.: Наукова думка, 1971. – Вип. I. – С. 33–40.

58. Монети Богдана Хмельницького // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1971. – 18 січня.
59. Монети Богдана Хмельницького: версія і легенди // Наука і суспільство. – 1971. – № 7. – С. 26–27.
60. Монеты Владимира Ольгердовича // Нумизматика и сфрагистика / Академия наук Украинской ССР, Институт археологии. – К.: Наукова думка, 1971. – Т. IV. – С. 42–68.
61. Нумизматика служить історії // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1971. – 12 липня.
62. Про походження назв «Русь» та «Україна» // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1971. – 15 листопада.
63. Псевдочернігівські монети XIV ст. // Історичні джерела та їх використання. – К.: Акад. наук Української РСР, Інститут історії, 1971. – Вип. 6. – С. 175–187.
64. Рец. на кн.: Рибчин І. Динаміка українського козацтва. – Мюнхен, 1970 // Український історичний журнал. – 1971. – № 7. – С. 152–154.
65. «Січ» на бродях // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1971. – 4 жовтня.
66. Шукачі й дослідники скарбів. – К.: Наукова думка, 1971. – 132 с.: рис., 8 л. табл. – (Науково-популярна література).
67. Михайло Всеволодович // Радянська енциклопедія історії України. – Т. 3: Летичів–Розкопки / Ред. кол.: А. Д. Скаба (відп. ред.), Б. М. Бабій, С. М. Бібіков, О. А. Бородін, І. О. Гуржій, П. П. Гудзенко, К. Г. Гуслистий, В. Л. Зуц (відп. секр.), М. К. Івасюта, І. І. Компанієць (заст. відп. ред.), С. М. Королівський, Ю. Ю. Кондуфор, П. А. Лавров, Ф. Є. Лось, І. Д. Назаренко, М. І. Супруненко, В. І. Стрельський, В. Я. Тарасенко, П. Т. Тронько, А. Т. Чеканюк. АН УРСР. – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1971. – С. 135.
68. Монета // Там само. – С. 169–170.
69. Наука на Україні // Там само. – С. 208–212 (співавтор І. О. Гуржій).
70. Ногата // Там само. – С. 252.
71. Нумизматика и эпиграфика // Там само. – С. 254.
72. Нумизматика и сфрагистика // Там само. – С. 254.
73. Обол // Там само. – С. 258.

74. Олег Святославич // Там само. – С. 283.
75. Орт // Там само. – С. 297.
76. Півторак // Там само. – С. 389.

1972

---

77. Історія грошового ринку України XVI ст. в тогочасних письмових пам'ятках // Український історичний журнал. – 1972. – № 10. – С. 46–55.
78. Монета і грошова лічба на Лівобережній Україні XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1972. – № 2. – С. 29–40.
79. Монетное обращение и денежный счёт на территории Украины эпохи феодализма (VIII–XVIII вв.): Автореф. дис. ... д-ра ист. наук. – К., 1972. – 59 с.
80. Передмова // Зварич В. В. Нумізматичний словник. – Львів: Видавництво Львівського університету, 1972. – С. 5–7.
81. Плідна співдружність вчених // Вінок дружби: у 3-х т. – К.: Видавництво політичної літератури України, 1972. – Т. 3: Духовний розквіт українського народу. – С. 149–166.
82. Рец на кн.: В. Л. Янин. Актовые печати Древней Руси X–XV вв. – М., 1970. – Т. 1–2 // Український історичний журнал. – 1972. – № 4. – С. 144–145.
83. Сила та безсилля Ярослава Галицького // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1972. – 15 травня.
84. Суспільні науки – бойова зброя партії // Вінок дружби: у 3-х т. – К.: Видавництво політичної літератури України, 1972. – Т. 3: Духовний розквіт українського народу. – С. 94–111.
85. Що таке нумізматика? // Наука і суспільство. – 1972. – № 9. – С. 44–45.
86. Святополк Ізяславич // Радянська енциклопедія історії України. – Т. 4: Розлив–Яцкевич / Ред. кол.: А. Д. Скаба (відп. ред.), Б. М. Бабій, С. М. Бібіков, О. А. Бородін, І. О. Гуржій, П. П. Гудзенко, К. Г. Гуслистий, В. Л. Зуц (відп. секр.), М. К. Івасюта, І. І. Компанієць (заст. відп. ред.), С. М. Королівський, Ю. Ю. Кондуфор, П. А. Лавров, Ф. Є. Лось, І. Д. Назаренко, М. І. Супруненко, В. І. Стрельський, В. Я. Тарасенко, П. Т. Тронь-

- ко, А. Т. Чеканюк. АН УРСР. – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1972. – С. 60.
87. Святослав Ярославич // Там само. – С. 61.
  88. Срібник // Там само. – С. 201.
  89. Таляр // Там само. – С. 253.
  90. Тимф // Там само. – С. 273.
  91. Трояк // Там само. – С. 303.
  92. Флорин // Там само. – С. 392.
  93. Шаг // Там само. – С. 509.
  94. Шеляг // Там само. – С. 518.
  95. Шостак // Там само. – С. 532.
  96. Ярополк Володимирович // Там само. – С. 556.

1973

97. Гості з Данії в Інституті історії АН УРСР // Український історичний журнал. – 1973. – № 9. – С. 156.
98. Еще раз о «безмонетном» периоде денежного обращения Древней Руси (XII–XIII вв.) // Вспомогательные исторические дисциплины. – Л.: Наука, 1973. – Т. V. – С. 152–169.
99. З єдиного кореня // Рідний край (Буенос-Айрес). – 1973. – № 26, 19 липня.
100. Проти буржуазно-націоналістичних перекирчуень спільного історичного минулого російського, українського та білоруського народів (IX–XV ст.) // Український історичний журнал. – 1973. – № 8. – С. 3–14.
101. Рец. на кн.: Каталог пергаментних документів Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові. 1233–1799. – К.: Наукова думка, 1972 // Український історичний журнал. – 1973. – № 5. – С. 142–144.
102. Рец. на кн.: Киценко М. Хортиця в героїці і легендах. – 2-е вид. – Дніпропетровськ: Промінь, 1972 // Український історичний журнал. – 1973. – № 1. – С. 139–140.
103. Хто був Мстислав із «Слова о полку Ігоревім» // Середні віки на Україні / АН Української РСР, Інститут археології. – К.: Наукова думка, 1973. – Вип. 2. – С. 122–126.

1974

104. Багатотомна «Історія Української РСР» // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1974. – 4 листопада.
105. Воїн славної – Іван Сірко // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1974. – 4 лютого.
106. Допоміжні дисципліни на сучасному етапі розвитку історичної науки // Український історичний журнал. – 1974. – № 2. – С. 81–88.
107. Історичне минуле українського народу і зарубіжні фальсифікатори. – К.: Політвидав України, 1974. – 80 с.
108. Кладоискательство и нумизматика. – К.: Наукова думка, 1974. – 128 с.: табл., ил. – (Научно-популярная лит.).
109. Рец. на кн.: S. Suchodolski. Mennictwo Polskie w XI i XII w. – Wг.-Warsz.-Kr.-Gd., 1973 // Український історичний журнал. – 1974. – № 5. – С. 152–153.
110. Рец. на кн.: Грамоти XIV ст. – К.: Наукова думка, 1974 // Український історичний журнал. – 1974. – № 11. – С. 140–141.

1975

111. Грузинские сюжеты древнерусских летописей // Из истории украинско-грузинских связей. – Тбилиси, 1975. – Т. III.
112. Клад в дупле // Правда. – 1975, 27 июня – № 178. – С. 6.
113. Нумизматический словарь / сост.: В. В. Зварич; отв. ред.: Н. Ф. Котляр; пер. с укр.: М. С. Марченко. – Львов: Вища школа: Изд-во при Львовском гос. ун-те, 1975. – 156 с.: 52 л. ил.
114. О монетах Дмитрия-Корибута Ольгердовича // Сообщения Государственного Эрмитажа. – Л.: Аврора, 1975. – [Вып.] XL. – С. 72–75.
115. «Совита» лічба грошей за джерелами Лівобережної України XVII–XVIII ст. // Архіви України. – 1975. – № 2. – С. 75.
116. Торгівля на Україні в XIV–XV ст. // Український історичний журнал. – 1975. – № 1. – С. 38–47.
117. Where do Cossacks From? (Откуда пришли казаки?) // Карпатська Русь. – Йонкерс, Н. Й. (США). – 1975, 29 серпня. – № 35.

118. Znaleziiska monet z XIV–XVII w. na obszarze Ukraińskiej SRR. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1975. – 320 s.

1976

119. Нумизматический словарь / авт.-сост.: В. В. Зварич; отв. ред.: Н. Ф. Котляр; пер. с укр.: М. С. Марченко. – Изд. 2-е. – Львов: Вища школа, 1976. – 156 с.: 52 л. ил.
120. «Руська земля» в літописах XI–XIII ст. // Український історичний журнал. – 1976. – № 11. – С. 96–104.

1977

121. Древньоукраїнський трубадур // Ми і світ (Торонто, Канада). – 1977. – № 200.
122. Зустріч з академіком Б. О. Рибаківим [м. Київ] // Український історичний журнал. – 1977. – № 7. – С. 159.
123. Питання етнічної історії східних слов'ян та ідеологічна боротьба // Зарубіжні видання про Україну. Науково-реферативний бюлетень – 1977. – № 3/36.
124. Рец. на кн.: С. А. Высоцкий. Средневековые надписи Софии Киевской // Вісник Академії наук УРСР. – 1977. – № 1. – С. 108–110.
125. How old is Kiev? // Ukrainian Canadian. – 1977. – № 1.

1978

126. Великий князь Київської Русі Ярослав Мудрий // Карпатська Русь (Йонкерс, США). – 1978. – 1 грудня.
127. Великий князь Київської Русі Ярослав Мудрий // Рідний край (Буенос-Айрес, Аргентина). – 1978. – 31 серпня.
128. З історії переростання племінних союзів у територіальні об'єднання в Східній Європі (VII–X ст.) // Український історичний журнал. – 1978. – № 1. – С. 58–70.
129. Коліївщина // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1978. – 11 вересня.

130. Неспроможність сучасних буржуазно-націоналістичних фальсифікацій возз'єднання України з Росією // Український історичний журнал. – 1978. – № 12. – С. 16–28.
131. Ратай землі Галицької // Жовтень. – 1978. – № 4 (402). – С. 105–127; № 5 (403). – С. 112–129.
132. Рец. на кн.: Serczyk W. A. Iwan IV Groźny. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Ossolineum, 1977. – 179 s. // Український історичний журнал. – 1978. – № 4. – С. 148–149.
133. Rec.: В. Н. Рябцевич. О чем рассказывают монеты // Biuletyn Numizmatyczny. – Warszawa, 1978. – № 4–5. – С. 69.
134. Ярослав Мудрий (До 1000-річчя з часу народження) // Український історичний журнал. – 1978. – № 6. – С. 89–101.

1979

---

135. Великий князь Київської Русі (До тисячоліття з часу народження Ярослава Мудрого) // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1979. – 9 квітня.
136. Данило Галицький. – К.: Наукова думка, 1979. – 186 с.
137. Диво-град над Дніпром (Київ – столиця Давньоруської держави) // Вечірній Київ. – 1979. – 16 червня.
138. Історичне минуле українського народу в інтерпретації буржуазно-націоналістичної історіографії // Буржуазний націоналізм – знаряддя ворогів соціального прогресу і міжнародної розрядки. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 231–259.
139. П'ятнадцять століть «матері міст руських» // Українські вісті. – Нью-Йорк, 1979. – 13 грудня.
140. Соціально-економічний розвиток Південно-Західних руських (українських) земель у другій половині XIII – першій половині XIV ст. Південно-Західна Русь у боротьбі проти іноземних загарбників (від середини XIII до середини XIV ст.). Посилення феодалної залежності селян. Міста. Соціальний склад населення. Ремесла і промисли. Торгівля // Історія Української РСР: У 8 т., 10 кн. Т. 1: Первіснообщинний лад. Виникнення і розвиток феодалізму (з найдавніших часів до середини XVII ст.). Кн. 2: Розвиток феодалізму. Наростання антифеодальної і визвольної боротьби.

- (Друга половина XIII – перша половина XVII ст.) / АН УРСР. Ін-т історії; Голов. редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (голов. ред.) та ін.; Редкол. тому: В. О. Голобуцький (відп. ред.) та ін. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 9–59.
141. Соціально-політичне становище українських земель і боротьба народних мас проти феодалного і чужоземного гніту в другій половині XIV – першій половині XVI ст. Крим і Північне Причорномор'я // Історія Української РСР: У 8 т., 10 кн. Т. 1: Первіснообщинний лад. Виникнення і розвиток феодалізму (з найдавніших часів до середини XVII ст.). Кн. 2: Розвиток феодалізму. Наростання антифеодальної і визвольної боротьби. (Друга половина XIII – перша половина XVII ст.) / АН УРСР. Ін-т історії; Голов. редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (голов. ред.) та ін.; Редкол. тому: В. О. Голобуцький (відп. ред.) та ін. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 104–112.
142. Таємниці скарбів. Інтерв'ю кореспондента «Вечірнього Києва» Т. Демченко // Вечірній Київ. – 1979. – 20 серпня.
143. У часи «Слова о полку Ігоревім» (До 1500-річчя Києва) // Вечірній Київ. – 1979. – 30 червня.
144. Хто ж є Кий? // Ми і світ (Торонто, Канада). – 1979. – № 211.
145. «Щоб єсми навіки всі єдино були!» // Всесвіт. – 1979. – № 4. – С. 187–197.

1980

146. Древний Киев в народных преданиях // Родники (Дортмунд). – 1980. – № 4.
147. З єдиного кореня. Київська Русь в історичних долях російського, українського та білоруського народів // Українські вісті (Нью-Йорк). – 1980. – 24 січня.
148. Ідея давньоруської єдності в історичному розвитку російського, українського й білоруського народів // Український історичний журнал. – 1980. – № 9. – С. 18–29.
149. К вопросу о генезисе восточнославянских городов (По материалам Галичины и Волыни) // Славянские древности: этногенез, материальная культура Древней Руси: сборник

- научных трудов / АН СССР, Ин-т славяноведения и балканистики, Акад. наук УССР, Ин-т обществ. наук. – К., 1980. – С. 117–133.
150. Київ у давньоруських літописах (До 1500-річчя Києва) // Архіви України. – 1980. – № 1. – С. 31–39.
151. Київ, відкритий вченими (археологічні й історичні джерела вивчення давньоруського міста) // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1980. – 26 травня.
152. Крізь імлу століть (Київ часів Аскольда і Олега) // Прапор комунізму. – 1980. – 3 червня.
153. Монетні скарби Поділля як історичне джерело // Тези доповідей V-ої Подільської історико-краєзнавчої конференції, вересень 1979 р. / Кам'янець-Поділ. держ. пед. ін-т ім. В. П. Затонського. – Кам'янець-Подільський: [Дунаєвська рай. друк.], 1980. – С. 151–152.
154. Рец. на кн.: Советская историография Киевской Руси: Советское источниковедение Киевской Руси. – Л.: Наука, 1978. – 280 с. // Український історичний журнал. – 1980. – № 8. – С. 149–152 (співавтор П. П. Толочко).
155. «Стольний град» Русі в давніх літописах // Рідний край (Буенос-Айрес). – 1980. – 7 серпня.
156. Таємниця епоніма (Коли і як виник Київ) // Всесвіт. – 1980. – № 7. – С. 186–194.
157. Шедевр давнього київського книжкового мистецтва (Київська псалтир 1397 р.) // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1980. – 20 жовтня.
158. Ярослав Мудрий // Молодь України. – 1980. – 7 травня.

1981

---

159. Біля витоків державності (Київ XI століття) // Наука і суспільство. – 1981. – № 5. – С. 42–45.
160. Відроджений з попелищ (Київ XIII–XVI ст.) // Наука і суспільство. – 1981. – № 9. – С. 34–38.
161. Обговорення нової концепції передісторії Київської Русі академіка Б. О. Рибаківа. М. Ф. Котляр, доктор історичних наук (Інститут історії АН УРСР) // Український історичний журнал. – 1981. – № 10. – С. 50–52.

162. Давній Київ очима іноземців // Всесвіт. – 1981. – № 8. – С. 186–201.
163. Зустріч з давньоруськими філософами (Рец. на кн.: Замалев А. Ф., Зоц В. А. Мыслители Киевской Руси) // Вечірній Київ. – 1981. – 17 листопада.
164. Київ у роки князювання Володимира Святославича // Рідний край (Буенос-Айрес). – 1981. – 16 липня.
165. Київська Русь – колиска трьох братніх народів: До 1500-річчя заснування м. Києва. – К.: Т-во «Знання» УРСР, 1981. – 48 с.
166. Коли і як народилось слово «Русь» // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1981. – 7 грудня.
167. Нариси історії обігу і лічби монет на Україні XIV–XVIII ст. – К.: Наукова думка, 1981. – 240 с.
168. Народні перекази про заснування Києва в літописах XI–XVII ст. // Український історичний журнал. – 1981. – № 7. – С. 18–29.
169. Перша письмова згадка (про Ровно) // Червоний прапор (Ровно). – 1981. – 15 липня.

1982

170. 1500-річчя Києва – свято ленінської дружби народів нашої Батьківщини // Архіви України. – 1982. – № 2. – С. 3–14 (співавтор С. В. Кульчицький).
171. Витоки і поступ кникодрукування (Рец. на кн.: Я. Д. Исаевич. Преимущества первопечатника) // Радянське літературознавство. – 1982. – № 4. – С. 73–75.
172. Возрождение и дальнейшее экономическое развитие Киева // История Киева. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. I: Древний и средневековый Киев. – С. 201–217.
173. До питання про давньоруську основу культури російського, українського і білоруського народів // Вісник Академії наук Української РСР. – 1982. – № 5. – С. 25–30.
174. Древний Киев в новейших изысканиях // Общественные науки. – М., 1982. – № 2. – С. 116–128. (співавтор П. П. Толочко).

175. З історії складання державної території Київської Русі // Друга республіканська наукова конференція з історії краєзнавства. 19–21 жовтня 1982 р., м. Вінниця: Тези доповідей. – К., 1982. – С. 277.
176. Завоевание города полчищами Батыя // История Киева. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. I: Древний и средневековый Киев. – С. 192–201.
177. Заключение // История Украинской ССР: В 10 т. Т. 2: Развитие феодализма. Нарастание антифеодальной и освободительной борьбы (вторая половина XIII – первая половина XVII в.) / АН УССР. Ин-т истории; Редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (гл. ред.) и др.; Редкол. тома: И. С. Слабеев (отв. ред.) и др. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 557–559.
178. Из единого корня (Киевская Русь – колыбель...) // Правда Украины. – 1982. – 14 января.
179. Киев в истории восточных славян (до середины XIII в.) // Советское славяноведение. – 1982. – № 5. – С. 35–45.
180. Киев древний и современный. – К.: Политиздат Украины, 1982. – 229 с. (співавтор С. В. Кульчицький).
181. Киевская Русь в исторических судьбах восточнославянских народов // Дружба и братство русского и украинского народов. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. I. – С. 45–81.
182. Київ доби Аскольда і Олега Віщого // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1982. – 8 лютого.
183. Київ за Ярослава Мудрого // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1982. – 22 лютого.
184. Київ у роки князювання Володимира Святославича // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1982. – 15 лютого.
185. Київ часів Володимира Мономаха // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1982. – 1 березня.
186. Колиска народів братніх // Вітчизна. – 1982. – № 4. – С. 149–157.
187. Крым и Северное Причерноморье // История Украинской ССР: В 10 т. Т. 2: Развитие феодализма. Нарастание антифеодальной и освободительной борьбы (вторая половина XIII – первая половина XVII в.) / АН УССР. Ин-т истории;

- Редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (гл. ред.) и др.; Редкол. тома: И. С. Слабеев (отв. ред.) и др. – К.: Наукова думка, 1982. – С. 69–81.
188. Культура // История Киева. – К.: Наукова думка, 1982. – Т. I: Древний и средневековый Киев. – С. 241–252.
189. Культурна спільність східних слов'ян як умова розвитку давньоруської народності // Народна творчість та етнографія. – 1982. – № 2. – С. 21–28.
190. П'ятнадцять століть історії (Киева) // Комуніст України. – 1982. – № 5. – С. 79–85 (співавтор С. В. Кульчицький).
191. Рец. на кн.: Замалеев А. Ф., Зоп В. А. Мыслители Киевской Руси. – К.: Изд-во при Киев. ун-те Вища школа, 1981. – 159 с. // Український історичний журнал. – 1982. – № 5. – С. 150–151.
192. Роль и значение Киева в историческом развитии восточных славян // Киев и западные земли Руси в IX–XIII вв.: сборник статей. – Минск: Наука и техника, 1982. – С. 5–24.
193. Социально-экономическое развитие Украины во второй половине XIII – первой половине XVI в. // История Украинской ССР: В 10 т. Т. 2: Развитие феодализма. Нарастание антифеодальной и освободительной борьбы (вторая половина XIII – первая половина XVII в.) / АН УССР. Ин-т истории; Редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (гл. ред.) и др.; Редкол. Тома: И. С. Слабеев (отв. ред.) и др. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 82–131.
194. Сколько лет Киеву?! // Родники (Дортмунд). – 1982 (спец-выпуск к 1500-летию Киева).
195. Юго-Западная Русь во второй половине XIII – первой половине XIV вв. // История Украинской ССР: В 10 т. Т. 2: Развитие феодализма. Нарастание антифеодальной и освободительной борьбы (вторая половина XIII – первая половина XVII в.) / АН УССР. Ин-т истории; Редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (гл. ред.) и др.; Редкол. тома: И. С. Слабеев (отв. ред.) и др. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 15–39.
196. Հնագույն Կիևը արևելյան սլավոնների պատմական ճակատագրում (Կիևի հիմնադրման 1500-ամյակի առթիվ) // Պատմա-բանասիրական հանդես. – 1982. – № 2. – Բ. 3–13.

1983

197. Володимир Мономах та його золота гривня // Київ. – 1983. – № 2.
198. Київ стародавній і сучасний. – К.: Політвидав України, 1983. – 184 с. (співавтор С. В. Кульчицький).
199. Киевская Русь в исторических судьбах восточных славян // Древнерусское государство и славяне. – Минск, 1983. – С. 103–107.
200. «О світло-світла і красно-прикрашена земля Руська!» [О кн.: Б. А. Рыбакова «Киевская Русь и Русские княжества XII–XIII вв.»] // Наука і культура. Україна. – К., 1983. – Вип. 17. – С. 94–102.
201. Об условном землевладении в Галицко-Волынской Руси XIII в. // Общество, государство, право России и других стран Европы. Норма и действительность: Ранний и развитой феодализм: Тезисы докладов и сообщений, Москва, 25–27 октября, 1983 г.: Чтения, посвященные памяти акад. С. Д. Сказкина и Л. В. Черепнина / АН СССР. Отд. истории; Московский гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. Ист. фак. и др.; Редкол.: З. В. Удальцова (отв. ред.) и др. – Москва: Изд-во Институт истории СССР АН СССР, 1983.
202. Рец. на кн.: Зимин А. А. Россия на рубеже XV–XVI ст. – М.: Мысль, 1982. – 333 с. // Український історичний журнал. – 1983. – № 11. – С. 158–159.
203. Рец. на кн.: Київська Русь. Культура, традиції. – К.: Наук. думка, 1982. – 152 с. // Український історичний журнал. – 1983. – № 5. – С. 155–156.
204. Чернигово-северские герои «Слова» и проблема его происхождения // Актуальные проблемы «Слова о полку Игореве»: Тезисы докладов и сообщений научной конференции, посвященной 800-летию «Слова» / Сумская обл. орг. Укр. общ-ва охр. пам. истории и культуры, Сумская обл. орг. Общ-ва «Знание», Сумская обл. орг. Общ-ва любителей книги УССР; сост. и отв. за вып. проф. П. П. Охрименко. – Сумы: [Областная типография], 1983. – С. 18–21.
205. Kiev: aux temps anciens et aujourd'hui. – К.: Політвидав України, 1983. – 184 с. (співавтор С. В. Кульчицький).

206. Kiev: ancient and modern city. – К.: Політвидав України, 1983. – 184 с. (співавтор С. В. Кульчицький).

1984

207. Військова справа Галицько-Волинської Русі XII–XIII ст. // Жовтень. – 1984. – № 1 (471). – С. 95–103.
208. Джерела складання та форми феодального землеволодіння в Давній Русі // Український історичний журнал. – 1984. – № 2. – С. 27–37.
209. Киев и Новгород в XII в. (тенденции политических взаимоотношений) // Древнерусский город: всесоюзная археологическая конференция, посвященная 1500-летию города Киева: материалы / Институт археологии АН УССР; Редкол.: Отв.ред. Петр Петрович Толочко. – Київ: Наукова думка, 1984. – К., 1984. – С. 56–61.
210. Серйозний внесок у радянську історіографію (Рец. на кн.: 3 історії стародавності й середньовіччя. Вісник Львівського університету. Серія історична. – Вип. 20. – Львів: Вища школа: Видавництво при Львівському університеті, 1984. – 84 с. // Український історичний журнал. – 1984. – № 8. – С. 150–152 (співавтор О. Ф. Сидоренко).
211. Стольний град Руської землі [О кн.: П. П. Толочко «Древний Киев»] // Наука і культура. Україна. – К., 1984. – Вип. 18. – С. 144–155.
212. Чернигово-Северская земля в государственной структуре Киевской Руси XII в. (на материале «Слово о полку Игореве») // «Слово о полку Игореве» и Чернигово-Северщина. Тезисы докладов и сообщений научн. конф., посв. 800-лет. «Слова». – Сумы, 1984.
213. Шабля Кривоноса (Рец. на роман Кулаковського «Максим Кривоніс») // Друг читача. – 1984. – 8 березня.

1985

214. «Богатирська доба» в історії Київської Русі // Український історичний журнал. – 1985. – № 2. – С. 112–123.
215. Введення християнства в Київській Русі та його наслідки. – К.: Т-во «Знання» УРСР, 1985. – 48 с.

216. Волинська земля. З історії складання державної території Київської Русі // Історія та історіографія України: Збірник наукових праць. Присвячується пам'яті члена-кореспондента АН УРСР Івана Олександровича Гуржія. – К.: Наукова думка, 1985. – С. 19–32.
217. Город и земля (из истории формирования государственной территории Киевской Руси) // Тезисы докладов советской делегации на V Международном конгрессе славянской археологии. Киев, сентябрь 1985 г. – М.: Наука, 1985. – С. 107–108.
218. Давня Русь та її доба у «Слові о полку Ігоревім» // Український історичний журнал. – 1985. – № 11. – С. 26–36.
219. Деякі проблеми історії давньоруського міста (На матеріалах Південно-Західної Русі) // Український історичний журнал. – 1985. – № 9. – С. 65–74.
220. К вопросу о роли городов в процессе государственного освоения восточнославянских земель (IX–XII вв.) // Историко-археологический семинар «Чернигов и его округа в IX–XIII вв.». 15–18 апреля 1985 г.: Тезисы докладов. – Чернигов, 1985. – С. 18–19.
221. Післямова // Кулаковський В., Сиченко П. Ріки виходять з берегів: Повесть. Для старшого шкільного віку. – К.: Веселка, 1985. – С. 197–199.
222. Пісня воїнам Ігоря (до 800-річчя «Слова про Ігорів похід») // Наука і суспільство. – 1985. – № 6. – С. 28–29.
223. Роль городов в процессе государственного освоения территории Галицко-Волынской Руси (до начала XIII в.) // Феодализм в России. Юбилейные чтения, посвященные 80-летию со дня рождения академика Л. В. Черепнина. тезисы докладов и сообщ. – М., 1985.
224. Скарбниця народної поезії. До 800-річчя «Слова про Ігорів похід» // Радянська жінка. – 1985. – № 9. – С. 11–12.
225. Слово про «Слово» // Комуніст України. – 1985. – № 8. – С. 72–79.
226. Стежками Олега Віщого [З історії Київської Русі] // Наука і культура. Україна. – К., 1985. – Вип. 19. – С. 260–269.

227. Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волынской Руси IX–XIII вв. – К.: Наукова думка, 1985. – 184 с.

1986

228. «Володимир на престолі, а це його срібло» // Жовтень. – 1986. – № 9 (503). – С. 79–88.
229. Города и генезис феодализма на Руси // Вопросы истории. – 1986. – № 12. С. 74–90.
230. Державний устрій давньоруського суспільства і його відображення у «Слові о полку Ігоревім» // Філософська думка. – 1986. – № 1. – С. 57–68.
231. Древнерусские сюжеты в творчестве И. Франко // Иван Франко и мировая культура. Тезисы докладов Международного симпозиума. – Львов, 1986.
232. Древняя Русь и Киев в летописных преданиях и легендах. – К.: Наукова думка, 1986. – 159 с.
233. Идея общерусского единства в «Слове о полку Игореве» // Черниговская обласная научно-методическая конференция, посвященная 800-летию «Слова о полку Игореве» (тезисы докладов). – Чернигов, 1986. – Ч. I. – С. 34–36.
234. Обзор ежегодника «Древнейшие государства на территории СССР» // История СССР. – 1986. – № 4. – С. 119–129 (співавтор М. В. Скржинська).
235. Отражение в «Слове о полку Игореве» государственной структуры Руси эпохи феодальной раздробленности // Древнейшие государства на территории СССР. 1985. Материалы и исследования. – М.: Наука, 1986. – С. 64–70.
236. Політичні взаємини Києва і Новгороду в XII ст. // Український історичний журнал. – 1986. – № 9. – С. 19–29.
237. Причини справжні й вигадані. Соціально-економічні передумови введення християнства на Русі // Людина і світ. – 1986. – № 5. – С. 37–43.
238. Рец. на кн.: Історія Львова. – К.: Наукова думка, 1984. – 414 с. // Вопросы истории. – 1986. – № 9. – С. 125–127 (співавтори А. В. Лихолат, П. Д. Овчаренко).

239. Рец. на кн.: Історія Львова. – К.: Наукова думка, 1984. – 414 с. // Український історичний журнал. – 1986. – № 4. – С. 150–153 (співавтор С. В. Кульчицький).
240. Old Rus Chroniclers about Hallay's comet // News from Ukraine. – 1986. – № 37.
241. Rus of the Pagan era: misteriosus world discovered by historiuns. // News from Ukraine. – 1986. – № 15.
242. Rus and Varangians // News from Ukraine. – 1986. – № 37.
243. The way it was // News from Ukraine. – 1986. – № 4.

1987

---

244. Східнослов'янська цивілізація і християнство // Комуніст України. – 1987. – № 7. – С. 66–75.
245. Давньоруська держава і церква // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1987. – 23 листопада.
246. До історії Київського літописання XII ст. (Рец. на кн.: В. Ю. Франчук. Киевская летопись: Состав и источники в лингвистическом освещении. – К.: Наукова думка, 1986. – 183 с.) // Український історичний журнал. – 1987. – № 5. – С. 151–153.
247. Запровадження християнського віровчення на Русі // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1987. – 16 лютого.
248. Літописна повість про «хрещення Русі» як історичне джерело // Український історичний журнал. – 1987. – № 8. – С. 65–76.
249. Пережиточные явления в денежном счете и терминологии на Украине XVII–XVIII вв. // Вторая всесоюзная нумизматическая конференция: Тезисы докладов и сообщений. – М., 1987.
250. Примарна корона Данила Галицького // Жовтень. – 1987. – № 7 (513). – С. 103–111.
251. Путята хрестив мечем, а Добриня – Вогнем // Українські вісті (США). – 1987. – 28 травня.
252. Русь і вікінги: проблеми справжні і вигадані // Всесвіт. – 1987. – № 1. – С. 175–182.

253. Русь язичницька. Таємничий світ, відкритий істориками // Наука і суспільство. – 1987. – № 1. – С. 50–54.
254. Світанок давньоруської історії [Коли і як виникла Київська Русь] // Наука і культура. Україна. – К., 1987. – Вип. 21. – С. 255–259.
255. Чи існувала «балтійська цивілізація» раннього середньовіччя? (Рец. на кн.: Славяне и скандинавы. – М.: Прогресс, 1986. – 411 с.) // Український історичний журнал. – 1987. – № 10. – С. 148–152 (співавтор О. П. Толочко).
256. Як князь Володимир завоював Корсунь // Життя і слово. Український тижневик (Торонто). – 1987. – 23 листопада.
257. Chronicle about «Cristening of Rus» // News from Ukraine. – 1987. – № 43.
258. Debatable Problems of our past // News from Ukraine. – 1987. – № 47.
259. Old Russ written language and Christianity // News from Ukraine. – 1987. – № 12.
260. Scholarly quise for a hopeless case // News from Ukraine. – 1987. – № 2.
261. Ciethe Ruhawn of an // News from Ukraine. – 1987. – № 4.

1988

262. Гійом Левассер де Боплан і його «Опис України» // Архіви України. – 1988. – № 2. – С. 58–62; № 4. – С. 50–63.
263. Город и земля // Труды V Международного конгресса археологов-славистов. – К., 1988. – Т. 2. – С. 265–270.
264. Деякі дискусійні проблеми історії Київської Русі // Український історичний журнал. – 1988. – № 5. – С. 27–38.
265. Запровадження християнства у Давньоруській державі // Український історичний журнал. – 1988. – № 6. – С. 14–25.
266. Константинополь чи Рим? З історії запровадження християнства на Русі // Всесвіт. – 1988. – № 5. – С. 174–181.
267. «Корсунская легенда» летописи в контексте русско-византийских отношений конца X–XI вв. // Внешняя политика Древней Руси. Юбилейные чтения посвященные 70-летию со дня рождения члена-корреспондента АН СССР В. Т. Па-

- шуту: Тезисы докладов. Москва, 19–22 апреля 1988 г. – М., 1988. – С. 34–38.
268. Костомаров М. І. Мазепа. Уривок з XIII розд., вступна стаття // Радянська освіта. – 1988. – 6 вересня.
269. Круглый стол «1000-летие христианизации Руси» [Раздел I. Историко-культурный и языковой контекст принятия и распространения христианства у восточных славян]. Н. Ф. Котляр // Советское славяноведение. – 1988. – № 6. – С. 26–29.
270. Летопись как памятник древнерусской исторической мысли // Отечественная общественная мысль эпохи средневековья (историко-философские очерки). – К., 1988. – С. 133–140.
271. Літописні легенди про «Хрещення Русі» та історична дійсність // Людина і світ. – 1988. – № 5. – С. 23–27.
272. Микола Іванович Костомаров і його життєпис політичного авантюриста // Український історичний журнал. – 1988. – № 8. – С. 134–140.
273. Насадження християнської ідеології урядом Київської Русі // Запровадження християнства на Русі. – К.: Наукова думка, 1988. – С. 34–94.
274. Нумизматика // Вспомогательные исторические дисциплины: историография и теория / Ю. Ю. Кондуфор, А. В. Санцевич, В. В. Румянцева; отв. ред.: Ю. Ю. Кондуфор; АН Украинской ССР, Ин-т истории. – К.: Наукова думка, 1988. – С. 147–160.
275. Передмова // Запровадження християнства на Русі. – К.: Наукова думка, 1988. – С. 3–5.
276. У истоков отечественной исторической науки: к 875-летию создания «Повести временных лет» // Под знаменем ленинизма. – 1988. – № 9. – С. 69–72.
277. Фантазії на давньоруські теми (про так званий «Літопис Аскольда») // Людина і світ. – 1988. – № 11. – С. 43–48.
278. Язичество і християнство: зміна формацій – зміна релігій // Комуніст України. – 1988. – № 6. – С. 68–77.
279. Did Prince Vladimir choose faith? // News from Ukraine. – 1988. – № 12.

280. Pillar and ally of feudal state // News from Ukraine. – 1988. – № 16.
281. Six gods of prince Vladimir // News from Ukraine. – 1988. – № 4.
282. The oldest preserved Chronicle // News from Ukraine. – 1988. – № 44.
283. Who killed Boris and Gleb? // News from Ukraine. – 1988. – № 32.

1989

284. Введение христианства в Киевской Руси // Книга для чтения по истории Украинской ССР (8–9 классы). – К.: Радянська школа, 1989. – С. 29–36.
285. Галицкая летопись о русско-венгерских отношениях в 30-х годах XIII в. // Славяне и их соседи. Международные отношения в эпоху феодализма: Сборник тезисов. – М.: Наука: Главная редакция восточной литературы, 1989. – С. 27–30.
286. Из исторического комментария к «Слову о полку Игореве» (Кто был Мстислав) // Древнейшие государства на территории СССР. 1987. Материалы и исследования. – М.: Наука, 1989. – С. 43–50.
287. Іларіон, Никон, Нестор // Український історичний журнал. – 1989. – № 3. – С. 122–132.
288. К истории возникновения нормы частного землевладения в обычном праве Руси // Древние славяне и Киевская Русь. – К., 1989. – С. 147–154.
289. Кому поклонялись наші пращури? // Людина і світ. – 1989. – № 8. – С. 38–43.
290. Легендарні постаті давньоруської історії. Київ // Наука і суспільство. – 1989. – № 12. – С. 54–58.
291. М. Грушевський. Байда-Вишневецький в поезії й історії // Наука і суспільство. – 1989. – № 4. – С. 54–61; № 5. – С. 55–61.
292. Питання взаємозв'язку художніх історичних творів з науковою літературою (виступ на «круглому столі») // Український історичний журнал. – 1989. – № 7. – С. 32–34.

293. Чи Святополк убив Бориса і Гліба? // Український історичний журнал. – 1989. – № 12. – С. 110–122.
294. Das alte Kiew: Schicksal einer Metropole // Kiew: Annäherung an eine Stadt = Kiev / hrsg. von Werner Paul im Auftr. des Kulturreferats der Landeshauptstadt München. – München: Objektiv-Verl.-GmbH, 1989. – S. 26–57 (співавтор П. П. Толочко).

1990

---

295. Давньоруські попередники козацтва. Виступ на «круглому столі» «Українське козацтво» // Український історичний журнал. – 1990. – № 12. – С. 15–18.
296. Деякі невирішені питання історії українського народу доби феодалізму // Архіви України. – 1990. – № 5. – С. 9–17.
297. Дореволюційна вітчизняна історіографія // Українська народність: нариси соціально-економічної і етнополітичної історії / В. Й. Борисенко, В. А. Смолій, Г. Я. Сергієнко та ін. – К.: Наукова думка, 1990. – С. 21–32.
298. Закономерности и основные этапы складывания территории Галицко-Волынской Руси (V–XIII вв.) // VI Международный конгресс славянской археологии. Тезисы докладов советской делегации. – М., 1990. – С. 165–167.
299. Златники й срібляники – гроші політики // Кур'єр ЮНЕСКО. – 1990. – березень. – С. 47–48.
300. История в жизнеописаниях. – К.: Наукова думка, 1990. – 256 с. (співавтор В. А. Смолій).
301. Листок, відірваний від гілки... Давньоруські жінки в політичному житті середньовічного світу (за іноземними джерелами) // Всесвіт. – 1990. – № 3. – С. 135–141.
302. М. І. Костомаров. Мазепа (підготовка тексту до друку, примітки та післямова) // Український історичний журнал. – 1990. – № 1. – С. 3–6.
303. «Отчина» и «дедина» в летописи // Славяне и их соседи (сборник тезисов). – М., 1990. – С. 20–22.
304. Принципы и методика подготовки нового комментированного издания Галицко-Волынской Летописи // Восточная Европа в древности и средневековье. Проблемы источни-

- коведення. Чтения памяти В. Т. Пашуто: Тезисы докладов. – М., 1990. – С. 64–67.
305. Торгівля на Україні: XIV – середина XVII століття: Волинь і Наддніпрянщина: Актові джерела: збірник / Центральный державный исторический архив УРСР, Археографічна комісія АН УРСР; Передмова М. Ф. Котляр, В. А. Смолій; Упоряд. В. М. Кравченко, Н. М. Яковенко. – К.: Наукова думка, 1990. – 405 с.: іл.
306. Полководці Давньої Русі. – К.: Наукова думка, 1990. – 151 с.
307. Феодальна спадщина в уяві давньоруського суспільства // VIII Подільська історико-краєзнавча конференція: тези доповідей, 15–17 листопада 1990 р. / Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут ім. В. П. Затонського та ін.; [редкол.: Л. В. Баженов, І. С. Винокур (відп. ред.), С. К. Гуменюк, О. М. Завальнюк, М. Г. Кукурудзяк]. – Кам'янець-Подільський: [Дунаєвецька районна друкарня], 1990. – С. 44–46.

1991

308. Галицко-Волынская Русь и Византия в XII–XIII вв. (связи реальные и вымышленные) // XVIII Международный конгресс византинистов: Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова: 8–15 августа 1991 г. Резюме сообщений. – М.: Наука, 1991. – Т. I. – С. 592–593.
309. Галицко-Волынская Русь и Византия в XII–XIII вв. (связи реальные и вымышленные) // Южная Русь и Византия: Сборник научных трудов (к XVIII конгрессу византинистов). – К.: Наукова думка, 1991. – С. 20–33.
310. До питання про візантійське походження матері Данила Галицького // Археологія. – 1991. – № 2. – С. 48–58.
311. Загадковий Ізяслав з Галицько-Волинського літопису // Український історичний журнал. – 1991. – № 10. – С. 95–102.
312. Кто был Изяслав, враг Данила Галицкого (из комментария к Галицко-Волынской летописи) // Ex Oriente Lux. Mélanges Offerts on Hommage au J. Blankoff. – Bruxelles, 1991. – P. 191–199.
313. Полководці Давньої Русі. – К.: Україна, 1991. – 151 с.

314. Рец. на кн.: Феннел Д. Кризис средневековой Руси 1200–1304. М.: Прогресс, 1989 // Археология. – 1991. – № 2. – С. 154–158.

1992

---

315. Война и мир в летописи (к характеристике мировоззрения древнерусских книжников) // Спорные проблемы истории русской общественной мысли (до начала XIX в.). Научная конференция. Москва, 12–14 мая 1992 г. Тезисы докладов. – М.: Б. и., 1992. – С. 19–22.
316. Найдавніше населення Криму // Хрещатик. – 1992. – 16 июня.
317. Найдавніша повість про Данила Галицького // Київська старовина. – 1992. – № 1. – С. 74–78.
318. О так называемых черниговских монетных гривнах // Краткие тезисы докладов нумизматической конференции (в Эрмитаже) «Итоги научно-исследовательской и хранительской деятельности за 1991 г.» 25–28 февраля 1992 г. – СПб., 1992. – С. 49–51.
319. Повість про Данила Галицького // Київська старовина. – 1992. – № 1. – С. 74–78.
320. Север или Юг (к вопросу о возникновении древнерусской государственности) // Образование Древнерусского государства. Спорные проблемы. [IV] Чтения памяти В. Т. Пашуто. Тезисы докладов. – М., 1992. – С. 29–32.
321. Ярослав, наречений Мудрим // Віче. – 1992. – № 4, липень.

1993

---

322. Галицько-Волинське князівство у європейській політиці XIII ст. // Галицько-Волинська держава: передумови виникнення, історія, культура, традиції: Міжнародна наукова конференція. Галич, 19–21 серпня 1993 р.: Тези доповідей та повідомлень / АН України, Інститут українознав. ім. І. Крип'якевича. – Л.: [б. в.], 1993. – С. 11–13.
323. Галицько-Волинський літопис. – К.: Інститут історії України НАН України, 1993. – 167 с.

324. Давньоруські корені козацтва // Українське козацтво: ви-токи, еволюція, спадщина: Матеріали міжнародної науко-вої конференції, присвяченої 500-річчю українського козацтва, Київ-Дніпропетровськ, 13-17 травня 1991 р.: У 3 вип. / АН України. Ін-т історії України та ін.; Редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.) та ін. – К., 1993. – Вип. 1. – С. 32-40.
325. Жанр и композиция Галицко-Волынской летописи // Вос-точная Европа в древности и средневековье. Спорные проблемы истории. [V] Чтения памяти В. Т. Пашуто: Тези-сы докладов. – М., 1993. – С. 39-41.
326. Загадки чернігівських монетних гривен // Слов'яни і Русь у науковій спадщині Д. Я. Самоквасова. – Чернігів, 1993. – С. 79-82.
327. Київська держава часів Аскольда і Олега (Аксіоми і сумні-ви) // Київська старовина. – 1993. – № 3.
328. Київська Русь. Галицько-Волинська держава // Історія України в особах. IX-XVIII ст. – К.: Україна, 1993. – С. 5-33, 39-132.
329. Рец. на кн.: В. Т. Пашуто. Русские историки-эмигранты в Европе / Вступ. ст. Е. А. Мельниковой; Отв. ред. Б. В. Лев-шин. – М.: Наука, 1992. – 400 с. // Український історичний журнал. – 1993. – № 12. – С. 151-154.
330. «У тій могилі, кажуть, лежать червінці...» // Пам'ятки України. – 1993. – № 1-6. – С. 95-102.
331. Утворення давньоруської держави. – К.: Інститут історії України НАН України, 1993. – 46 с. (серія «Історичні зо-шити»).
332. Шляхами віків: Довідник з історії України. – К.: Україна, 1993. – 384 с. (співавтор С. В. Кульчицький).

1994

333. Війна Волинського князівства з Добжинським орденом // Середньовічна Україна. – К.: Наукова думка, 1994. – Вип. I. – С. 17-28.
334. Історія в життєписах. – К.: Час, 1994. – 327 с. (співавтор В. А. Смолій).

335. Київська Русь в історії українського народу // Чернігівська земля у давнину і середньовіччя. Тези доповідей міжнародної наукової конференції у м. Славаутичі. 5–6 жовтня 1994 р. – К., 1994. – С. 3–6.
336. Крестоносцы на Волини // Восточная Европа в древности и средневековье. Древняя Русь в системе этнических и культурных связей. VI Чтения памяти В. Т. Пашуто: Тезисы докладов. – М., 1994. – С. 53–55.
337. Рец. на кн.: В. Т. Пашуто. Русские историки-эмигранты в Европе. – М.: Наука, 1992. – 400 с. // Отечественная история. – 1994. – № 4–5. – С. 250–252.
338. Структура Галицько-Волинського літопису // Другий міжнародний конгрес українців. Львів, 22–28 серпня 1993 р.: Доповіді і повідомлення. – Львів, 1994. – Ч. I: Історія. – С. 15–19.
339. Intorno alla «culla» slavo-orientale (L'eredita etno-culturale della Rus' Kievana nelle storiografie russa ed ucraina dei sec. XIX–XX) // Letterature di Frontiera. Littératures Frontalières. – Roma, 1994. – Anno IV. № 2, luglio–dicembre. – P. 137–150.

1995

---

340. Генезис східнослов'янської державності // Пам'ятки писемності східнослов'янськими мовами XI–XVIII ст. – К., 1995. – С. 59–63.
341. До проблеми утворення Новгород-Сіверського князівства // Український історичний журнал. – 1995. – № 6. – С. 56–60.
342. Закономерности и основные этапы складывания территории Галицко-Волынской Руси // Славянская археология. Раннесредневековый город и его округа. – М., 1995. – С. 123–135.
343. Київська Русь // Історія України. Нове бачення. У 2 т. / О. І. Гуржій, Я. Д. Ісаєвич, М. Ф. Котляр та ін.; Під ред. В. А. Смоля. – К.: Україна, 1995. – Т. I. – С. 40–94.
344. Между язычеством и христианством. Эволюция древнерусской государственности в X в. // Восточная Европа в древности и средневековье. Язычество, христианство,

- церковь. Чтения памяти члена-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто (Москва, 20–22 февраля 1995 г.). Тезисы докладов. – М.: Институт российской истории РАН, 1995. – С. 25–28.
345. Монети Київської Русі // Вісник Національного банку України. – 1995. – № 4. – С. 57–63.
346. О социальной сущности Древнерусского государства IX – первой половины X в. // Древнейшие государства Восточной Европы. Материалы и исследования. 1992–1993 годы. – М.: Наука, 1995. – С. 33–49.
347. Племенная знать в процессе формирования феодального класса Южной Руси (на материалах Болоховской земли) // Элита и этнос Средневековья: [Сб. ст.] / Рос. акад. наук, Ин-т всеобщ. истории; Отв. ред. А. А. Сванидзе. – Москва, 1995. – С. 98–104.
348. Про так звані чернігівські гривни срібла // Археологія. – 1995. – № 2. – С. 83–93.
349. Рец. на кн.: Лев Платонович Карсавин: Библиография произведений / Сост. А. К. Клементьев. – Париж: Institut d'etudes slaves, 1994. – 63 с. // Український історичний журнал. – 1995. – № 5. – С. 130–132 (співавтор М. В. Скржинська).
350. Русь язичницька. Біля витоків східнослов'янської цивілізації. – К.: Заповіт, 1995. – 288 с.
351. Формування Волинської землі // Волинь. – 1995. – № 2. – С. 36–54.
352. Языческая русь (генезис государственности в IX–X вв.) // Swiatowit. Rocznik. – Warszawa, 1995. – Т. LX. – S. 53–69.
353. Киевская Русь во второй половине XII в. // Энциклопедия «Слова о полку Игореве». – СПб.: Дмитрий Буланин, 1995. – Т. 3: К–О. – С. 39–42.
354. Мстислав Мстиславич Удатный (Удалой) // Там же. – С. 279–280.
355. Роман Мстиславич // Энциклопедия «Слова о полку Игореве». – СПб.: Дмитрий Буланин, 1995. – Т. 4: П–Слово. – С. 233–235.

1996

356. Венеціанські мотиви давньоруської словесності // Київська старовина. – 1996. – № 2–3. – С. 65–69.
357. Від Києва до Галича (осередки державності у Південній Русі XII–XIII ст.) // Роль столиці у процесах державотворення. – К., 1996. – С. 31–38.
358. Гривня. Вибрані сторінки тисячолітньої історії... // Вісник Національного банку України. – 1996. – № 2. – С. 76–82.
359. Давньоруська держава. Історія України в особах. – К.: Україна, 1996. – 240 с.
360. Довідник з історії України. – К.: Україна, 1996. – 464 с. (співавтор С. В. Кульчицький).
361. Древнерусские монетные гривны (опыт классификации и хронологизации) // Тези доповідей української делегації на VI Міжнародному конгресі слов'янської археології (Новгород, 1996). – К., 1996. – С. 85–88.
362. Життя і смерть волинського князя Володимира Васильковича // Агапіт. – 1996. – № 4. – С. 44–47.
363. З історії дипломатії Галицько-Волинської Русі XII–XIII ст. // Київська старовина. – 1996. – № 6. – С. 10–20.
364. Найдавніші київські князі. Кий // Історія України. – 1996. – № 8.
365. Полководці Давньої Русі. – К.: Україна, 1996. – 151 с.
366. Рец. на кн.: Давня історія України: В 2 кн. / Кер. авт. кол. П. П. Толочко. – К.: Либідь. Кн. 1. – 1994. – 237 с.; Кн. 2. – 1995. – 222 с. // Український історичний журнал. – 1996. – № 2. – С. 139–143.
367. Рец. на кн.: Джаксон Т. Н. Исландские королевские саги о Восточной Европе. Т. I. М., 1993; Т. 2. М., 1994; А. В. Назаренко. Немецкие латиноязычные источники IX–XI веков. – М., 1994 // Вопросы истории. – 1996. – № 10. – С. 169–171.
368. Рец. на кн.: Толочко П. П. Київська Русь. – К.: Абрис, 1996. – 359 с. // Український історичний журнал. – 1996. – № 6. – С. 128–132.
369. Севернорусские («черниговские») монетные гривны // Древнейшие государства Восточной Европы. 1994 г. Новое

- в нумизматике. – М.: Археографический центр, 1996. – С. 80–142.
370. Структура влади на Русі в другій половині XI ст. // Святий князь Михайло Чернігівський та його доба: матеріали церковно-історичної конф. (Чернігів, 1–3 жовтня 1996 р.) / НАН України, Інститут археології; ред. В. П. Коваленко. – Чернігів: Сіверянська думка, 1996. – С. 64–66.
371. Чорноризець Нестор та його «Повість минулих літ» // Повість минулих літ. Літопис / Переказ В. Близнеця. – К.: Веселка, 1996. – С. 268–284.
372. Ярославов ряд 1054 г.: политические перспективы и последствия // Восточная Европа в древности и средневековье. Политическая структура Древнерусского государства: VII чтения памяти член-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто, Москва, 17–19 апреля 1996 г. Тезисы докладов. – М., 1996. – С. 36–39.
373. Galician-Volynian Rus' and Byzantium in the Twelfth–Thirteenth Centuries: Real and Imaginary Relations // Acts XVIIIth International Congress of Byzantine Studies. Selected Papers: Mains and Communications. Moscow, 1991. – Vol. I: History. – 1996. – P. 319–326.

1997

374. Античні монети – свідки історії і шедеври мистецтва // Вісник Національного банку України. – 1997. – № 2. – С. 58–62.
375. Венецианские сюжеты русских летописей // Annali di Ca'Foscari. Rivista della Facolta di lingue e Letterature straniere dell'Universita di Venezia. – 1997. – T. 36, 1–2. – P. 423–445.
376. Галицко-Волынская летопись (источники, структура, жанровые и идейные особенности) // Древнейшие государства Восточной Европы: Материалы и исследования. 1995 год. – М.: Наука, 1997. – С. 80–165.
377. Давньоруська держава кінця XI – початку XII ст. (від усобиць до стабілізації) // Український історичний журнал. – 1997. – № 2. – С. 18–28.

378. Давньоруська державність: до і після Любеча // Український історичний журнал. – 1997. – № 4. – С. 19–28.
379. Договорные отношения галицких и волыньских князей с иноземными государями (XI–XIII вв.) // Восточная Европа в древности и средневековье. Международная договорная практика Древней Руси. IX Чтения памяти В. Т. Пашуто: Материалы конференции. Москва, 16–18 апреля 1997 г. – М.: ИРИ РАН, 1997. – С. 28–32.
380. К вопросу о характере и форме государственной власти на Руси (вторая половина XI – начало XII века // Россия – Украина: история взаимоотношений. – М., 1997. – С. 29–38.
381. Причини настання удільної роздробленості на Русі // Київська старовина. – 1997. – № 3–4. – С. 62–76.
382. Руський флот у походах на Візантію // Політика і час. – 1997. – № 4. – С. 70–76.
383. Чернігівські князі у «Слові о полку Ігоревім» // Любецький з'їзд князів 1097 р. – Чернігів, 1997. – С. 37–76.
384. Анна Ярославна // Малий словник історії України / В. Смолій, С. Кульчицький, О. Майборода та ін. – К.: Либідь, 1997. – С. 42.
385. Антоній Печерський // Там само. – С. 44.
386. Аскольд // Там само. – С. 47.
387. Борис і Гліб // Там само. – С. 65.
388. Василько Романович // Там само. – С. 75.
389. Василько Ростиславич // Там само. – С. 75.
390. Витичівський з'їзд князів 1100 // Там само. – С. 84–85.
391. Волинське князівство // Там само. – С. 94.
392. Володимир Всеволодович Мономах // Там само. – С. 96.
393. Володимир Святославич // Там само. – С. 96.
394. Володимирко Володаревич // Там само. – С. 96–97.
395. Всеволод Ярославич // Там само. – С. 98.
396. Всеслав Брячиславич // Там само. – С. 99.
397. Галицьке князівство // Там само. – С. 105–106.
398. Галицько-Волинське князівство // Там само. – С. 106.
399. Галицько-Волинський літопис // Там само. – С. 106.
400. Гривня (гривна) // Там само. – С. 119.
401. Данило Романович Галицький // Там само. – С. 126–127.

402. Дір // Там само. – С. 134–135.
403. Долобський з'їзд 1103 // Там само. – С. 137.
404. Ігор Святославич // Там само. – С. 170.
405. Ігор Старий // Там само. – С. 170–171.
406. «Ізборники» 1073 і 1076 // Там само. – С. 171.
407. Ізяслав Мстиславич // Там само. – С. 171–172.
408. Ізяслав Ярославич // Там само. – С. 172.
409. Іларіон // Там само. – С. 172.
410. Італійські колонії у Північному Причорномор'ї // Там само. – С. 175.
411. Калка // Там само. – С. 180.
412. Київська Русь // Там само. – С. 191–192.
413. Київський літопис // Там само. – С. 193.
414. Кий, Щек і Хорив // Там само. – С. 194.
415. Климент Смолятич // Там само. – С. 198.
416. Лев Данилович // Там само. – С. 229.
417. Любецький з'їзд князів 1097 // Там само. – С. 240–241.
418. Монголо-татарська навала // Там само. – С. 262.
419. Мстислав Великий // Там само. – С. 264.
420. Мстислав Володимирович Лютий // Там само. – С. 264.
421. Мстислав Мстиславич Удатний // Там само. – С. 264–265.
422. Мстислав Романович Старий // Там само. – С. 265.
423. Нестор // Там само. – С. 273.
424. Никон // Там само. – С. 273–274.
425. Нормани // Там само. – С. 277.
426. Олег // Там само. – С. 280–281.
427. Олег Святославич // Там само. – С. 281.
428. Олександр Ярославич Невський // Там само. – С. 282.
429. Ольга // Там само. – С. 283.
430. Переяславське князівство // Там само. – С. 298.
431. Петро Бориславич // Там само. – С. 304.
432. «Повість временних літ» // Там само. – С. 311.
433. Роман Мстиславич // Там само. – С. 342.
434. Роман Ростиславич // Там само. – С. 342.
435. Русь // Там само. – С. 347.
436. Руська земля // Там само. – С. 348.
437. «Руська правда» // Там само. – С. 348.

- 438. Рюрик // Там само. – С. 349.
- 439. Рюрик Ростиславич // Там само. – С. 349.
- 440. Святополк Ізяславич // Там само. – С. 354.
- 441. Святополк Окаянний // Там само. – С. 354.
- 442. Святослав Всеволодович // Там само. – С. 354–355.
- 443. Святослав Ігоревич // Там само. – С. 355.
- 444. Святослав Ярославич // Там само. – С. 355.
- 445. Серапіон // Там само. – С. 358.
- 446. «Слово о полку Ігоревім» // Там само. – С. 367.
- 447. «Слово про загибель Руської землі» // Там само. – С. 367.
- 448. Теревовльське князівство // Там само. – С. 384–385.
- 449. Тмутараканське князівство // Там само. – С. 388.
- 450. Триумвірат Ярославичів // Там само. – С. 393.
- 451. Удільна роздробленість // Там само. – С. 397–398.
- 452. Юрій Володимирович Долгорукий // Там само. – С. 457.
- 453. Ярополк Святославич // Там само. – С. 461.
- 454. Ярослав Володимирович // Там само. – С. 461–462.
- 455. Ярослав Володимирович Мудрий // Там само. – С. 462.

1998

- 456. Галицко-Волынская Русь и ее западные соседи в XIII в. // Slovo. V. 20. Aux Sources de la Russie: Kiev et Novgorod. – Bruxelles, 1998. – P. 177–184.
- 457. Галицько-Волинська Русь. – К.: Альтернативи, 1998. – 336 с. (серія «Україна крізь віки»).
- 458. Дипломатичні відносини Галицько-Волинської Русі з Угорщиною в XIII ст. // Галич і Галицька земля: Збірник наукових праць. – К.–Галич: Національний заповідник «Давній Галич», 1998. – С. 82–86.
- 459. Древнерусская государственность. – СПб.: Алетейя, 1998. – 445 с.
- 460. Многоглавая власть. Дуумвираты и триумвираты Древней Руси // Родина. – 1998. – № 3. – С. 33–35.
- 461. Світло згаслих цивілізацій [Передмова] // Зварич В., Шуст Р. Нумізматика. Довідник. – Тернопіль–Львів, 1998. – С. 3–4.

462. Соправительство в Древней Руси (XI – начало XII вв.) // Восточная Европа в древности и средневековье. X Чтения к 80-летию В. Т. Пашуто. – М., 1998. – С. 57–60.
463. Триумвірат Ярославичів (1054–1073) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Історичні та філологічні розвідки, присвячені 60-річчю академіка Ярослава Ісаєвича / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 1998. – С. 337–343.
464. Як і чому настала удільна роздробленість на Русі (XII–XIII ст.). – К.: Інститут історії України НАН України, 1998. – 106 с. (Серія «Історичні зошити»).
465. Ярославов ряд 1054 г. и его политические последствия // Історія Русі-України (Історико-археологічний збірник). – К., 1998. – С. 152–159.

1999

466. Величезний світ іноземних джерел (Рец. на кн.: Древняя Русь в свете зарубежных историков) // Київська старовина. – 1999. – № 5. – С. 171–173.
467. «Владимир на столе, а се его серебро» // Українська нумізматика і боністика. – 1999. – № 1. – С. 47–57.
468. Волыньско-Мазовецкая конфедерация XIII в. // Восточная Европа в древности и средневековье. Контакты, зоны контактов и контактные зоны. XI Чтения памяти члена-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто. – М., 1999. – С. 82–86.
469. Галицьке боярство проти князів-Романовичів // Археологія. – 1999. – № 2. – С. 85–92.
470. Галицько-Волинська Русь у XIII ст. (до 800-ліття Галицько-Волинського князівства) // Київська старовина. – 1999. – № 6. – С. 3–15.
471. Галицько-Волинський ізвод у колі давньоруських літописів // Київська старовина. – 1999. – № 1. – С. 13–21.
472. Гориславич // Родина. – 1999. – № 7. – С. 33–36.
473. Дипломатия Галицко-Волынской Руси в XIII в. // Восточная Европа в исторической ретроспективе. К 80-летию В. Т. Пашуто. – М.: Языки русской культуры, 1999. – С. 121–129.

474. Дипломатія Галицько-Волинської Русі // IV Міжнародний конгрес українців. Історія. – Одеса; Львів; Київ, 1999. – Ч. 1. – С. 45.
475. Договірні відносини Русі та Польщі в XIII ст. (з коментаря до Галицько-Волинського літопису) // Історіографічні дослідження в Україні. – К.: Інститут історії України НАН України, 1999. – Вип. 7. – С. 107–116.
476. Останній князь дружинної Русі (Мстислав Тмутороканський) // Український історичний журнал. – 1999. – № 2. – С. 134–141.
477. Суперник Мономаха // Київська старовина. – 1999. – № 4. – С. 10–16.

2000

---

478. Галицько-Волинская Русь и ее западные соседи в XIII в. // Історіографічні дослідження в Україні. – К.: Інститут історії України НАН України, 2000. – Вип. 10. – С. 32–42.
479. Галицько-Волинська Русь, Візантія і Угорщина в XII ст. // Україна в Центральній-Східній Європі. – К.: Інститут історії України НАН України, 2000. – Вип. 1. – С. 6–21.
480. Галицько-Волинське князівство (до 800-ліття утворення) // Український історичний журнал. – 2000. – № 1. – С. 21–32.
481. Давньоруські традиції київського самоврядування // Самоврядування в Києві: історія та сучасність: матеріали міжнар. конференції, присвяч. 500-річчю надання Києву Магдебурзь. права, Київ, 26–27 листопада 1999 р. – К.: Бланк-Прес, 2000. – С. 84.
482. Дипломатія галицьких і волинських князів XII–XIII ст. // Київська старовина. – 2000. – № 4. – С. 3–14; № 5. – С. 3–14; № 6. – С. 9–20.
483. Елена Чеславовна Скржинская и ее труды по истории средневековых Руси, Византии и Италии // Е. Ч. Скржинская. Русь, Италия и Византия в средневековье. – СПб.: Алетей, 2000 (Византийская библиотека. Исследования). – С. 5–35.
484. Князь Окаянный? // Родина. – 2000. – Декабрь. – С. 35–39.

485. Мстислав Тмутороканский и Ярослав Мудрый // Древнейшие государства Восточной Европы. 1998. Памяти члена-корреспондента РАН Анатолия Петровича Новосельцева / Отв. ред. к. и. н. Т. М. Калинина. — М.: Восточная литература, 2000. — С. 134–142.
486. «Отчина» Ярославичей // Восточная Европа в древности и средневековье. Историческая память и формы ее воплощения. XII Чтения памяти члена-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто. — М.: Институт всеобщей истории РАН, 2000. — С. 89–94.
487. Спадок Ярослава Мудрого (До проблеми історичної пам'яті літопису) // Український історичний журнал. — 2000. — № 4. — С. 73–78.
488. Структура держави і влади на Русі // Словознавство: Збірник наукових праць / Сум. держ. ун-т; упоряд., відп. секр. В. Б. Звагельський. — Київ; Суми; Путивль, 2000. — Вип. 1.
489. Часи Київської Русі // З історії самоврядування та демократії в Києві (від княжої доби до нашого часу): Посібник для учнів старших класів. — К.: Інститут громадянського суспільства, 2000. — С. 45–70.
490. Чи карбував Богдан Хмельницький власну монету? [Did Bohdan Khmelnytsky Strike His Own Coins] // Українська нумізMATика і боністика. — 2000. — № 1. — С. 42–47.
491. Z historii polityki zagranicznej ksiądząt halickich i wołyńskich w XIII wieku // Mazowieckie Studia Humanistyczne. — Łowicz, 2000. — № 1–2. — S. 25–40.

2001

492. Государь всея Волыни и Галичины (Даниил Галицкий) // Родина. — 2001. — № 8. — С. 38–43.
493. Давній Київ // Київ: Альбом. — К., 2001. — С. 131–140.
494. Данило Галицький. — К.: Інститут історії України НАН України, 2001. — 153 с.
495. Данило Романович Галицький (до 800-ліття з часу народження) // Київська старовина. — 2001. — № 2. — С. 103–117.
496. Дипломатія Київської Русі // Нариси з історії дипломатії України / О. І. Галенко, Є. Є. Камінський, М. В. Кірсенко та

- ін.; під ред. В. А. Смолія; НАНУ, Ін-т історії України НАНУ. – К.: Вид. дім «Альтернативи», 2001. – С. 9–53.
497. Дипломатія Галицько-Волинської Русі // Нариси з історії дипломатії України / О. І. Галенко, Є. Є. Камінський, М. В. Кірсенко та ін.; під ред. В. А. Смолія; НАНУ, Ін-т історії України НАНУ. – К.: Вид. дім «Альтернативи», 2001. – С. 54–77.
498. З історії внутрішньої дипломатії Київської Русі // Слов'янські культури в європейській цивілізації. До 60-річчя доктор історичних наук, проф. Алексеєва Ю. М. – К.: Київський ін-т «Слов'янський університет», 2001. – С. 146–159.
499. Рец. на кн.: А. А. Зимин. Правда Русская // Отечественная история. – М., 2001. – № 3. – С. 186–188.
500. Роман і Романовичі в історії та поезії // Український історичний журнал. – 2001. – № 4. – С. 57–67.
501. Роман Мстиславич и Романовичи в исторической и поэтической памяти // Восточная Европа в древности и средневековье: Генеалогия как форма исторической памяти. XIII Чтения памяти члена-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто. – М.: Институт всеобщей истории РАН, 2001. – С. 99–104.
502. Спадщина Київської Русі // Україна і утвердження незалежної держави (1991–2001). – К.: Вид. дім «Альтернативи», 2001. – С. 9–28.
503. Тмутороканские заботы киевских князей // Норна у источника судьбы. Сборник статей в честь Елены Александровны Мельниковой. – М.: Индрик, 2001. – С. 191–197.
504. Українсько-російські відносини з давніх часів до кінця XVI ст. // Україна та Росія у системі міжнародних відносин: стратегічна перспектива. – К.: [б. в.], 2001. – С. 43–55.
505. Гривна, гривня // Енциклопедія банківської справи України / Нац. банк України, Ін-т незалежних експертів; редкол.: В. С. Стельмах (голова), В. Б. Альошин, А. М. Мороз [та ін.]; [голов. наук. консультант А. М. Мороз]. Присвячено 10-річчю Національного банку України. – К.: Молодь: Ін Юре, 2001. – С. 154.
506. Гріш // Там само. – С. 154–155.

507. Грошовий обіг Давньої Русі від найдавніших часів до середини 13 ст. // Там само. – С. 170–172.
508. Грошовий обіг України часів середньовіччя // Там само. – С. 172–174.
509. Денарій // Там само. – С. 185.
510. Дирхем // Там само. – С. 205–206.
511. Єфимок // Там само. – С. 236.
512. Злотий // Там само. – С. 249–250.
513. Золота акція // Там само. – С. 253.
514. Київський монетний двір // Там само. – С. 284.
515. Копа // Там само. – С. 301.
516. Копійка // Там само. – С. 301.
517. Львівський монетний двір // Там само. – С. 339.
518. Нумізматика // Там само. – С. 388.
519. Рубль // Там само. – С. 469.
520. Спаський Іван Георгійович // Там само. – С. 481.
521. Таляр // Там само. – С. 496.

2002

522. Галицько-Волинський літопис. Дослідження. Текст. Коментар / За ред. М. Ф. Котляра. Національна академія наук України, Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2002. – 395 с.
523. Данило Галицький: Біографічний нарис. – К.: Альтернативи, 2002. – 328 с. (Серія «Особистість і доба»).
524. Державна організація давньоруського суспільства (Генезис. Еволюція. Занепад) // Історіографічні дослідження в Україні. – К.: Інститут історії України НАН України, 2002. – Вип. 11. – С. 11–19.
525. Древнерусское единство: парадоксы восприятия // Родина. – 2002. – № 11/12. – С. 6–13.
526. З історії міжкнязівських відносин на Русі доби удільної роздробленості // Проблеми історії України: факти, судження, пошук: Міжвід. зб. наук. пр. – К.: Інститут історії України НАН України, 2002. – Вип. 6. – С. 157–167.
527. Історія Давньоруської державності. – К.: Київський славистичний університет, 2002. – 234 с.

528. Історія дипломатії Південно-Західної Русі. – К.: Інституту історії України НАН України, 2002. – 247 с.
529. Київські князі Кий і Аскольд // Воєнна історія. – К., 2002. – № 1. – С. 126–135.
530. Князівські клани в дипломатичному суперництві за Київ // Київська старовина. – 2002. – № 1. – С. 10–23.
531. Остров Тмутороканский // Родина. – 2002. – № 11/12. – С. 65–68.
532. «Остров Тмутороканський» // Восточная Европа в древности и средневековье: Мнимые реальности в античной и средневековой историографии. XIV Чтения памяти члена-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто. – М.: Институт всеобщей истории РАН, 2002. – С. 115–117.
533. Рец. на кн.: Жарких М. І. Бібліографія старої України 1240–1800 рр. – К., 1998. – Зошит 1. – 240 с.; К., 2000. – Зошити 2–3. – 216 с.; К.: Прайм, 2000. – Зошит 4. – 236 с.; К.: Прайм, 2001. – Зошит 5–6. – 199 с.; К.: Прайм, 2001. – Зошит 7. – 172 с. // Український історичний журнал. – 2002. – № 2. – С. 130–135 (співавтор І. Т. Черняков).
534. Розвідувальна діяльність у Київській Русі // Воєнна історія. – 2002. – № 2. – С. 71–86.
535. Тмутороканське князівство? // Київська старовина. – 2002. – № 4. – С. 3–9.

2003

---

536. Гроші та грошове господарство // Історія української культури: У 5-ти т. – Т. 3: Українська культура другої половини XVII–XVIII століть. – К.: Наук. думка, 2003. – С. 1086–1099.
537. «Держава», олигархами умученная (Галицко-Волинское княжество в XIII веке) // Родина. – 2003. – № 11. – С. 38–42.
538. Дипломатичні відносини між двома осередками влади в Давньоруській державі (70–90-ті роки XII ст.) // Український історичний журнал. – 2003. – № 1. – С. 23–36.
539. Дипломатия Южной Руси. – СПб.: Алетейя, 2003. – 300 с. (серія: Славянская библиотека / Bibliotheca slavica).

540. Древнерусская государственность: истоки – эволюция – кризис // Киевская Русь и Польша в средние века (X–XIII вв.). – Варшава, 2003. – С. 29–42.
541. Идейно-политическая концепция Галицко-Волынского свода // Восточная Европа в древности и средневековье: Автор и его текст. XV Чтения памяти члена-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто (Москва, 17–19 апреля 2003 г.). – М.: Институт всеобщей истории РАН, 2003. – С. 125–130.
542. Ідейна спрямованість Галицько-Волинського літопису // Київська старовина. – 2003. – № 2. – С. 12–21.
543. Південно-Західна Русь в Європейській політиці XII–XIII ст. // Україна в Центрально-Східній Європі. – К.: Інститут історії України НАН України, 2003. – Вип. 3. – С. 79–100.
544. Авари // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2003. – Т. 1: А–В. – С. 12.
545. Агапіт Печерський // Там само. – С. 28–29.
546. Альта, битва на річці 1068 та подальші події // Там само. – С. 71.
547. Анастасія Ярославна // Там само. – С. 79.
548. Андрій Боголюбський // Там само. – С. 84.
549. Андрій Добрий // Там само. – С. 84.
550. Андрій Юрійович // Там само. – С. 85.
551. Анна (р.н.невід. – 1011) // Там само. – С. 90.
552. Анна (р.н.невід. – 1253) // Там само. – С. 90.
553. Анна Всеволодівна // Там само. – С. 90.
554. Анна Ярославна // Там само. – С. 91.
555. Артемій // Там само. – С. 128.
556. Аскольд // Там само. – С. 146.
557. Аттила // Там само. – С. 151.
558. Барбаро Юсафат // Там само. – С. 184–185.
559. Безмонетний період // Там само. – С. 213.
560. Белзька земля // Там само. – С. 217.
561. Берестологія // Там само. – С. 236.
562. Берладники // Там само. – С. 238.
563. Берладь // Там само. – С. 238–239.
564. Бож // Там само. – С. 322.

565. Болохов // Там само. – С. 332.
566. Болоховська земля // Там само. – С. 333–334.
567. Борис В'ячеславич // Там само. – С. 343.
568. Бояри // Там само. – С. 362.
569. Бравлін // Там само. – С. 363–364.
570. Бродники // Там само. – С. 379–380.
571. Бужськ // Там само. – С. 392.
572. Василько Романович // Там само. – С. 446–447.
573. Василько Ростиславич // Там само. – С. 447.
574. «Велесова книга» // Там само. – С. 455.
575. Витичівський з'їзд 1100 р. // Там само. – С. 515.
576. Візантія, Візантійська імперія // Там само. – С. 534–536.
577. Віче // Там само. – С. 584.
578. Владимиро-Суздальське князівство // Там само. – С. 586–587.
579. Войшелк // Там само. – С. 605.
580. Волинська земля // Там само. – С. 607.
581. Волинське князівство // Там само. – С. 610.
582. Володар Ростиславич // Там само. – С. 615.
583. Володимир Василькович // Там само. – С. 616.
584. Володимир Ігорович // Там само. – С. 616.
585. Володимир Мономах // Там само. – С. 616–617.
586. Володимир Мстиславич // Там само. – С. 617–618.
587. Володимир Рюрикович // Там само. – С. 618–619.
588. Володимир Святославич Святий // Там само. – С. 619–620.
589. Володимир Ярославич // Там само. – С. 620.
590. Володимирко Володаревич // Там само. – С. 622.
591. Володислав Кормільчич // Там само. – С. 623.
592. Вотчина // Там само. – С. 639.
593. Всеволод Ольгович // Там само. – С. 643.
594. Всеволод Святославич // Там само. – С. 643–644.
595. Всеволод Святославич Чермний // Там само. – С. 644.
596. Всеволод Юрійович Велике Гніздо // Там само. – С. 644.
597. Всеволод Ярославич // Там само. – С. 645.
598. Вщиж // Там само. – С. 670.
599. В'ячеслав Володимирович // Там само. – С. 670–671.

2004

600. «Безмонетный» период и монетные гривны // Хранитель Эрмитажа: Сборник воспоминаний и научных статей к 100-летию со дня рождения И. Г. Спасского. – СПб.: Изд-во Гос. Эрмитажа, 2004. – С. 108–118.
601. Бойові та похідні порядки галицького і волинського війська в XII–XIII ст. // Київська старовина. – 2004. – № 4. – С. 1–14.
602. Засади і методика створення коментованого видання Галицько-Волинського літопису // Український історичний журнал. – 2004. – № 2. – С. 94–104.
603. «И раздрася вся земля Русскаа» // История. – 2004. – № 33. – С. 4–9; № 34. – С. 13–17.
604. Міжкнязівська дипломатія // Матеріали V Міжнародного конгресу українців. Історія. – Чернівці, 2004. – Ч. 2. – С. 4–8.
605. Найдавніше населення Криму (тези) // Крим в історичних реаліях України: До 50-річчя входження Криму до складу УРСР. Київ, 19 лютого 2004 р. – К.: Інститут історії України НАН України, 2004. – С. 36–38.
606. «Розвідка» і «розвідники» давньоруської доби // Істину встановлює суд історії. Збірник на пошану Федора Павловича Шевченка. – К.: Інститут історії України, 2004. – Т. 2: Наукові студії. – С. 102–122.
607. Роман и Романовичи в исторической и поэтической традиции // Древнейшие государства Восточной Европы: 2002 год: Генеалогия как форма исторической памяти. – М.: Восточная литература, 2004. – С. 14–129.
608. «Сидел Кий на горе...» // История. – 2004. – № 14. – С. 6–17.
609. Событийная хронология Галицко-Волинского свода // Восточная Европа в древности и средневековье: Время источника и время в источнике. XVI Чтения, посвященные памяти В. Т. Пашуто. Тезисы докладов / Ин-т истории СССР; Ин-т российской истории; Ин-т всеобщей истории. – М., 2004. – С. 89–94.
610. Структура і жанр Галицько-Волинського літопису // Ruthenica: альманах / НАН України. Інститут історії Укра-

- їни; Центр досліджень з історії Київської Русі. – К., 2004. – Т. III. – С. 135–149.
611. Теплый свет памяти // Хранитель Эрмитажа: Сборник воспоминаний и научных статей к 100-летию со дня рождения И. Г. Спасского. – СПб.: Изд-во Гос. Эрмитажа, 2004. – С. 36–42.
612. Тридцять років разом з Учителем (І. Г. Спаським) // Львівські нумізматичні записки. – 2004. – № 1. – С. 3–8.
613. Ярослав Мудрий в суспільній свідомості XII–XIII ст. // Університет. – 2004. – С. 10–19.
614. Галицька земля // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2004. – Т. 2: Г–Д. – С. 27–28.
615. Галицьке князівство // Там само. – С. 30.
616. Галицькі бояри // Там само. – С. 33.
617. Галицькі повстання (1145, 1170, 1189) // Там само. – С. 33–34.
618. Галицько-Волинське князівство // Там само. – С. 34–36.
619. Галицько-Волинський літопис // Там само. – С. 36–37.
620. Гнойниця // Там само. – С. 130.
621. «Гориславичі» // Там само. – С. 164.
622. Гривна давньоруська // Там само. – С. 195.
623. Григорій Васильович // Там само. – С. 200.
624. Грошовий обіг в Україні 14–19 століть // Там само. – С. 223.
625. Грошовий обіг Давньої Русі // Там само. – С. 224–225.
626. Давид Ігорович // Там само. – С. 272.
627. Давид Святославич // Там само. – С. 272.
628. Данило Галицький // Там само. – С. 288–289.
629. Дем'ян // Там само. – С. 332.
630. Дипломатія Київської Русі // Там само. – С. 390.
631. Дір // Там само. – С. 402.
632. Дмитро // Там само. – С. 406.
633. Дмитро Дедько // Там само. – С. 406.
634. Добжинських рицарів орден // Там само. – С. 417.
635. Добриня // Там само. – С. 418.
636. Договори Київської Русі з Візантією // Там само. – С. 434.

637. Долобський з'їзд 1103 // Там само. – С. 440.
638. Дорогичинська волость // Там само. – С. 453.
639. «Древнейшие государства Восточной Европы» // Там само. – С. 463.
640. «Древнейшие источники по истории Восточной Европы» // Там само. – С. 463–464.
641. Дубен, археологічна пам'ятка // Там само. – С. 486.
642. Дуумвірати на Русі // Там само. – С. 501.

2005

643. Війна і воїнська слава очима давньоруських книжників // Український історичний журнал. – 2005. – № 4. – С. 3–15.
644. Воєнне мистецтво Давньої Русі. – К.: Інститут історії України НАН України, 2005. – 414 с.
645. Галицко-Волынская летопись: Текст. Комментарий. Исследование / Сост. Н. Ф. Котляр, В. Ю. Франчук, А. Г. Плахонин; Под ред. чл.-кор. НАН Украины Н. Ф. Котляра. – СПб.: Алетейя, 2005. – 421, [1] с. (серия «Славянская библиотека».)
646. Галицко-Волынский свод в контексте древнерусского летописания // Восточная Европа в древности и средневековье. Проблемы источниковедения. XVII чтения памяти В. Т. Пашуто, IV Чтения памяти А. А. Зимина. Тезисы докладов / Российская академия наук, Институт всеобщей истории, РГГУ. – М., 2005. – С. 5–7.
647. Древняя Русь: материалы для учителя. – М.: Чистые пруды, 2005. – 30 с. (Библиотечка «Первого сентября». Серия «История». – Вып. 2).
648. Идейно-политическое кредо Галицко-Волынского свода // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2005. – № 4 (22). – С. 5–13.
649. Монетні гривни за «безмонетно» доби // Грошовий обіг і банківська справа в Україні: минуле та сучасність. Матеріали міжнародної наукової конференції, 14–15 травня, 2004. – Львів, 2005. – С. 53–63.
650. Организация русских войск в XII–XIII вв. // Исчерпаемость источника: к 70-летию В. А. Кучкина / [редкол.:

- Б. Н. Флоря (отв. ред.) и др.]. – М.: Памятники исторической мысли, 2005. – С. 128–143.
651. Стрельцы и сторожа. Боевые построения русских войск в X–XIII веках // Родина. – 2005. – № 7. – С. 43–46.
652. Тмутараканское княжество: реальность или историографический миф? // Древнейшие государства Восточной Европы. 2003: Мнимые реальности в античных и средневековых текстах. – М.: Восточная литература, 2005. – С. 107–118.
653. Тмуторокань и Византия в XI веке // Общество, государство, верховная власть в России в Средние века и раннее Новое время в контексте истории Европы и Азии (X–XVIII столетия). Международная конференция, посвященная 100-летию со дня рождения академика Л. В. Черепнина. Москва, 30 ноября – 2 декабря 2005 г. Тезисы докладов и сообщений. Препринт. – М., 2005. – С. 110–113.
654. Епіграфіка // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2005. – Т. 3: Е–Й. – С. 40–42 (співавтор М. В. Скржинська).
655. Євпраксія Всеволодівна // Там само. – С. 70–71.
656. Євфимія Володимирівна // Там само. – С. 103–104.
657. Євфимія Глібівна // Там само. – С. 104
658. Євфросинія Мстиславна // Там само. – С. 104.
659. Єлизавета Ярославна // Там само. – С. 117.
660. «Житіє Георгія Святого Амастридського» // Там само. – С. 153.
661. «Житіє Стефана Сурозького» // Там само. – С. 153.
662. Закон руський // Там само. – С. 212.
663. Звенигород Галицький // Там само. – С. 314–315.
664. Звенигородське князівство // Там само. – С. 316.
665. Зимін Олександр Олександрович // Там само. – С. 357.
666. Зограф Олександр Миколайович // Там само. – С. 371–372.
667. Іван Ростиславич // Там само. – С. 395.
668. Ігор, Ігор Старий // Там само. – С. 411–412.
669. Ігор Ольгович // Там само. – С. 412.
670. Ігор Святославич // Там само. – С. 412–413.
671. Ігор Ярославич // Там само. – С. 413.

672. Ізяслав Володимирович // Там само. – С. 430.
673. Ізяслав Давидович // Там само. – С. 430.
674. Ізяслав Мстиславич // Там само. – С. 430–431.
675. Ізяслав Ярославич // Там само. – С. 431.
676. Іларіон // Там само. – С. 445.
677. Інгігерда // Там само. – С. 461–462.
678. Інокентій IV // Там само. – С. 479–480.
679. Іоанн I Цимісхій // Там само. – С. 526.
680. Ітиль (Атиль) // Там само. – С. 646.
681. Йордан та його твір «Getica» // Там само. – С. 655.

2006

682. Галицко-Волинский свод: летопись или собрание повестей? // Средневековая Русь. – М.: Индрик, 2006. – Вып. 6. – С. 119–137.
683. Динамика представлений о Русской земле в летописании XII в. // Восточная Европа в древности и средневековье. Восприятие, моделирование и описание пространства в античной и средневековой литературе. XVIII Чтения, посвящённые памяти В. Т. Пашуто. Тезисы докладов / М.: Ин-т истории СССР; Ин-т российской истории; Ин-т всеобщей истории. – М., 2006. С. 108–113.
684. Імовірна спадковість структури і форми Галицько-Волинського літопису (спостереження історика) // Український історичний журнал. – 2006. – № 3. – С. 173–186.
685. Княжеский двор Галича в XII веке // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2006. – № 4 (26). – С. 50–66.
686. Княжий двір Галича в XII ст. // Київська старовина. – 2006. – № 4. – С. 3–2.
687. Княжий двір Романовичів // Ruthenica: альманах / НАН України. Інститут історії України; Центр досліджень з історії Київської Русі. – К., 2006. – Т. V. – С. 88–105.
688. Князь, бояре и вече в Галицко-Волинской Руси // Древнейшие государства Восточной Европы: Материалы и исследования. 2004 год: Политические институты Древней Руси / Ин-т всеобщей истории РАН. – М.: Восточная литература, 2006. – С. 244–267.

689. Монетные гривны как исторический феномен // Вспомогательные исторические дисциплины в современном научном знании. Материалы XXVIII Международной научной конференции (Памяти Е. И. Каменцевой). – М., 2006.
690. О возможной природе нетрадиционности структуры и формы Галицко-Волынской летописи // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2006. – № 2 (24). – С. 21–23.
691. Посадовці княжого двору Романовичів // Університет. – 2006. – № 2. – С. 9–22.
692. Русь і Угорщина в XII ст. // Україна–Угорщина: спільне минуле та сьогодення. Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 14–16 квітня 2005 р.) / Відп. ред. В. А. Смолій. – К.: Інститут історії України НАН України, 2006. – С. 75–85.
693. «С дружиною добуду злато и серебро». Княжеский двор в Древней Руси // Первое сентября. История. – 2006. – № 24 (816). – С. 9–19.
694. Стратегия обороны галицкими и волынскими князьями государственных рубежей в XII в. // Византийский временник. – М., 2006. – Т. 65 (90). – С. 73–93.
695. Устные источники Галицко-Волынской летописи // Труды Отдела древнерусской литературы Института русской литературы РАН (Пушкинский дом). – СПб., 2006. – Т. 57. – С. 104–111.
696. Феномен княжого двору на Русі // Український історичний журнал. – 2006. № 4. – С. 51–64.
697. Церемоніал, етикет і розваги княжого двору Романовичів // Україна в Центрально-Східній Європі. – К.: Інститут історії України НАН України, 2006. – Вип. 6. – С. 154–176.

2007

---

698. В тоске по утраченному времени (о «Сборнике Русского Исторического общества». М., 2003) // Средневековая Русь. – М.: Индрик, 2007. – Вып. 7. – С. 343–353.
699. Восставшая из пепла... Александр Зимин «Слово о полку Игореве» // Родина. – 2007. – № 10. – С. 40–43.

700. Двор галицких Романовичей (XIII век) // Восточная Европа в древности и средневековье. Политические институты и верховная власть. XIX чтения памяти В. Т. Пашуто. Материалы конференции. – М., 2007. – С. 125–129.
701. Еволюція державності на Русі // Чернігів у середньовічній та ранньомодерній історії Центрально-Східної Європи: Збірник наукових праць, присвячений 1100-літтю першої літописної згадки про Чернігів / Відп. ред. О. Б. Коваленко. – Чернігів: Деснянська правда, 2007. – С. 58–68.
702. Иисус-украинец против Маркса-археолога (о книге П. П. Толочко «Археология и древняя история») // 2000. Культура. – 2007. – 7 сентября.
703. Княжий двір Романовичів // Осмислення спадщини давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії. Міжнародна наукова конференція, 26–27 жовтня 2007 р.: програма і резюме доповідей. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2007. – С. 7–8.
704. О книге А. А. Зимина «Слово о полку Игореве» // Первое сентября. История. – 2007. – № 18 (834). – С. 18–23.
705. Пир, свадьба, рыцарский турнир... Парадный блеск галицко-волинского княжеского двора // Родина. – 2007. – № 2. – С. 30–35.
706. Повесть о Ростиславе Мстиславиче (в составе Киевской летописи XII в.) // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. [Тезисы участников IV Международной конференции «Комплексный подход в изучении Древней Руси»]. – 2007. – № 3 (29). – С. 53–54.
707. Рукописи не горят... (роздуми над книгою Зимин А. А. Слово о полку Игореве. СПб., 2006. 515 с.) // Український історичний журнал. – 2007. – № 3. – С. 190–197.
708. Спадщина давньої Русі // Державотворчий процес в Україні. 1991–2006. – К.: Наукова думка, 2007. – С. 5–24.
709. Структура і джерела Київського літопису XII ст. // Український історичний журнал. – 2007. – № 5. – С. 4–17.
710. Тмуторокань и Константинополь в XI в. // Мининские чтения: Труды научной конференции. Нижегородский госу-

- дарственный университет имени Н. И. Лобачевского (20–21 октября 2006 г.). – Нижний Новгород: ННГУ, 2007. – С. 250–257.
711. Церемониал, этикет и развлечения княжеского двора Романовичей // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2007. – № 2 (28). – С. 23–33.
712. Каліус // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2007. – Т. 4: Ка–Ком.– С. 36.
713. Калка, битва на річці 1223 // Там само. – С. 38–39.
714. Каменець // Там само. – С. 48.
715. Каменець Волинський // Там само. – С. 48.
716. Київський з'їзд князів 1223 // Там само. – С. 257.
717. Київський церковний собор руських єпископів 1147 // Там само. – С. 274.
718. Київські повстання 11–12 століть, повстання киян 1068, 1113, 1146 та 1157 років // Там само. – С. 278–279.
719. Кирило II // Там само. – С. 296–297.
720. Клобуки чорні, чорні клобуки // Там само. – С. 354.
721. Колективного сюзеренітету концепція // Там само. – С. 449.
722. Колодяжин, городище // Там само. – С. 456.

2008

---

723. Был он дерзок и храбр... (О Данииле, князе Галицком) // Первое сентября. История. – 2008. – № 12 (852). – С. 12–25.
724. Воинская повесть в летописи Нестора // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2008. – № 3. – С. 34–36.
725. Волынские и галицкие Рюриковичи (XII в.): происхождение и судьбы // Древнейшие государства Восточной Европы. 2005. Рюриковичи и Российская государственность. – М.: Индрик, 2008. – С. 180–202.
726. Даниил, князь Галицкий: документальное повествование. – СПб.: Алетейя, 2008. – 312 с.
727. Данило Романович як людина і державний діяч // Княжа доба: історія і культура / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Відп. ред. Я. Ісаєвич. – Львів, 2008. – Вип. 2. – С. 85–92.

728. Двір Данила Романовича // Доба Короля Данила в науці, мистецтві, літературі: Матеріали міжнародної наукової конференції. 29–30 листопада 2007 р. Львів. – Львів, 2008. – С. 13–21.
729. Двор Галицких Романовичей (XIII в.) // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2008. – № 1 (31). – С. 60–71.
730. Дипломатія Данила Романовича в контексті європейської політики середини XIII ст. // Дрогичинь 1253. Матеріали Міжнародної наукової конференції з нагоди 755-ї річниці коронації Данила Романовича. – Івано-Франківськ: ЛІК, 2008. – С. 98–105.
731. До проблеми хронології Галицько-Волинського літопису // Confraternitas: ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / відп. ред.: М. Г. Крикун. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2006–2007. (Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Збірник наукових праць. – Вип. 15.). – Л, 2008. – С. 73–81.
732. Золотая гривна Мономаха // Родина. – 2008. – № 1. – С. 31–33.
733. Княжий двір Південної Русі X–XIII ст. – К.: Наукова думка, 2008. – 357 с. (співавтор В. М. Ричка).
734. Мобільність княжого двору в Південній Русі // Україна в Центрально-Східній Європі. – К.: Інститут історії України НАН України, 2008. – Вип. 8. – С. 35–52.
735. Наемники в русском войске (XII–XIII вв.) // Анфологион. Власть, общество, культура в славянском мире в Средние века. К 70-летию Бориса Николаевича Флори. – М., 2008 (Славяне и их соседи. – Вып. 12). – С. 249–258.
736. «Не приспе время»... Как христианство проникало на Русь // Первое сентября. История. – 2008. – № 20 (860). – С. 18–28.
737. Ничто... не проходит бесследно...» (Заметки о книге А. А. Зимины «Слово о полку Игореве». – СПб., 2006) // Древнейшие государства Восточной Европы. 2005 г. Рюриковичи и Российская государственность. – М.: Индрик, 2008. – С. 519–533.

738. Посольська служба в Давній Русі // Дьнѣслово. Збірка праць на пошану дійсного члена Національної академії наук України Петра Петровича Толочка з нагоди його 70-річчя. – К.: Корвинпрес, 2008. – С. 21–26.
739. Рюриковичі в Галичині й на Волині // Український історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 30–45.
740. Системи управління в Київській Русі // Нариси історії державної служби в Україні / НАН України. Інститут історії України; Голов. упр. держ. служби України. – К.: Ніка-Центр, 2008. – С. 11–34.
741. Слово про ювіляра (П. П. Толочку – 70) // Київська старовина. – 2008. – № 1. – С. 3–8.
742. Странствующие двory галицких князей // Восточная Европа в древности и средневековье: Трансконтинентальные и локальные пути как социокультурный феномен. XX Чтения памяти В. Т. Пашуто: Материалы конференции / Институт всеобщей истории РАН. – М., 2008. – С. 110–115.
743. Структурные особенности Киевского свода XII в. // Вспомогательные исторические дисциплины – источниковедение – методология истории в системе гуманитарного знания: Материалы XX международной научной конференции. Москва, 31 января – 2 февраля 2008 г.: В 2 ч. – М., 2008. – Ч. 2. – С. 386–387.
744. Татарська доба в історії України (1230–1330-ті рр.) // Україна: хронологія розвитку. – Т. 3. Від Батисевої навали до Люблінської унії / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – Київ: Кріон, 2008. – С. 10–88 (співавтор тому О. В. Русіна).
745. Тмуторокань – княжество, остров или город? // Первое сентября. История. – 2008. – № 2 (842). – С. 8–14.
746. Шляхи християнства на Русь (легендарні й реальні) // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 4–15.
747. Ярослав и его время в общественном сознании второй половины XI–XIII вв. // Ярослав Мудрый и его эпоха. – М.: Индрик, 2008. – С. 202–214.
748. Конрад I Мазовецький // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України,

- Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 5: Кон-Кю. – С. 36–37.
749. Константин VII Багрянородний // Там само. – С. 40.
750. Константинополь // Там само. – С. 42.
751. Кормління // Там само. – С. 160.
752. Корсунський похід Володимира Святославича // Там само. – С. 192.
753. Корчеськ. – С. 201.
754. «Краткие сообщения Института археологии» // Там само. – С. 306.
755. Куна // Там само. – С. 495.
756. Кучелмин // Там само. – С. 543.
757. Куявія // Там само. – С. 548.

2009

758. «Вѣщій» Олег в історичній пам'яті народу // Український історичний журнал. – 2009. – № 6. – С. 4–16.
759. Воїнські повісті в південноруському літописанні XII ст. // Український історичний журнал. – 2009. – № 4. – С. 4–16.
760. «Иде Аскольд и Дир на Греки...» // Первое сентября. История. – № 23 (885). – 2009. – С. 14–23
761. Київський літопис XII століття. Історичне дослідження. – К.: Інститут історії України НАН України, 2009. – 316 с.
762. Княжа служба в Київській Русі. – К.: Інститут історії України НАН України, 2009. – 251 с.
763. Крылатые корабли Вещего Олега // Первое сентября. История. – 2009. – № 4 (868). – С. 6–20.
764. Образование Литовского княжества и династические связи литовских и русских князей в летописании XIII в. // Вспомогательные исторические дисциплины в пространстве гуманитарного знания. Материалы XXI Международной научной конференции. Москва, 29–31 января 2009 г. К 70-летию кафедры источниковедения и вспомогательных исторических дисциплин Историко-архивного института РГГУ. – М., 2009. – С. 226–228.
765. Посольская служба на Руси X в. // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. Тезисы докладов участников V Междуна-

- родной конференции «Комплексный подход в изучении Древней Руси». – 2009. – № 3 (37). – С. 55–56.
766. Системи управління в Київській Русі // Історія державної служби в Україні: у 5 т. / відп. ред. Т. В. Мотренко, В. А. Смолій; редкол.: С. В. Кульчицький (кер. авт. кол.) та ін.; Голов. упр. держ. служби України; Ін-т історії НАН України. – К.: Ніка-Центр, 2009. – Т. 1. – С. 43–72.
767. Устные источники южнорусских летописных повестей // Восточная Европа в древности и средневековье. Автор и его источник: восприятие, отношение, интерпретация. XXI чтения памяти В. Т. Пашуто. – М., 2009. – С. 154–158.
768. Лев Данилович // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2009. – Т. 6: Ла–Мі. – С. 72.
769. Лев Юрійович // Там само. – С. 73.
770. Левченко Митрофан Васильович // Там само. – С. 93.
771. Лествичный порядок заміщення княжих столів на Русі // Там само. – С. 134.
772. Лешек Білий // Там само. – С. 136–137.
773. Лиственська битва 1024 // Там само. – С. 161.
774. Луцьке князівство // Там само. – С. 313.
775. Любачів // Там само. – С. 373.
776. Любецька битва 1016 // Там само. – С. 375.
777. Любецький з'їзд 1097 // Там само. – С. 375–376.
778. Мирослав // Там само. – С. 667.
779. Митуса // Там само. – С. 685.
780. Михаїл Всеволодич // Там само. – С. 687.

2010

---

781. Владимир Мономах – великий государь Древней Руси // Первое сентября. История. – 2010. – № 18 (904). – С. 4–8.
782. Галицкая устная традиция в Киевской летописи // Восточная Европа в древности и средневековье. Устная традиция в письменном тексте. XXII чтения памяти В. Т. Пашуто, Москва, 14–16 апреля 2010 г.: Материалы конференции. – М., 2010. – С. 147–152.

783. Галицко-Волынская Русь // Очерки истории Украины / [Толочко П. П. и др.]; под общ. ред. П. П. Толочко. – К.: Киевская Русь, 2010. – С. 99–129.
784. «Государев двор» на Руси XII–XIII вв. // Вспомогательные исторические дисциплины. – СПб.: «Дмитрий Буланин», 2010. – Т. XXXI. – С. 20–37.
785. Давньоруська державність: народження, розквіт, присмерк // Україна крізь віки. Збірник наукових праць на пошану академіка НАН України професора Валерія Смолія. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – С. 137–154.
786. Изменчивость представлений о Русской земле в летописных контекстах XI–XIII вв. // Древнейшие государства Восточной Европы. 2006 год: Пространство и время в средневековых текстах. – М.: Русский фонд содействия образованию и науке, 2010. – С. 104–114.
787. Княгиня Ольга у давньоруській фольклорній традиції // Український історичний журнал. – 2010. – № 5. – С. 191–202.
788. Княжеская администрация в Древней Руси // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2010. – № 2 (40). – С. 28–40; № 3 (41). – С. 37–47.
789. Композиция южнорусских летописей XII–XIII вв.: историографический аспект // Историография источниковедения и вспомогательных исторических дисциплин. Материалы XXII Международной научной конференции. Москва, 28–30 января 2010 г. К 90-летию со дня рождения Елены Ивановны Каменевой. К 90-летию со дня рождения Ирины Александровны Мироновой. – М., 2010. С. 264–266.
790. Нариси воєнного мистецтва Давньої Русі / Гол. ред. Н. Слюсаренко. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наш час, 2010. – 280 с., іл. – (Серія «Стратегікон»).
791. «Отчина» у правосвідомості Давньої Русі // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 4–16.
792. Рец. на кн.: П. П. Толочко. Археология и древняя история (в защиту исторического марксизма). – К.: ВД «Академперіодика», 2007. – 104 с. // Археологія. – 2010. – № 1. – С. 129–132.
793. Событийная хронология Галицко-Волынского свода // Древнейшие государства Восточной Европы. 2006: Простран-

- ство и время в средневековых текстах. – М.: Русский фонд содействия образованию и науке, 2010. – С. 281–296.
794. Странствующие дворы галицких князей // Древнейшие государства Восточной Европы. 2009: Трансконтинентальные и локальные пути как социокультурный феномен. – М.: Индрик, 2010. – С. 445–462.
795. Украинские земли под иноземным владычеством (XIV–XVI вв.) // Очерки истории Украины / [Толочко П. П. и др.]; под общ. ред. П. П. Толочко. – К.: Киевская Русь, 2010. – С. 130–147.
796. Феномен «Государева двора» на Руси // Мининские чтения: Труды участников международной научной конференции. Нижегородский государственный университет им. Н. И. Лобачевского (24–25 октября 2008 г.). – Нижний Новгород: Редакционно-издательский отдел Центрального архива Нижегородской области, 2010. – С. 279–296.
797. Монголо-татарська навала // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2010. – Т. 7: Мл–О. – С. 51–54.
798. Монета // Там само. – С. 64.
799. Монетний двір // Там само. – С. 64–65.
800. Мономашичі // Там само. – С. 65.
801. Мстислав Великий // Там само. – С. 97–98.
802. Мстислав Володимирович // Там само. – С. 98.
803. Мстислав Данилович // Там само. – С. 98–99.
804. Мстислав Ізяславич // Там само. – С. 99.
805. Мстислав Мстиславич // Там само. – С. 99–100.
806. Мстислав Романович // Там само. – С. 100.
807. Мстислав Ярославич // Там само. – С. 100.
808. Мстиславичі // Там само. – С. 100.
809. Нестор // Там само. – С. 380.
810. Никон // Там само. – С. 388.
811. Новгородська боярська республіка // Там само. – С. 449–450.
812. Нумизматика и сфрагистика // Там само. – С. 496.
813. Нумизматика и эпиграфика // Там само. – С. 496.
814. Нумізматика // Там само. – С. 496.

815. Олег // Там само. – С. 562.
816. Олег Святославич (р. н. невід. – п. 977) // Там само. – С. 562–563.
817. Олег Святославич (р. н. невід. – п. 01.08.1115) // Там само. – С. 563.
818. Олег Ярославич // Там само. – С. 563.
819. Олександр Всеволодич // Там само. – С. 571.
820. Ольга // Там само. – С. 590.
821. Ольговичі // Там само. – С. 592.
822. Опізо з Месанни // Там само. – С. 603.
823. Орешніков Олексій Васильович // Там само. – С. 632.

2011

824. Влияние учителя вечно // Ніжинська старовина. – 2011. – Вип. 11. – С. 46–48.
825. «Внешняя разведка» Киевской Руси // Родина. – 2011. – № 11. – С. 45–48.
826. Воєнне мистецтво Давньої Русі. – К.: Наш час, 2011. – 280 с. – (Серія «Стратегікон».)
827. Володимир Мономах в історичній і поетичній пам'яті // «Actes Testantibus». Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича / [відп. ред. М. Литвин.]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. (Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 20). – С. 353–368.
828. Господарське життя Давньої Русі // Економічна історія України: Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин ... В. К. Баран та ін.]; НАН України. Інститут історії України. – К.: Ніка-Центр, 2011. – Т. 1. – С. 198–235.
829. Духовний світ літописання: Монографія. – К.: Інститут історії України НАН України, 2011. – 337 с.
830. Економічні та соціальні процеси в Галицько-Волинській Русі // Економічна історія України: Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин ... В. К. Баран та ін.]; НАН України. Інститут історії України. – К.: Ніка-Центр, 2011. – Т. 1. – С. 289–314.

831. Жорстокий світ давньоруського середньовіччя // Україна в Центрально-Східній Європі. – К.: Інститут історії України НАН України, 2011. – Вип. 11. – С. 87–101.
832. К вопросу о причинах удельной раздробленности на Руси // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2011. – № 1 (43). – С. 5–17.
833. Князі-ізгої та удільна роздробленість на Русі // Український історичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 4–20.
834. Князь Игорь Старый в фольклорной и книжной традиции // Первое сентября. История. – 2011. – № 1 (911). – С. 13–16.
835. Наступление удельной раздробленности на Руси (князья-изгой) // Ruthenica: альманах / НАН України. Інститут історії України; Центр досліджень з історії Київської Русі. – К.: Інститут Історії України НАН України, 2011. – Т. X. – С. 69–77.
836. Об одной из движущих сил раздробленности на Руси // Мининские чтения: сборник научных трудов по истории Восточной Европы в XI–XVII вв. / Нижегородский гос. пед. ун-т им. К. Минина, Нижегородский гос. ун-т им. Н. И. Лобачевского, Нижегородское отд-ние Ин-та российской истории РАН [редкол.: А. Берелович (Франция), А. А. Кузнецов (науч. ред.) и др.]. – Нижний Новгород: Кварц, 2011. – С. 249–259.
837. Об удельной раздробленности на Руси // Восточная Европа в древности и средневековье. Ранние государства Европы и Азии. Проблемы политогенеза. XXIII Чтения памяти В. Т. Пашуто. – М., 2011. – С. 137–141.
838. Ольговичи в политической жизни Руси времен раздробленности // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. Тезисы докладов участников VI Международной конференции «Комплексный подход в изучении Древней Руси». – 2011. – № 3 (45). – С. 61–62.
839. Утворення Литовського князівства в тлумаченні Галицько-Волинського літопису XIII ст. // Україна і Велике князівство Литовське в XIV–XVIII ст.: політичні, економічні, між-національні та соціокультурні відносини у загальноєвро-

- пейському вимірі. II Міжнародна наукова конференція. 22–24 вересня 2011 р.: Тези доповідей. – К.: [б. в.], 2011. – С. 7–9.
840. Формирование территории Галицко-Волынской Руси (земли и княжества) // Историческая география: пространство человека vs человек в пространстве. Материалы XXIII Международной научной конференции (Москва, 27–29 января 2011 г.). – М.: РГГУ, 2011. – С. 303–306.
841. Tmutorokan and Constantinople in the 11-th century // *Russia and Mediterranean*. – Athens, 2011. – P. 181–190.
842. Пенязь // *Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2011. – Т. 8: Па-Прик. – С. 110.*
843. Перемиль // Там само. – С. 122–123 (співавтор А. Г. Плахонін).
844. Перемишльське князівство // Там само. – С. 127–128.
845. Повстання в Києві 1068, 1113, 1146, 1157 років // Там само. – С. 284.
846. Погорина // Там само. – С. 291–292.
847. Посад // Там само. – С. 434 (співавтор А. Г. Плахонін).
848. Посадник // Там само. – С. 434.
849. Походи Русі на Візантію // Там само. – С. 463–465 (співавтор А. Г. Плахонін).
850. Пресняков Олександр Євгенович // Там само. – С. 495.

2012

851. Аскольд у давньоруській та візантійській писемності // *Київська старовина. – 2012. – № 1. – С. 3–15.*
852. Давньоруська держава. Галицько-Волинська Русь // *Історія України в особах: Давньоруська держава. Литовсько-польська доба. – Київ: Україна, 2012. – С. 4–213.*
853. Жестокий мир средневековья. Русь времен удельной раздробленности // *Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2012. – № 2 (48). – С. 50–60.*
854. Как возникла феодальная раздробленность в Древней Руси // *Первое сентября. История. – 2012. – № 7 (934). – С. 10–19.*

855. Канун государственности. Очаги политогенеза // Древняя Русь и средневековая Европа: Возникновение государств. Материалы конференции. – М.: Институт всеобщей истории РАН, 2012. – С. 109–113.
856. Начало Руси, или споры вокруг 862 года // Родина. – 2012. – № 9. – С. 70–73.
857. Початки Русі. Довкола 862 року // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 28–41.
858. Создание, распад и реставрация Галицко-Волынского княжества XIII в. // Восточная Европа в древности и средневековье. Миграции, расселение война как факторы политогенеза. XXIV Чтения памяти В. Т. Пашуто. – М., 2012. – С. 138–143.
859. Южнорусские летописные своды XII–XIII вв. // Проблемы дипломатики, кодикологии и актовой археографии: Материалы XXIV Международной научной конференции. Москва, 2–3 февраля 2012 г. / редкол.: Ю. Э. Шустова (отв. ред.) и др. – М.: РГГУ, 2012. – С. 365–368.
860. Присьолков Михайло Дмитрович // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2012. – Т. 9: Прил–С. – С. 13.
861. Редедя // Там само. – С. 167 (співавтор А. Г. Плахонін).
862. Резана // Там само. – С. 170.
863. Родень, Родня // Там само. – С. 251–252 (співавтор А. Г. Плахонін).
864. Роман Данилович // Там само. – С. 276–277.
865. Роман Ростиславич // Там само. – С. 277–278.
866. Романовичі // Там само. – С. 282–283.
867. Ростислав Володимирович // Там само. – С. 339.
868. Ростислав Михайлович // Там само. – С. 339–340 (співавтор А. Г. Плахонін).
869. Ростислав Мстиславич // Там само. – С. 340.
870. Ростиславичі галицькі // Там само. – С. 340–341.
871. Ростиславичі смоленські // Там само. – С. 341.
872. Рюрик Ростиславич // Там само. – С. 405.

873. Рюрик Ростиславич, Рюрик-Василій Ростиславич // Там само. – С. 406.
874. Ряд Ярослава 1054 // Там само. – С. 411.
875. Святополк Ізяславич, Святополк-Михаїл Ізяславич // Там само. – С. 486.
876. Святополк Окаянний, Святополк-Петро Володимирович або Святополк-Петро Ярополчич // Там само. – С. 486.
877. Святослав Володимирович // Там само. – С. 486–487.
878. Святослав Всеволодич // Там само. – С. 487.
879. Святослав Давидович // Там само. – С. 487.
880. Святослав Ольгович, Святослав-Миколай Ольгович // Там само. – С. 488.
881. Святослав Ярославич // Там само. – С. 488–489.
882. Слово о погибелі Руської землі // Там само. – С. 636.
883. Слово о полку Ігоревім // Там само. – С. 636–637.
884. Спаський Іван Георгійович // Там само. – С. 741–742.
885. Срібляник // Там само. – С. 771.
886. Стефан I Святий // Там само. – С. 851–852.
887. Судислав Володимирович // Там само. – С. 889.

2013

888. Галицкая традиция в Киевском своде XII в. // Древнейшие государства Восточной Европы. 2011 год: Устная традиция в письменном тексте. – М.: Русский фонд содействия образованию и науке, 2013. – С. 257–276.
889. До проблеми настання феодальних відносин у східно-слов'янському світі // Український історичний журнал. – 2013. – № 6. – С. 58–71.
890. З історії боярського землеволодіння на Русі XII–XIII ст. // Україна в Центрально-Східній Європі. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – Вип. 12–13. – С. 96–110.
891. Княжеские кланы и удельная раздробленность // Восточная Европа в древности и средневековье. Экономические основы формирования государства в древности и средневековье. XXV Чтения памяти В. Т. Пашуто и А. П. Новосельцева. – М., 2013. – С. 146–150.

892. Литовське князівство і Ятвязька земля на сторінках Галицько-Волинського літопису XIII ст. // *Ukraina Lithuanica: студії з історії Великого князівства Литовського*. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – Т. II. – С. 10–20.
893. Любеч в історії давньоруської державності // *Слов'яни і Русь: археологія та історія. Збірник праць на пошану дійсного члена НАН України П. П. Толочка з нагоди його 75-річчя*. – К.: Стародавній світ, 2013. – С. 142–146.
894. Південна Русь і Литва в ранньому середньовіччі (до кінця XIII ст.) // *Україна і Велике князівство Литовське в XIV–XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі. III Міжнародна наукова конференція. 16–19 жовтня 2013 р.: Тези доповідей*. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – С. 8–9.
895. Удельная раздробленность Руси. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – 269 с.
896. Феномен удільної роздробленості Русі (повернення до проблеми) // *Український історичний журнал*. – 2013. – № 2. – С. 24–37.
897. Фольклорні перекази і свідчення очевидців у Галицько-Волинському літописі // *Храм і люди: збірка статей до 90-річчя з дня народження Сергія Олександровича Висоцького*. – К., 2013. – С. 120–131.
898. Талер, таляр // *Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України* – К.: Наукова думка, 2013. – Т. 10: Т-Я. – С. 23–24.
899. Тевтонський орден // Там само. – С. 43–44.
900. Тисмяница, поселення // Там само. – С. 86.
901. Тихомель // Там само. – С. 88–89 (співавтор І. А. Тесленко).
902. Тихомиров Михайло Миколаєвич // Там само. – С. 89.
903. Тмутороканське князівство // Там само. – С. 102–103.
904. Толмач // Там само. – С. 116.
905. Успенський Федір Іванович // Там само. – С. 249.
906. Устав земляний // Там само. – С. 253.
907. Феофилакт Сімокатта // Там само. – С. 292.

908. Християнізація слов'ян // Там само. – С. 429.
909. Хутрянні гроші // Там само. – С. 443.
910. Шварно Данилович // Там само. – С. 603.
911. Юрій Долгорукий // Там само. – С. 706.
912. Юрій Львович // Там само. – С. 706–707.
913. Ярополк Володимирович // Там само. – С. 757.
914. Ярополк Святославич // Там само. – С. 757–758.
915. Ярослав Володимирович Осмомисл // Там само. – С. 759.
916. Ярослав Всеволодович // Там само. – С. 759.
917. Ярослав Ізяславович // Там само. – С. 759–760.
918. Ярослав Мудрий // Там само. – С. 760.
919. Ях'я Антіохійський (Ібн Саїд Ібн Батрик) // Там само. – С. 768.

2014

920. Дипломатія Древньої Русі епохи завершення строительства государства // Владимир Святой и крещение Руси: Междунар. науч. конф., 26–27 июля 2013 г., Киев. – К: АДЕФ-Украина, 2014. – С. 170–195.
921. Дохристиянская Русь. К вопросу о государственности // Восточная Европа в древности и средневековье. Язычество и монотеизм в процессах политогенеза. XXVI чтения памяти В. Т. Пашуто. – М., 2014. – С. 143–147.
922. Летопись о зарождении феодального уклада на Руси // Вспомогательные и специальные науки истории в XX – начале XXI в.: призвание, творчество, общественное служение историка: Материалы XXVI Международной научной конференции. Москва, 14–15 апреля 2014 г. – М.: РГГУ, 2014.
923. Образование Галицко-Волынского княжества в контексте развития Древнерусской государственности // Альманах по истории средних веков и раннего нового времени. – Нижний Новгород, 2014. – Вып. 1–4. 2012–2013. – С. 53–59.
924. Тмуторокань (Русь і Крим у ранньому середньовіччі) // Крим від античності до сьогодення: Історичні студії / ред. кол.: Смолій В. (відп. ред.), Бачинська О., Боряк Г., Верменич Я., Гуржій О., Даниленко В. (заст. відп. ред.), Крупина В.,

Кульчицький С., Лисенко О., Литвин В., Матях В. (відп. секр.); НАН України, Інститут історії України. – К.: Інститут історії України НАН України, 2014. – С. 28–39 (студії з регіональної історії).

925. Александр Всеволодович // Древняя Русь в средневековом мире: энциклопедия / Институт всеобщей истории РАН; Под общей ред. Е. А. Мельниковой и В. Я. Петрухина. – М.: Ладомир, 2014. – С. 17.
926. Альта, Лъта // Там же. – С. 22.
927. Андраш II // Там же. – С. 25–26. (соавтор М. К. Юрасов)
928. Андрей Владимирович Добрый // Там же. – С. 26.
929. Андроник I Комнин // Там же. – С. 28 (соавтор И. В. Ведюшкина).
930. Анна // Там же. – С. 28.
931. Бакота // Там же. – С. 48.
932. Безмонетный период // Там же. – С. 54–55.
933. Белз // Там же. – С. 58 (соавтор М. П. Кучера).
934. Белзкая земля // Там же. – С. 58.
935. Белзкое княжество // Там же. – С. 58–59.
936. Берестейская волость // Там же. – С. 61.
937. Берладники // Там же. – С. 64.
938. Берладь // Там же. – С. 64–65.
939. Болоховская земля // Там же. – С. 77.
940. Болоховские князья // Там же. – С. 77.
941. Борис Вячеславич // Там же. – С. 78–79.
942. Бродники // Там же. – С. 89.
943. Василёв (Галицко-Волынский) // Там же. – С. 105.
944. Василёв (Киевский) // Там же. – С. 106 (соавтор Р. С. Орлов).
945. Василько Романович // Там же. – С. 107–108.
946. Василько Ростиславич // Там же. – С. 108.
947. Василько Ярополчич // Там же. – С. 108 (соавтор Н. И. Щавелева).
948. Витичевский съезд // Там же. – С. 126.
949. Владимир-Волынский // Там же. – С. 127.
950. Владимир Андреевич // Там же. – С. 131–132.
951. Владимир Володаревич // Там же. – С. 132.
952. Владимир Давыдович // Там же. – С. 134.

953. Владимир Мстиславич // Там же. – С. 134–135.
954. Владимир Рюрикович // Там же. – С. 135.
955. Владимир Святославич // Там же. – С. 137–138.
956. Владимир Ярославич // Там же. – С. 138.
957. Владимиро-Волынское княжество // Там же. – С. 139.
958. Владислав Кормильчич // Там же. – С. 142.
959. Возвягль // Там же. – С. 145–146 (соавтор Б. А. Звиздец-кий).
960. Володарь Глебович // Там же. – С. 148 (соавтор Л. В. Алексеев).
961. Володарь Ростиславич // Там же. – С. 148 (соавтор Н. И. Щавелева).
962. Володислав Воротиславич // Там же. – С. 148–149.
963. Волынская земля // Там же. – С. 152.
964. Волынское княжество // Там же. – С. 152.
965. Волынь // Там же. – С. 153.
966. Всеволод Владимирович // Там же. – С. 157.
967. Всеволод Мстиславич // Там же. – С. 158.
968. Всеволод Ольгович // Там же. – С. 158–159.
969. Всеволод Святославич // Там же. – С. 159.
970. Всеволод Святославич Чермный // Там же. – С. 159.
971. Всеволод Ярославич (в крещ. Андрей, 1030–13.04.1093) // Там же. – С. 160–161.
972. Всеволод Ярославич (до 1166 – после 1209) // Там же. – С. 161.
973. Вышгородский съезд // Там же. – С. 166.
974. Вячеслав Владимирович // Там же. – С. 167.
975. Галицкая земля // Там же. – С. 170–171.
976. Галицко-Волынская летопись // Там же. – С. 171.
977. Галицко-Волынское княжество // Там же. – С. 171–172.
978. Галицкое княжество // Там же. – С. 173.
979. Галич // Там же. – С. 173.
980. Глеб Святославич // Там же. – С. 186.
981. Глеб Юрьевич // Там же. – С. 186–187.
982. Городец Остерский // Там же. – С. 196.
983. Городец Галицкий // Там же. – С. 199.
984. Гривна весовая // Там же. – С. 211–212.

985. Гривна денежная // Там же. – С. 212.
986. Гривна монетная // Там же. – С. 212–213.
987. Григорий Васильевич // Там же. – С. 214.
988. Давыд Игоревич // Там же. – С. 219–220.
989. Давыд Ольгович // Там же. – С. 220.
990. Давыд Святославич // Там же. – С. 220.
991. Давыд Романович // Там же. – С. 223–224.
992. Демьян // Там же. – С. 233.
993. Денежное обращение // Там же. – С. 235–236.
994. Добжинских рыцарей орден // Там же. – С. 247.
995. Доброслав Судьич // Там же. – С. 247.
996. Долобский съезд // Там же. – С. 252.
997. Догогичин // Там же. – С. 252–253.
998. Дорогобуж Волынский // Там же. – С. 253 (соавтор Б. А. Тимошук).
999. Дорогобужскре княжество // Там же. – С. 253.
1000. Звенигород Галицкий // Там же. – С. 293.
1001. Звенигородское княжество // Там же. – С. 293.
1002. Золотчинский съезд 1101 г. // Там же. – С. 306.
1003. Иван Василькович // Там же. – С. 312.
1004. Иван Всеволодович // Там же. – С. 312.
1005. Иван Ростиславич Берладник // Там же. – С. 312–313.
1006. Игорь Ольгович // Там же. – С. 314–315 (соавтор Л. В. Столярова).
1007. Игорь Святославич // Там же. – С. 315 (соавтор В. А. Кучкин).
1008. Игорь Ярославич // Там же. – С. 315–316.
1009. Изяслав Владимирович (после 978–1001) // Там же. – С. 324.
1010. Изяслав Владимирович (февраль – март 1078 – 06.09. 1096) // Там же. – С. 324.
1011. Изяслав Владимирович (в крещ. Филипп, до 1187 – после 1254) // Там же. – С. 324–325.
1012. Изяслав Давыдович // Там же. – С. 325.
1013. Изяслав Мстиславич // Там же. – С. 325–326.
1014. Изяслав Ярославич // Там же. – С. 326.
1015. Ингварь Ярославич // Там же. – С. 337.

1016. Каменец // Там же. – С. 356.
1017. Каменец Волинский // Там же. – С. 356.
1018. Киевский съезд 1223 г. // Там же. – С. 381.
1019. Киевское восстание 1068 г. // Там же. – С. 381.
1020. Киевское восстание 1113 г. // Там же. – С. 381–382.
1021. Киевское восстание 1146 г. // Там же. – С. 382.
1022. Киевское восстание 1157 г. // Там же. – С. 382.
1023. Козельск // Там же. – С. 404.
1024. Колодяжин // Там же. – С. 406.
1025. Корчеськ // Там же. – С. 420.
1026. Лиственская битва (1024) // Там же. – С. 458.
1027. Луцк // Там же. – С. 468–469.
1028. Луцкое княжество // Там же. – С. 469.
1029. Любечский съезд 1097 г. // Там же. – С. 471.
1030. Мазовия // Там же. – С. 473 (соавтор Н. И. Щавелева).
1031. Малуша // Там же. – С. 474.
1032. Мария (Малмфрид?) Мстиславна // Там же. – С. 477.
1033. Межибожье // Там же. – С. 481.
1034. Мирослав // Там же. – С. 497.
1035. Митеса // Там же. – С. 499–500.
1036. Михаил Всеволодович // Там же. – С. 501.
1037. Молибоговичи // Там же. – С. 509.
1038. Монета // Там же. – С. 514–515 (соавтор В. Н. Седых).
1039. Мстислав Владимирович (в крещ. Константин ?, до 1015–1036) // Там же. – С. 520.
1040. Мстислав Владимирович (в крещ. Федор, в скан. Традиции Харальд, вер. февраля 1076–14.04.1132) // Там же. – С. 520–521.
1041. Мстислав Изяславич // Там же. – С. 521–522.
1042. Мстислав Мстиславич Удатный // Там же. – С. 522.
1043. Мстислав Романович Старый // Там же. – С. 522.
1044. Мстислав Ростиславич Храбрый // Там же. – С. 523.
1045. Мстислав Юрьевич // Там же. – С. 523.
1046. Мстислав Ярославич Немой // Там же. – С. 523.
1047. Нежати́на нива // Там же. – С. 536.
1048. Олег Святославич (ум. 977) // Там же. – С. 573.

1049. Олег Святославич (в крещ. Михаил, после 1050–01.08.1115) // Там же. – С. 573.
1050. Олег Святославич (до 1147–18.01.1180) // Там же. – С. 574.
1051. Олег Святославич (в крещ. Феодосий, до 1175–1204) // Там же. – С. 574.
1052. Олег Ярославич // Там же. – С. 574.
1053. Перемиль // Там же. – С. 592–593.
1054. Перемышль // Там же. – С. 593–594.
1055. Перемышльское княжество // Там же. – С. 594.
1056. Пересопница // Там же. – С. 595–596.
1057. Пересопницкое княжество // Там же. – С. 596.
1058. Петр Бориславич // Там же. – С. 605–606.
1059. Плеснеск // Там же. – С. 618–619.
1060. Плоскыня // Там же. – С. 621.
1061. Погорина // Там же. – С. 626–627.
1062. Половцы // Там же. – С. 632–634 (соавтор С. А. Плетнева).
1063. Претич (10 в.) // Там же. – С. 655.
1064. Путята Вышатич // Там же. – С. 668.
1065. Роман Игоревич // Там же. – С. 683.
1066. Роман Мстиславич // Там же. – С. 683–684.
1067. Роман Ростиславич // Там же. – С. 684.
1068. Роман Святославич Красный // Там же. – С. 684.
1069. Ростислав Владимирович // Там же. – С. 686–687 (соавтор А. В. Назаренко).
1070. Ростислав Володаревич // Там же. – С. 687.
1071. Ростислав Всеволодович // Там же. – С. 687.
1072. Ростислав Иванович // Там же. – С. 687.
1073. Ростислав Игоревич // Там же. – С. 687.
1074. Ростислав Михайлович // Там же. – С. 687–688.
1075. Ростислав Мстиславич // Там же. – С. 688.
1076. Ростислав Рюрикович // Там же. – С. 688.
1077. Рюрик Ростиславич (ок. 1064–1092) // Там же. – С. 704.
1078. Рюрик Ростиславич (в крещ. Василий, ум. 1212) // Там же. – С. 704.
1079. Ряд Ярослава (1054) // Там же. – С. 705.
1080. Святополк Владимирович (Ярополчич) // Там же. – С. 723.

1081. Святополк Изяславич // Там же. – С. 723–724.
1082. Святополк Мстиславич // Там же. – С. 724.
1083. Святополк Юрьевич // Там же. – С. 724.
1084. Святослав Владимирович (ум. 1015) // Там же. – С. 724–725.
1085. Святослав Владимирович (ум. 16.03.1114) // Там же. – С. 725.
1086. Святослав Владимирович (после 1144–1166) // Там же. – С. 725.
1087. Святослав Всеволодович // Там же. – С. 725.
1088. Святослав Всеславич // Там же. – С. 726.
1089. Святослав Давыдович // Там же. – С. 726.
1090. Святослав Игоревич (942? – март 972) // Там же. – С. 726–728.
1091. Святослав Игоревич (в крещ. Адриан, 1176 – сентябрь 1211) // Там же. – С. 728.
1092. Святослав Ольгович // Там же. – С. 728.
1093. Святослав Ярославич // Там же. – С. 729–730.
1094. Семьюнко Чермный (Рыжий) // Там же. – С. 734–735.
1095. Сребреник // Там же. – С. 785–786 (соавтор В. Н. Седых).
1096. Судислав Великий // Там же. – С. 795–796.
1097. Судислав Владимирович // Там же. – С. 796.
1098. Тереволь // Там же. – С. 806–807.
1099. Теревольское княжество // Там же. – С. 807.
1100. Тихомль // Там же. – С. 811–812.
1101. Триумвират Ярославичей // Там же. – С. 825.
1102. Филипп // Там же. – С. 845.
1103. Часть // Там же. – С. 872.
1104. Червен // Там же. – С. 873.
1105. Червенские грады // Там же. – С. 873.
1106. Шумск // Там же. – С. 897.
1107. Щеляг // Там же. – С. 898.
1108. Янка // Там же. – С. 916 (соавтор А. В. Назаренко).
1109. Ярополк Владимирович // Там же. – С. 917.
1110. Ярополк Изяславич (в крещ. Гавриил, после 1047 и до 1050–22.11.1086) // Там же. – С. 917.

1111. Ярополк Изяславич (в крещ. Стефан, до 1159–07.03.1168) // Там же. – С. 917–918.
1112. Ярополк Святославич // Там же. – С. 918.
1113. Ярослав Владимирович Мудрый // Там же. – С. 919–921.
1114. Ярослав Владимирович // Там же. – С. 921.
1115. Ярослав Всеволодович // Там же. – С. 921–922.
1116. Ярослав Изяславич // Там же. – С. 923.
1117. Ярослав Святополчич // Там же. – С. 923.
1118. Ярослав Ярополчич // Там же. – С. 924.
1119. Ярославль Галицкий // Там же. – С. 926.

2015

1120. Безжалостный век... Что стоит за одним фрагментом «Слова о полку Игореве» // Первое сентября. История. – 2015. – № 1 (960). – С. 12–19.
1121. В доме Спасских // Круги времен: В память Елены Константиновны Ромодановской. В 2-х томах. – М.: Индрик, 2015. – Т. 2. – С. 915–918.
1122. Еволюція суспільного життя Київської Русі (до середини XIII ст.) // Український історичний журнал. – 2015. – № 3. – С. 21–36.
1123. К проблеме возникновения общественной жизни Руси // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. Тезисы докладов участников VIII Международной конференции «Комплексный подход в изучении Древней Руси». – 2015. – № 3 (61). – С. 61–62.
1124. Князь. Муж. Дружина // Круги времен: В память Елены Константиновны Ромодановской. В 2-х томах. – М.: Индрик, 2015. – Т. 2. – С. 68–65.
1125. Народження Русі (до постановки проблеми) // Україна і Велике князівство Литовське в XIV–XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини у загальноєвропейському вимірі. IV Міжнародна наукова конференція. 16–19 вересня 2015 р.: тези доповідей. – К.: Інститут історії України НАН України, 2015. – С. 7–9.
1126. О становлении древнерусского общества // Вспомогательные исторические дисциплины и источниковедение:

- современные исследования и перспективы развития: Материалы XXVII Международной научной конференции. Москва, 9–11 апреля 2015 г. – М.: РГГУ, 2015. – С. 265–267.
1127. Образование территории Галицко-Волынского княжества (Развитие территории Древнерусского государства / XXVIII // Восточная Европа в древности и средневековье. Государственная территория как фактор политогенеза. XXVII Чтения памяти члена-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто (Москва, 15–17 апреля 2015 г.). Материалы конференции. – М.: Институт всеобщей истории РАН, 2015. – С. 144–149.
1128. Русь, Литва і Земля ятвягів у ранньому середньовіччі // *Ukraina Lithuanica: студії з історії Великого князівства Литовського*. – К.: Інститут історії України НАН України, 2015. – Т. III. – С. 10–20.
1129. Соціальна структура давньоруського суспільства // *Український історичний журнал*. – 2015. – № 6. – С. 13–28.

2016

1130. «Владимиръ на столе, а се его сребро» (Монети Київської Русі) // Владимир Великий и его место в отечественной истории: материалы международной конференции. – К.: [Б. и.], 2016. – С. 13–21.
1131. Древнерусская государственность. Изд. 2-е. доп. – СПб.: Алетейя 2016. – 304 с.
1132. З історії міського самоврядування на Русі // *Український історичний журнал*. – 2016. – № 1. – С. 4–20.
1133. Из истории городского самоуправления в Древней Руси // *Вспомогательные исторические дисциплины в современном научном знании: Материалы XXVIII Международной научной конференции Москва, 14–16 апреля 2016 г.* – М.: Аквилон, 2016. – С. 297–299.
1134. Історія суспільного життя Русі: Нариси. – К.: Інститут історії України НАН України, 2016. – 288 с.
1135. Рождение русской государственности глазами летописца // *Восточная Европа в древности и средневековье. Письменность как элемент государственной инфраструктуры*.

XXVIII Чтения памяти члена-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто. 20–22 апреля 2016 г. Материалы конференции. – М.: ИВИ РАН, 2016. – С. 134–137.

2017

1136. Вольные города в Южной Руси // Вспомогательные исторические дисциплины в современном научном знании: Материалы XXIX Международной научной конференции. Москва, 13–15 апреля 2017 г. / Рос. гос. гуманитар. ун-т, Ист.-арх. ин-т, Высшая школа источниковедения, спец. и вспомогат. ист. дисциплин; Рос. акад. наук, Ин-т всеобщей истории; Музеи Московского Кремля. – М.: ИВИ РАН, 2017. – С. 22–24.
1137. Двор и люди двора // Восточная Европа в древности и средневековье. Античные и средневековые общности. XXIX Чтения памяти члена-корреспондента АН СССР В. Т. Пашуто. Москва, 19–21 апреля 2017 г. Материалы конференции. – М.: Институт всеобщей истории РАН, 2017. – С. 108–110.
1138. Пам'яті Олександра Огуя // Огуй Олександр Дмитрович: Світлом був і до Світла полинув: монографія (з бібліографією) / Упорядник О. Я. Івасюк. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. – С. 334–335.
1139. Рец. на кн.: Спасский И. Г. Русское золото. СПб.: Издательство Государственного Эрмитажа, 2013. 386 с. // Древнейшие государства Восточной Европы. 2015 год: Экономические системы Евразии в раннее Средневековье. – М.: Русский фонд содействия образованию и науке, 2017. – С. 475–482.
1140. Удельная раздробленность Руси. – СПб.: Наука, 2017. – 381 с. (серия «Библиотека всемирной истории»).

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ПРАЦЬ

МОНОГРАФІЇ Й ОКРЕМІ ВИДАННЯ

Введення християнства в Київській Русі та його наслідки	215
Воєнне мистецтво Давньої Русі	644, 826
Галицко-Волинская летопись: Текст. Комментарий. Исследование	645
Галицька Русь у другій половині XIV– першій чверті XV ст.: Історико-нумізматичне дослід	24
Галицько-Волинська Русь	457
Галицько-Волинський літопис	323
Галицько-Волинський літопис. Дослідження. Текст. Коментар	522
Грошовий обіг на території України доби феодалізму	55
Давньоруська держава. Історія України в особах	359
Даниил, князь Галицкий: Документальное повествование	726
Данило Галицький	136, 494
Данило Галицький: Біографічний нарис	523
Денежное хозяйство и монетное дело Червоной Руси 40-х гг. XIV в. – первой четверти XV в.	2
Дипломатия Южной Руси	539
Древнерусская государственность	459, 1131
Древняя Русь и Киев в летописных преданиях и легендах	232
Древняя Русь: материалы для учителя	647
Духовний світ літописання	829

История в жизнеописаниях	300
Историчне минуле українського народу і зарубіжні фальсифікатори	107
Исторія в життєписах	334
Исторія Давньоруської державності	527
Исторія дипломатії Південно-Західної Русі	528
Исторія суспільного життя Русі: Нариси	1134
Киев древний и современный	180
Київ стародавній і сучасний	198
Київська Русь – колиска трьох братніх народів: До 1500-річчя заснування м. Києва	165
Київський літопис XII століття. Историчне дослідження	761
Кладоискательство и нумизматика	108
Княжа служба в Київській Русі	762
Княжий двір Південної Русі X–XIII ст.	733
Монетное обращение и денежный счёт на территории Украины эпохи феодализма (VIII–XVIII вв.)	79
Нариси воєнного мистецтва Давньої Русі	790
Нариси історії обігу і лічби монет на Україні XIV–XVIII ст.	167
Полководці Давньої Русі	306, 313, 365
Русь язичницька. Біля витоків східнослов'янської цивілізації	350
Удельная раздробленность Руси	895, 1140
Утворення давньоруської держави	331
Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волынской Русі IX–XIII вв.	227
Шукачі й дослідники скарбів	66
Як і чому настала удільна роздробленість на Русі (XII–XIII ст.)	464
Kiev: ancient and modern city	206
Kiev: aux temps anciens et aujourd'hui	205
Znaleziska monet z XIV–XVII w. na obszarze Ukrainiskiej SRR	118

СТАТТІ В НАУКОВИХ ЗБІРНИКАХ

1500-річчя Києва – свято ленінської дружби народів нашої Батьківщини	170
Армяне в економіке середньовекового Львова (XIV–XV вв.)	53
Аскольд у давньоруській та візантійській писемності	851
«Безмонетный» період и монетные гривны	600
«Богатирська доба» в історії Київської Русі	214
Бойові та похідні порядки галицького і волинського війська в XII–XIII ст.	601
В доме Спасских	1121
В тоске по утраченному времени	698
Введение христианства в Киевской Руси	284
Венецианские сюжеты русских летописей	375
Венеціанські мотиви давньоруської словесності	356
«Въщій» Олег в історичній пам'яті народу	758
Від Києва до Галича (осередки державності у Південній Русі XII–XIII ст.)	357
Війна Волинського князівства з Добжинським орденом	333
Війна і воїнська слава очима давньоруських книжників	643
«Владимир на столе, а се его сребро»	467
Влияние учителя вечно	824
Возрождение и дальнейшее экономическое развитие Киева	172
Воинская повесть в летописи Нестора	724
Воїнські повісті в південноруському літописанні XII ст.	759
Волинська земля. З історії складання державної території Київської Русі	216
Володимир Мономах в історичній і поетичній пам'яті	827
Волынские и галицкие Рюриковичи (XII в.): происхождение и судьбы	725
Галицкая традиция в Киевском своде XII в.	888
Галицко-Волынская летопись (источники, структура, жанровые и идейные особенности)	376
Галицко-Волынская Русь	783
Галицко-Волынская Русь и ее западные соседи в XIII в.	478

Галицко-Волинський свод: летопись или собрание повестей?	682
Галицьке боярство проти князів-Романовичів	469
Галицько-Волинська Русь, Візантія і Угорщина в XII ст.	479
Галицко-Волинская Русь и Византия в XII–XIII вв. (связи реальные и вымышленные)	309
Галицько-Волинське князівство (до 800-ліття утворення)	480
Генезис східнослов'янської державності	340
Гійом Левассер де Боплан і його «Опис України»	262
Города и генезис феодализма на Руси	229
Господарське життя Давньої Русі	828
Гості з Данії в Інституті історії АН УРСР	97
«Государев двор» на Русі XII–XIII вв.	784
Гроші та грошове господарство	536
Грошовий обіг на Лівобережній Україні в другій половині XVII – першій половині XVIII ст.	54
Грошовий обіг на території України у вітчизняній історіографії	56
Грошовий ринок Галицької Русі другої половини XIV – першої чверті XV ст.	10
Грузинские сюжеты древнерусских летописей	111
Давній Київ	493
Давньоруська держава кінця XI – початку XII ст. (від уособиць до стабілізації)	377
Давньоруська держава. Галицько-Волинська Русь	852
Давньоруська державність: до і після Любеча	378
Давньоруська державність: народження, розквіт, приєднання	785
Давня Русь та її доба у «Слові о полку Ігоревім»	218
Данило Романович як людина і державний діяч	727
Двор Галицких Романовичей (XIII в.)	729
Державна організація давньоруського суспільства (Генезис. Еволюція. Занепад)	524
Державний устрій давньоруського суспільства і його відображення у «Слові о полку Ігоревім»	230
Деякі дискусійні проблеми історії Київської Русі	264

Деякі невирішені питання історії українського народу доби феодалізму	296
Деякі проблеми історії давньоруського міста (На матеріалах Південно-Західної Русі)	219
Джерела складання та форми феодального землеволодіння в Давній Русі	208
Дипломатичні відносини Галицько-Волинської Русі з Угорщиною в XIII ст.	458
Дипломатичні відносини між двома осередками влади в Давньоруській державі (70–90-ті роки XII ст.)	538
Дипломатія Галицько-Волинської Русі в XIII в.	473
Дипломатія галицьких і волинських князів XII–XIII ст.	482
Дипломатія Галицько-Волинської Русі	497
Дипломатія Київської Русі	496
До питання про візантійське походження матері Данила Галицького	310
До питання про втечу візантійського імператора в Галич у 1204 р.	11
До питання про давньоруську основу культури російського, українського і білоруського народів	173
До проблеми настання феодальних відносин у східнослов'янському світі	889
До проблеми утворення Новгород-Сіверського князівства	341
До проблеми хронології Галицько-Волинського літопису	731
Договірні відносини Русі та Польщі в XIII ст. (з коментаря до Галицько-Волинського літопису)	475
Допоміжні дисципліни на сучасному етапі розвитку історичної науки	106
Дореволюційна вітчизняна історіографія	297
Древнерусская государственность: истоки – эволюция – кризис	540
Древний Киев в новейших изысканиях	174
Еволюція державності на Русі	701
Економічні та соціальні процеси в Галицько-Волинській Русі	830
Елена Чеславовна Скржинская и ее труды по истории средневековых Руси, Византии и Италии	483

Еще раз о «безмонетном» периоде денежного обращения Древней Руси (XII–XIII вв.)	98
Жестокий мир средневековья. Русь времен удельной раздробленности	853
Жорстокий світ давньоруського середньовіччя	831
З історії боярського землеволодіння на Русі XII–XIII ст.	890
З історії внутрішньої дипломатії Київської Русі	498
З історії дипломатії Галицько-Волинської Русі XII–XIII ст.	363
З історії міжкнязівських відносин на Русі доби удільної роздробленості	526
З історії міського самоврядування на Русі	1132
З історії переростання племінних союзів у територіальні об'єднання в Східній Європі (VII–X ст.)	128
Завоевание города полчищами Батыя	176
Загадки чернігівських монетних гривен	326
Загадковий Ізяслав з Галицько-Волинського літопису	311
Закономерности и основные этапы складывания территории Галицко-Волынской Руси	342
Запровадження християнства у Давньоруській державі	265
Засади і методика створення коментованого видання Галицько-Волинського літопису	602
Зустріч з академіком Б. О. Рибаківим [м. Київ]	122
Идейно-политическое кредо Галицко-Волынского свода	648
Из исторического комментария к «Слову о полку Игореве» (Кто был Мстислав)	286
Изменчивость представлений о Русской земле в летописных контекстах XI–XIII вв.	786
Ідейна спрямованість Галицько-Волинського літопису	542
Ідея давньоруської єдності в історичному розвитку російського, українського й білоруського народів	148
Іларіон, Никон, Нестор	287
Імовірна спадковість структури і форми Галицько- Волинського літопису (спостереження історика)	684
Історико-географічний аспект праць В. І. Леніна	57
Історичне минуле українського народу в інтерпретації буржуазно-націоналістичної історіографії	138

Історія грошового ринку України XVI ст. в тогочасних письмових пам'ятках	77
Історія народів СРСР у «Хронологічних виписках» К. Маркса	25
К вопросу о генезисе восточнославянских городов (По материалам Галичины и Волыни)	149
К вопросу о правовом положении Львовского монетного двора в XIV–XV столетиях	3
К вопросу о причинах удельной раздробленности на Руси	832
К вопросу о характере и форме государственной власти на Руси (вторая половина XI – начало XII века)	380
К истории возникновения нормы частного землевладения в обычном праве Руси	288
Київ в історії славян (до середини XIII в.)	179
Киевская Русь в исторических судьбах восточнославянских народов	181
Киевская Русь в исторических судьбах восточных славян	199
Київ у давньоруських літописах (До 1500-річчя Києва)	150
Київська держава часів Аскольда і Олега (Аксіоми і сумніви)	327
Київська Русь	343
Київська Русь. Галицько-Волинська держава	328
Київські князі Кий і Аскольд	529
Клад монет Владимира Ольгердовича	38
Классификация червонорусских монет Владислава князя Опольского	4
Княгиня Ольга у давньоруській фольклорній традиції	787
Княжеская администрация в Древней Руси	788
Княжеский двор Галича в XII веке	685
Княжий двір Галича в XII ст.	686
Княжий двір Романовичів	687
Князівські клани в дипломатичному суперництві за Київ	530
Князі-ізгої та удільна роздробленість на Русі	833
Князь, бояре и вече в Галицко-Волынской Руси	688
Князь. Муж. Дружина	1124

Круглый стол «1000-летие христианизации Руси»	269
Крым и Северное Причерноморье	187
Кто был Изяслав, враг Данила Галицкого (из комментария к Галицко-Волинской летописи)	312
Культура	188
Культурна спільність східних слов'ян як умова розвитку давньоруської народності	189
Левантійская торговля Львова XIV–XV вв. по нумизматическим данным	12
Летопись как памятник древнерусской исторической мысли	270
Литовське князівство і Ятвязька земля на сторінках Галицько-Волинського літопису XIII ст.	892
Літописи Самовидця, Грабянки та Величка про грошовий обіг України XVII ст.	39
Літописна повість про «хрещення Русі» як історичне джерело	248
Любеч в історії давньоруської державності	893
М. І. Костомаров. Мазепа (підготовка тексту до друку, примітки та післямова)	302
Микола Іванович Костомаров і його життєпис політичного авантюриста	272
Мобільність княжого двору в Південній Русі	734
Монета і грошова лічба на Лівобережній Україні XVIII ст.	78
Монетне карбування на території Української РСР у радянській історіографії	26
Монеты Владимира Ольгердовича	60
Монеты Червоной Руси в денежном обращении польского государства в конце XIV и в XV в.	5
Мстислав Тмутороканский и Ярослав Мудрый	485
Наемники в русском войске (XII–XIII вв.)	735
Найдавніша повість про Данила Галицького	317
Народні перекази про заснування Києва в літописах XI–XVII ст.	168
Насадження християнської ідеології урядом Київської Русі	273

Наступление удельной раздробленности на Руси (князья-изгои)	835
Неспроможність сучасних буржуазно-націоналістичних фальсифікацій возз'єднання України з Росією	130
Нумизматика	274
О возможной природе нетрадиционности структуры и формы Галицко-Волынской летописи	690
О монетах Дмитрия-Корибута Ольгердовича	114
О социальной сущности Древнерусского государства IX – первой половины X в.	346
О технике чеканки монет в Червоной Руси XIV–XV вв.	18
Обговорення нової концепції передісторії Київської Русі академіка Б. О. Рибаківа. М. Ф. Котляр, доктор історичних наук	161
Образование Галицко-Волынского княжества в контексте развития Древнерусской государственности	923
Организация русских войск в XII–XIII вв.	650
Отражение в «Слове о полку Игореве» государственной структуры Руси эпохи феодальной раздробленности	235
«Отчина» у правосвідомості Давньої Русі	791
Пам'яті Олександра Огуя	1138
Питання взаємозв'язку художніх історичних творів з науковою літературою (виступ на «круглому столі»)	292
Питання етнічної історії східних слов'ян та ідеологічна боротьба	123
Питання українсько-грузинських історичних зв'язків в українській радянській історіографії	19
Південно-Західна Русь в Європейській політиці XII–XIII ст.	543
Племенная знать в процессе формирования феодального класса Южной Руси (на материалах Болоховской земли)	347
Плідна співдружність вчених	81
Повість про Данила Галицького	319
Політичні взаємини Києва і Новгороду в XII ст.	236

Половцы в Грузии и Владимир Мономах	27
Посольська служба в Давній Русі	738
Початки Русі. Довкола 862 року	857
Принципи та методика складання нумізматичної карти УРСР (IX–XIX ст.)	33
Причини настання удільної роздробленості на Русі	381
Про так звані чернігівські гривни срібла	348
Проблемы и основные итоги исследований монет Червонной Руси	6
Проти буржуазно-націоналістичних перекручень спільного історичного минулого російського, українського та білоруського народів (IX–XV ст.)	100
Псевдочернігівські монети XIV ст.	63
Республіканська нарада, присвячена обговоренню плану-перспективу багатотомної «Історії Української РСР»	41
«Розвідка» і «розвідники» давньоруської доби	606
Розвідувальна діяльність у Київській Русі	534
Роль и значение Киева в историческом развитии восточных славян	192
Роман и Романовичи в исторической и поэтической традиции	607
Роман і Романовичі в історії та поезії	500
Русско-литовские монеты XIV ст.	43
Русь на Дунаї	15
Русь, Литва і Земля ятвягів у ранньому середньовіччі	1128
«Руська земля» в літописах XI–XIII ст.	120
Рюриковичі в Галичині й на Волині	739
Севернорусские («черниговские») монетные гривны	369
Системи управління в Київській Русі	740, 766
Скільки важив «камінь» у Львові та Луцьку на початку XV ст.	22
Слово про ювіляра (П. П. Толочку – 70)	741
Событийная хронология Галицко-Волынського свода	793
«Совита» лічба грошей за джерелами Лівобережної України XVII–XVIII ст.	115
Социально-экономическое развитие Украины во второй половине XIII – первой половине XVI в.	193

Соціальна структура давньоруського суспільства	1129
Соціально-економічний розвиток Південно-Західних русських (українських) земель у другій половині XIII – першій половині XIV ст. Південно-Західна Русь у боротьбі проти іноземних загарбників (від середини XIII до середини XIV ст.). Посилення феодальної залежності селян. Міста. Соціальний склад населення. Ремесла і промисли. Торгівля	140
Соціально-політичне становище українських земель і боротьба народних мас проти феодального і чужоземного гніту в другій половині XIV – першій половині XVI ст. Крим і Північне Причорномор'я	141
Спадок Ярослава Мудрого (До проблеми історичної пам'яті літопису)	487
Спадщина Київської Русі	502
Стан і перспективи розвитку української нумізматики	7
Странствующие дворы галицких князей	794
Стратегия обороны галицкими и волынскими князьями государственных рубежей в XII в.	694
Структура і джерела Київського літопису XII ст.	709
Структура і жанр Галицько-Волинського літопису	610
Сумнівна гіпотеза. Лист до редакції (З приводу тлумачення терміну «харалужний» з «Слова о полку Ігоревім»)	8
Суспільні науки – бойова зброя партії	84
Татарська доба в історії України (1230–1330-ті рр.)	744
Теплый свет памяти	611
Тмутараканское княжество: реальность или историографический миф?	652
Тмутороканские заботы киевских князей	503
Тмутороканське князівство?	535
Тмуторокань (Русь і Крим у ранньому середньовіччі)	924
Торгівля на Україні в XIV–XV ст.	116
Тридцять років разом з Учителем (І. Г. Спаським)	612
Тріумвірат Ярославичів (1054–1073)	463
Украинские земли под иноземным владычеством (XIV–XVI вв.)	795

Українсько-російські відносини з давніх часів до кінця XVI ст.	504
Устные источники Галицко-Волынской летописи	695
Фальшивомонетники в Полтавському полку на початку XVIII ст.	44
Феномен княжого двору на Русі	696
Феномен удільної роздробленості Русі (повернення до проблеми)	896
Фольклорні перекази і свідчення очевидців у Галицько-Волинському літописі	897
Хто був Мстислав із «Слова о полку Ігоревім»	103
Хто такі бродники (До проблеми виникнення українського козацтва)	36
Церемоніал, етикет і розвлечення княжеского двора Романовичей	711
Церемоніал, етикет і розваги княжого двору Романовичів	697
Часи Київської Русі	489
Чернігівські князі у «Слові о полку Ігоревім»	383
Чи карбував Богдан Хмельницький власну монету? [Did Bohdan Khmelnytsky Strike His Own Coins]	490
Чи міг Роман Мстиславич ходити на половців раніше 1187 р.?	9
Чи Святополк убив Бориса і Гліба?	293
Чорноризець Нестор та його «Повість минулих літ»	371
Шляхи християнства на Русь (легендарні й реальні)	746
Шукачі скарбів (Легенди і дійсність)	32
Ще одна фальсифікація історії формування української народності (Про працю В. Щербаківського «Формація української нації», журн. «Визвольний шлях», Лондон, 1965–1970 рр.	45
Юго-Западная Русь во второй половине XIII – первой половине XIV вв.	195
Языческая русь (генезис государственности в IX–X вв.)	352
Ярослав и его время в общественном сознании второй половины XI–XIII вв.	747
Ярослав Мудрый (До 1000-річчя з часу народження)	134

Ярославов ряд 1054 г. и его политические последствия	465
Das alte Kiew: Schicksal einer Metropole	294
Intorno alla «culla» slavo-orientale (L'eredita etno-culturale della Rus' Kievana nelle storiografie russa ed ucraina dei sec. XIX–XX)	339
Obrót arabskich dirhemów na terytorium Ukrainy	46
Russia	23
Tmutorokan and Constantinople in the 11-th century	841
Z historii polityki zagranicznej ksiąząt halickich i wołyńskich w XIII wieku	491
Հնագույն Շիևը արևելյան սլավոնների պատմական ճակատագրում (Շիևի հիմնադրման 1500-ամյակի առթիվ)	196

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІ ПУБЛІКАЦІЇ

Античні монети – свідки історії і шедеври мистецтва	374
Безжалостный век... Что стоит за одним фрагментом «Слова о полку Игореве»	1120
Біля витоків державності (Київ XI століття)	159
Был он дерзок и храбр... (О Данииле, князе Галицком)	723
Великий князь Київської Русі (До тисячоліття з часу народження Ярослава Мудрого)	135
Великий князь Київської Русі Ярослав Мудрий	126, 127
Відроджений з попелищ (Київ XIII–XVI ст.)	160
Військова справа Галицько-Волинської Русі XII–XIII ст.	207
Владимир Мономах – великий государь Древней Руси	781
«Внешняя разведка» Киевской Руси	825
Воїн славної – Іван Сірко	105
Володимир Мономах та його золота гривня	197
«Володимир на престолі, а це його срібло»	228
Гориславич	472
Государь всея Волыни и Галичины (Даниил Галицкий)	492
Гривня. Вибрані сторінки тисячолітньої історії...	358

Давній Київ очима іноземців	162
Давньоруська держава і церква	245
«Держава», олигархами умученная (Галицько- Волынское княжество в XIII веке)	537
Диво-град над Дніпром (Київ – столиця Давньоруської держави)	137
Древнерусское единство: парадокси восприятия	525
Древний Киев в народных преданиях	146
Древньоукраїнський трубадур	121
Життя і смерть волинського князя Володимира Васильковича	362
З єдиного кореня	99
З єдиного кореня. Київська Русь в історичних долях російського, українського та білоруського народів	147
Запровадження християнського віровчення на Русі	247
Златники й срібляники – гроші політики	299
Золотая гривна Мономаха	732
«И раздрася вся земля Русскаа»	603
«Иде Аскольд и Дир на Греки...»	760
Из единого корня (Киевская Русь – колыбель...)	178
Как возникла феодальная раздробленность Древней Руси	854
Київ доби Аскольда і Олега Віщого	182
Київ за Ярослава Мудрого	183
Київ у роки князювання Володимира Святославича	164, 184
Київ часів Володимира Мономаха	185
Київ, відкритий вченими (археологічні й історичні джерела вивчення давньоруського міста)	151
Клад в дупле	112
Князь Игорь Старый в фольклорной и книжной традиции	834
Князь Окаянный?	484
Коли і як народилось слово «Русь»	166
Колиска народів братніх	186
Коліїщина	129
Кому поклонялись наші прашури?	289

Костомаров М. І. Мазепа. Уривок з XIII розд., вступна стаття	268
Крізь імлу століть (Київ часів Аскольда і Олега)	152
Крылатые корабли Вещего Олега	763
Легендарні постаті давньоруської історії. Кий	290
Листок, відірваний від гілки... Давньоруські жінки в політичному житті середньовічного світу (за іноземними джерелами)	301
Літописні легенди про «Хрещення Русі» та історична дійсність	271
М. Грушевський. Байда-Вишневецький в поезії й історії	291
Многоглавая власть. Дуумвираты и триумвираты Древней Руси	460
Монети Богдана Хмельницького	58
Монети Богдана Хмельницького: версія і легенди	59
Монети Київської Русі	345
Монети середньовічної України	40
Найдавніше населення Криму	316
Найдавніші київські князі. Кий	364
Начало Руси, или споры вокруг 862 года «Не приспе время»... Как христианство проникало на Русь	736
Нумізматика служить історії	61
Остров Тмутороканский	531
П'ятнадцять століть «матері міст руських»	139
П'ятнадцять століть історії (Києва)	190
Перша письмова згадка (про Ровно)	169
Пир, свадьба, рыцарский турнир... Парадный блеск галицко-волынського княжеского двора	705
Пісня воїнам Ігоря (до 800-річчя «Слова про Ігорів похід»)	222
Посадовці княжого двору Романовичів	691
Примарна корона Данила Галицького	250
Причини справжні й вигадані. Соціально-економічні передумови введення християнства на Русі	237
Про походження назв «Русь» та «Україна»	62
Путята хрестив мечем, а Добриня – Вогнем	251

Ратай землі Галицької	131
Русь і вікінги: проблеми справжні і вигадані	252
Русь язичницька. Таємничий світ, відкритий істориками	253
Руський флот у походах на Візантію	382
«Січ» на бродах	65
«Сидел Кий на горе...»	608
Сила та безсилля Ярослава Галицького	83
Скарбниця народної поезії. До 800-річчя	
«Слова про Ігорів похід»	224
Скільки лет Києву?!	194
Слово про «Слово»	225
Стежками Олега Віщого [з історії Київської Русі]	226
«Стольний град» Русі в давніх літописах	155
Стрельцы и сторожа. Боевые построения русских войск в X–XIII веках	651
Східнослов'янська цивілізація і християнство	244
Таємниці скарбів. Інтерв'ю кореспондента «Вечірнього Києва» Т. Демченко	142
Таємниця епоніма (Коли і як виник Київ)	156
Тмуторокань – княжество, остров или город?	745
У истоков отечественной исторической науки: к 875-летию создания «Повести временных лет»	276
У часи «Слова о полку Ігоревім» (До 1500-річчя Києва)	143
Фантазії на давньоруські теми (про так званий «Літопис Аскольда»)	277
Формування Волинської землі	351
Хто ж є Кий?	144
Шедевр давнього київського книжкового мистецтва (Київська псалтир 1397 р.)	157
«Щоб єсми навіки всі єдино були!»	145
Язичество і християнство: зміна формацій – зміна релігій	278
Як князь Володимир завоював Корсунь	256
Ярослав Мудрий	158
Ярослав Мудрий в суспільній свідомості XII–XIII ст.	613
Ярослав, наречений Мудрим	321
Chronicle about «Cristening of Rus»	257

Ciethe Ruhawn of an	261
Debatable Problems of our past	258
Did Prince Vladimir choose faith?	279
How old is Kiew?	125
Old Rus Chreniclera about Hallay's comet	240
Old Russ written languase and Christianity	259
Pillar and ally of feudal state	280
Rus and Varangians	242
Rus of the Pagan era: misteriosus world discovered by historiuns	241
Scholarly quise for a hopeless case	260
Six gods of prince Vladimir	281
The oldest preserved Chronicle	282
The way it was	243
Where do Cossacks From? (Откуда пришли казаки?)	117
Who killed Boris and Gleb?	283

**МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА
ПОВІДОМЛЕНЬ НА НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ,
СЕМІНАРАХ, КРУГЛИХ СТОЛАХ**

Армяне в економіке середньовекового Львова (XIV–XV вв.)	16
«Владимиръ на столе, а се его сребро» (Монети Київської Русі)	1130
Война и мир в летописи (к характеристике мировоззрения древнерусских книжников)	315
Волынско-Мазовецкая конфедерация XIII в.	468
Вольные города в Южной Руси	1136
Галицкая устная традиция в Киевской летописи	782
Галицко-Волынская Русь и Византия в XII–XIII вв. (связи реальные и вымышленные)	308
Галицко-Волынский свод в контексте древнерусского летописания	646
Галицько-Волинське князівство у європейській політиці XIII ст.	322

Город и земля	263
Город и земля (из истории формирования государственной территории Киевской Руси)	217
Давньоруські корені козацтва	324
Давньоруські традиції київського самоврядування	481
Двір Данила Романовича	728
Двор галицких Романовичей (XIII век)	700
Двор и люди двора	1137
Динамика представлений о Русской земле в летописании XII в.	683
Дипломатия Древней Руси эпохи завершения строительства государства	920
Дипломатія Галицько-Волинської Русі	474
Дипломатія Данила Романовича в контексті європейської політики середини XIII ст.	730
Договорные отношения галицких и волыньских князей с иноземными государями (XI–XIII вв.)	379
Дохристианская Русь. К вопросу о государственности	921
Древнерусские монетные гривны (опыт класифікації и хронологизации)	361
Древнерусские сюжеты в творчестве И. Франко	231
Жанр и композиция Галицко-Волынской летописи	325
З історії складання державної території Київської Русі	175
Закономерности и основные этапы складывания территории Галицко-Волынской Руси (V–XIII вв.)	298
Идейно-политическая концепция Галицко-Волынского свода	541
Идея общерусского единства в «Слове о полку Игореве»	233
Из истории городского самоуправления в Древней Руси	1133
К вопросу о роли городов в процессе государственного освоения восточнославянских земель (IX–XII вв.)	220
К истории Львовского монетного двора во второй половине XIV и начале XV в.	1
К проблеме возникновения общественной жизни Руси	1123
Канун государственности. Очаги политогенеза	855
Киев и Новгород в XII в. (тенденции политических взаимоотношений)	209

Київська Русь в історії українського народу	335
Княжеские кланы и удельная раздробленность	891
Княжий двір Романовичів	703
Композиция южнорусских летописей XII–XIII вв.: историографический аспект	789
«Корсунская легенда» летописи в контексте русско- византийских отношений конца X–XI вв.	267
Крестоносцы на Волини	336
Летопись о зарождении феодального уклада на Руси	922
Между язычеством и христианством. Эволюция древнерусской государственности в X в.	344
Міжкнязівська дипломатія	604
Монетні гривни за «безмонетно» доби	649
Монетні скарби Поділля як історичне джерело	153
Монетные гривны как исторический феномен	689
Народження Русі (до постановки проблеми)	1125
Найдавніше населення Криму	605
О становлении древнерусского общества	1126
О так называемых черниговских монетных гривнах	318
Об одной из движущих сил раздробленности на Руси	836
Об удельной раздробленности на Руси	837
Об условном землевладении в Галицко-Волынской Руси XIII в.	201
Образование Литовского княжества и династические связи литовских и русских князей в летописании XIII в.	764
Образование территории Галицко-Волынского княжества (Развитие территории Древнерусского государства	1127
Ольговичи в политической жизни Руси времен раздробленности	838
«Остров Тмутороканський»	532
«Отчина» Ярославичей	486
«Отчина» и «дедина» в летописи	303
Пережиточные явления в денежном счете и терминологии на Украине XVII–XVIII вв.	249

Південна Русь і Литва в ранньому середньовіччі (до кінця XIII ст.)	894
Повесть о Ростиславе Мстиславиче (в составе Киевской летописи XII в.)	706
Половцы в Грузии и Владимир Мономах	20
Посольская служба на Руси X в.	765
Принципы и методика подготовки нового комментированого издания Галицко-Волынской Летописи	304
Рождение русской государственности глазами летописца	1135
Роль городов в процессе государственного освоения территории Галицко-Волынской Руси (до начала XIII в.)	223
Роман Мстиславич и Романовичи в исторической и поэтической памяти	501
Русь і Угорщина в XII ст.	692
Север или Юг (к вопросу о возникновении древнерусской государственности)	320
Событийная хронология Галицко-Волынского свода	609
Создание, распад и реставрация Галицко-Волынского княжества XIII в.	858
Соправительство в Древней Руси (XI – начало XII вв.)	462
Странствующие дворы галицких князей	742
Структура влади на Русі в другій половині XI ст.	370
Структура Галицько-Волинського літопису	338
Структурные особенности Киевского свода XII в.	743
Сьогодні і завтра української нумізматики	31
Тмуторокань и Византия в XI веке	653
Тмуторокань и Константинополь в XI в.	710
Украинско-чешские торговые связи XIV–XV вв. по нумизматическим источникам	35
Устные источники южнорусских летописных повестей	767
Утворення Литовського князівства в тлумаченні Галицько-Волинського літопису XIII ст.	839
Феномен «Государева двора» на Руси	796
Феодална спадщина в уяві давньоруського суспільства	307

Формирование территории Галицко-Волынской Руси (земли и княжества)	840
Чернигово-Северская земля в государственной структуре Киевской Руси XII в. (на материале «Слово о полку Игореве»)	212
Чернигово-северские герои «Слова» и проблема его происхождения	204
Южнорусские летописные своды XII–XIII вв.	859
Ярославов ряд 1054 г.: политические перспективы и последствия	372

РЕЦЕНЗІЇ

Величезний світ іноземних джерел (Рец. на кн.: Древняя Русь в свете зарубежных историков)	466
Витоки і поступ книгодрукування (Рец. на кн.: Я. Д. Исаевич. Преемники первопечатника)	171
Восставшая из пепла... Александр Зимин «Слово о полку Игореве»	699
До історії Київського літописання XII ст. (Рец. на кн.: В. Ю. Франчук. Киевская летопись: Состав и источники в лингвистическом освещении. – К.: Наукова думка, 1986. – 183 с.)	246
Друге життя народної прикраси (про книжку І. Г. Спаського «Дукати і дукачі України»)	37
Зустріч з давньоруськими філософами (Рец. на кн.: Замалев А. Ф., Зоц В. А. Мыслители Киевской Руси)	163
Иисус-украинец против Маркса-археолога (о книге П. П. Толочко «Археология и древняя история»)	702
«О світло-світла і красно-прикрашена земля Руська!» [О кн.: Б. А. Рыбакова «Киевская Русь и Русские княжества XII–XIII вв.»]	200
О книге А. А. Зимина «Слово о полку Игореве»	704
Обзор ежегодника «Древнейшие государства на территории СССР»	234

- Рец. на кн.: S. Suchodolski. Mennictwo Polskie w XI i XII w. – Wr.–Warsz.–Kr.–Gd., 1973 109
- Рец. на кн.: Serczyk W. A. Iwan IV Groźny. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk: Ossolineum, 1977. – 179 s. 132
- Рец. на кн.: T. Kałkowski Tysiąc lat monety polskiej. – Warszawa, 1963 28
- Рец. на кн.: А. А. Зимин. Правда Русская 499
- Рец. на кн.: В. Л. Янин. Актовые печати Древней Руси X–XV вв. – М., 1970. – Т. 1–2 82
- Рец. на кн.: В. Т. Пашуто. Русские историки-эмигранты в Европе / Вступ. ст. Е. А. Мельниковой; Отв. ред. Б. В. Левшин. – М.: Наука, 1992. – 400 с. 329
- Рец. на кн.: В. Т. Пашуто. Русские историки-эмигранты в Европе. – М.: Наука, 1992. – 400 с. 337
- Рец. на кн.: Грамоти XIV ст. – К.: Наукова думка, 1974 110
- Рец. на кн.: Гумилев Л. Н. Открытие Хазарии: Историко-географический этюд. – М.: Наука, 1966. – 191 с. 29
- Рец. на кн.: Давня історія України: В 2 кн. / Кер. авт. кол. П. П. Толочко. – К.: Либідь. Кн. 1. – 1994. – 237 с.; Кн. 2. – 1995. – 222 с. 366
- Рец. на кн.: Джаксон Т. Н. Исландские королевские саги о Восточной Европе. Т. 1. М., 1993; Т. 2. М., 1994; А. В. Назаренко. Немецкие латиноязычные источники IX–XI веков. – М., 1994 367
- Рец. на кн.: Е. И. Каменцева, Н. В. Устюгов. Русская метрология. – М.: Высшая школа, 1965 13
- Рец. на кн.: Жарких М. І. Бібліографія старої України 1240–1800 рр. – К., 1998. – Зошит 1. – 240 с.; К., 2000. – Зошити 2–3. – 216 с.; К.: Прайм, 2000. – Зошит 4. – 236 с.; К.: Прайм, 2001. – Зошит 5–6. – 199 с.; К.: Прайм, 2001. – Зошит 7. – 172 с. 533
- Рец. на кн.: Замалеев А. Ф., Зоп В. А. Мыслители Киевской Руси. – К.: Изд-во при Киев. ун-те Вища школа, 1981. – 159 с. 191
- Рец. на кн.: Зварич В., Обухівський Р. Найважливіші нумізматичні терміни: Матеріали до лекцій з курсу

- нумізматики і політичної економії для студентів
університету. – Л., 1966. – 126 с. 21
- Рец. на кн.: Зимин А. А. Россия на рубеже XV–XVI ст. –
М.: Мысль, 1982. – 333 с. 202
- Рец. на кн.: Історія Львова. – К.: Наукова думка,
1984. – 414 с. 238, 239
- Рец. на кн.: Каргалов В. В. Внешнеполитические факторы
развития феодальной Руси, Феодальная Русь и
кочевники. – М.: Высшая школа, 1967. – 263 с. 30
- Рец. на кн.: Каталог пергаментних документів
Центрального державного історичного архіву УРСР
у Львові. 1233–1799. – К.: Наукова думка, 1972 101
- Рец. на кн.: Київська Русь. Культура, традиції. – К.:
Наук. думка, 1982. – 152 с. 203
- Рец. на кн.: Киценко М. Хортиця в героїці і легендах. –
2-е вид. – Дніпропетровськ: Промінь, 1972 102
- Рец. на кн.: Лев Платонович Карсавин: Библиография
произведений / Сост. А. К. Клементьев. –
Париж: Institut d'etudes slaves, 1994. – 63 с. 349
- Рец. на кн.: П. П. Толочко. Археология и древняя история
(в защиту исторического марксизма). – К.: ВД
«Академперіодика», 2007. – 104 с. 792
- Рец. на кн.: Рибчин І. Динаміка українського козацтва. –
Мюнхен, 1970 64
- Рец. на кн.: Рябцевич В. Н. О чем рассказывают монеты. –
Минск, 1968. – 254 с. 34
- Рец. на кн.: С. А. Высоцкий. Средневековые надписи
Софии Киевской 124
- Рец. на кн.: Советская историография Киевской Руси:
Советское источниковедение Киевской Руси. –
Л.: Наука, 1978. – 280 с. 154
- Рец. на кн.: Спасский И. Г. Русское золото. СПб.:
Издательство Государственного Эрмитажа,
2013. 386 с. 1139
- Рец. на кн.: Т. Микитін. Полки ідуть на Галич. –
Львів, 1965 14

Рец. на кн.: Толочко П. П. Київська Русь. – К.: Абрис, 1996. – 359 с.	368
Рец. на кн.: Феннел Д. Кризис средневековой Руси 1200–1304. М.: Прогресс, 1989	314
Рец. на кн.: Штепа П. Московство: Його походження, зміст, форми й історична тяглість. Кн. 1–2. – Торонто, 1968	42
Серйозний внесок у радянську історіографію (Рец. на кн.: З історії стародавності й середньовіччя. Вісник Львівського університету. Серія історична. – Вип. 20. – Львів: Вища школа: Видавництво при Львівському університеті, 1984. – 84 с.	210
Стольний град Руської землі [О кн.: П. П. Толочка «Древний Киев»]	211
Чи існувала «балтійська цивілізація» раннього середньовіччя? (Рец. на кн.: Славяне и скандинавы. – М.: Прогресс, 1986. – 411 с.)	255
Шабля Кривоноса (Рец. на роман Кулаковського «Максим Кривоніс»)	213
Рес.: В. Н. Рябцевич. О чем рассказывают монеты	133

СТАТТІ В ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИХ І ДОВІДКОВИХ ВИДАННЯХ

<i>Радянська енциклопедія історії України. – Т. 2: Державин–Лестригони / Ред. кол.: А. Д. Скаба (відп. ред.), Б. М. Бабій, С. М. Бібіков, О. А. Бородин, І. О. Гуржій, П. П. Гудзенко, К. Г. Гуслистий, В. Л. Зуц (відп. секр.), М. К. Івасюта, І. І. Компанієць (заст. відп. ред.), С. М. Королівський, Ю. Ю. Кондуфор, П. А. Лавров, Ф. Є. Лось, І. Д. Назаренко, М. І. Супруненко, В. І. Стрельський, В. Я. Тарасенко, П. Т. Тронько, А. Т. Чеканюк. АН УРСР. – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1970. – 606 с.</i>	
Злотий	47
Карбованець	48
Квартник	49

Крейцер	50
Крона	51
Куна	52

Радянська енциклопедія історії України. – Т. 3: Летичів–Розкопки / Ред. кол.: А. Д. Скаба (відп. ред.), Б. М. Бабій, С. М. Бібіков, О. А. Бородін, І. О. Гуржій, П. П. Гудзенко, К. Г. Гуслистий, В. Л. Зуц (відп. секр.), М. К. Івасюта, І. І. Компанієць (заст. відп. ред.), С. М. Королівський, Ю. Ю. Кондуфор, П. А. Лавров, Ф. Є. Лось, І. Д. Назаренко, М. І. Супруненко, В. І. Стрельський, В. Я. Тарасенко, П. Т. Тронько, А. Т. Чеканюк. АН УРСР. – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1971. – 596 с.

Михайло Всеволодович	67
Монета	68
Наука на Україні	69
Ногата	70
Нумизматика и епиграфика	71
Нумизматика и сфрагистика	72
Обол	73
Олег Святославич	74
Орт	75
Півторак	76

Радянська енциклопедія історії України. – Т. 4: Розлив–Яцкевич / Ред. кол.: А. Д. Скаба (відп. ред.), Б. М. Бабій, С. М. Бібіков, О. А. Бородін, І. О. Гуржій, П. П. Гудзенко, К. Г. Гуслистий, В. Л. Зуц (відп. секр.), М. К. Івасюта, І. І. Компанієць (заст. відп. ред.), С. М. Королівський, Ю. Ю. Кондуфор, П. А. Лавров, Ф. Є. Лось, І. Д. Назаренко, М. І. Супруненко, В. І. Стрельський, В. Я. Тарасенко, П. Т. Тронько, А. Т. Чеканюк. АН УРСР. – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1972. – 602 с.

Святополк Ізяславич	86
Святослав Ярославич	87
Срібник	88
Таляр	89

Тимф	90
Трояк	91
Флорин	92
Шаг	93
Шеляг	94
Шостак	95
Ярополк Володимирович	96

Энциклопедия «Слова о полку Игореве». – СПб.: Дмитрий Була-нин, 1995. – Т. 3: К–О. – 386 с.

Киевская Русь во второй половине XII в.	353
Мстислав Мстиславич Удатный (Удалой)	354

Энциклопедия «Слова о полку Игореве». – СПб.: Дмитрий Була-нин, 1995. – Т. 4: П–Слово. – 330 с.

Роман Мстиславич	355

Малый словник історії України / В. Смолій, С. Кульчицький, О. Майборода та ін. – К.: Либідь, 1997. – 464 с.

Анна Ярославна	384
Антоній Печерський	385
Аскольд	386
Борис і Гліб	387
Василько Романович	388
Василько Ростиславич	389
Витичівський з'їзд князів 1100	390
Волинське князівство	391
Володимир Всеволодович Мономах	392
Володимир Святославич	393
Володимирко Володаревич	394
Всеволод Ярославич	395
Всеслав Брячиславич	396
Галицьке князівство	397
Галицько-Волинське князівство	398
Галицько-Волинський літопис	399
Гривня (гривна)	400
Данило Романович Галицький	401

Дір	402
Долобський з'їзд 1103	403
Ігор Святославич	404
Ігор Старий	405
«Ізборники» 1073 і 1076	406
Ізяслав Мстиславич	407
Ізяслав Ярославич	408
Іларіон	409
Італійські колонії у Північному Причорномор'ї	410
Калка	411
Київська Русь	412
Київський літопис	413
Кий, Щек і Хорив	414
Климент Смолятич	415
Лев Данилович	416
Любецький з'їзд князів 1097	417
Монголо-татарська навала	418
Мстислав Великий	419
Мстислав Володимирович Лютий	420
Мстислав Мстиславич Удатний	421
Мстислав Романович Старий	422
Нестор	423
Никон	424
Нормани	425
Олег	426
Олег Святославич	427
Олександр Ярославич Невський	428
Ольга	429
Переяславське князівство	430
Петро Бориславич	431
«Повість временних літ»	432
Роман Мстиславич	433
Роман Ростиславич	434
Русь	435
Руська земля	436
«Руська правда»	437
Рюрик	438

Рюрик Ростиславич	439
Святополк Ізяславич	440
Святополк Окаянний	441
Святослав Всеволодович	442
Святослав Ігоревич	443
Святослав Ярославич	444
Серапіон	445
«Слово о полку Ігоревім»	446
«Слово про загибель Руської землі»	447
Теребовльське князівство	448
Тмутараканське князівство	449
Триумвірат Ярославичів	450
Удільна роздробленість	451
Юрій Володимирович Долгорукий	452
Ярополк Святославич	453
Ярослав Володимирович	454
Ярослав Володимирович Мудрий	455

Енциклопедія банківської справи України / Нац. банк України, Ін-т незалежних експертів; редкол.: В. С. Стельмах (голова), В. Б. Альошин, А. М. Мороз [та ін.]; [голов. наук. консультант А. М. Мороз]. Присвячено 10-річчю Національного банку України. – К.: Молодь: Ін Юре, 2001. – 678 с.

Гривна, гривня	505
Гріш	506
Грошовий обіг Давньої Русі від найдавніших часів до середини 13 ст.	507
Грошовий обіг України часів середньовіччя	508
Денарій	509
Дирхем	510
Єфимок	511
Злотий	512
Золота акція	513
Київський монетний двір	514
Копа	515
Копійка	516

Львівський монетний двір	517
Нумізматика	518
Рубль	519
Спаський Іван Георгійович	520
Таляр	521

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2003. – Т. 1: А–В. – 688 с.: іл.

Авари	544
Агапіт Печерський	545
Альта, битва на річці 1068 та подальші події	546
Анастасія Ярославна	547
Андрій Боголюбський	548
Андрій Добрий	549
Андрій Юрійович	550
Анна	551
Анна	552
Анна Всеволодівна	553
Анна Ярославна	554
Артемій	555
Аскольд	556
Аттіла	557
Барбаро Іосафат	558
Безмонетний період	559
Белзька земля	560
Берестологія	561
Берладники	562
Берладь	563
Бож	564
Болохов	565
Болоховська земля	566
Борис В'ячеславич	567
Бояри	568
Бравлін	569
Бродники	570
Бужськ	571

Василько Романович	572
Василько Ростиславич	573
«Велесова книга»	574
Витичівський з'їзд 1100 р.	575
Візантія, Візантійська імперія	576
Віче	577
Владими́ро-Суздальське князівство	578
Войшелк	579
Волинська земля	580
Волинське князівство	581
Володар Ростиславич	582
Володимир Василькович	583
Володимир Ігоревич	584
Володимир Мономах	585
Володимир Мстиславич	586
Володимир Рюрикович	587
Володимир Святославич Святий	588
Володимир Ярославич	589
Володимирко Володаревич	590
Володислав Кормільчич	591
Вотчина	592
Всеволод Ольгович	593
Всеволод Святославич	594
Всеволод Святославич Чермний	595
Всеволод Юрійович Велике Гніздо	596
Всеволод Ярославич	597
Вщиж	598
В'ячеслав Володимирович	599

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2004. – Т. 2: Г–Д. – 528 с.: іл.

Галицька земля	614
Галицьке князівство	615
Галицькі бояри	616
Галицькі повстання (1145, 1170, 1189)	617
Галицько-Волинське князівство	618

Галицько-Волинський літопис	619
Гнойниця	620
«Гориславичі»	621
Гривна давньоруська	622
Григорій Васильович	623
Грошовий обіг в Україні 14–19 століть	624
Грошовий обіг Давньої Русі	625
Давид Ігорович	626
Давид Святославич	627
Данило Галицький	628
Дем'ян	629
Дипломатія Київської Русі	630
Дір	631
Дмитро	632
Дмитро Дедько	633
Добжинських рицарів орден	634
Добриня	635
Договори Київської Русі з Візантією	636
Долобський з'їзд 1103	637
Дорогичинська волость	638
«Древнейшие государства Восточной Европы»	639
«Древнейшие источники по истории Восточной Европы»	640
Дубен, археологічна пам'ятка	641
Дуумвірати на Русі	642

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2005. – Т. 3: Е–Й. – 672 с.: іл.

Епіграфіка	654
Євпраксія Всеволодівна	655
Євфимія Володимирівна	656
Євфимія Глібівна	657
Євфросинія Мстиславна	658
Єлизавета Ярославна	659
«Житіє Георгія Святого Амастрідського»	660
«Житіє Стефана Сурозького»	661

Закон руський	662
Звенигород Галицький	663
Звенигородське князівство	664
Зимін Олександр Олександрович	665
Зограф Олександр Миколайович	666
Іван Ростиславич	667
Ігор, Ігор Старий	668
Ігор Ольгович	669
Ігор Святославич	670
Ігор Ярославич	671
Ізяслав Володимирович	672
Ізяслав Давидович	673
Ізяслав Мстиславич	674
Ізяслав Ярославич	675
Іларіон	676
Інгігерда	677
Інокентій IV	678
Іоанн I Цимісхій	679
Ітиль (Атиль)	680
Йордан та його твір «Getica»	681

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2007. – Т. 4: Ка–Ком. – 528 с.: іл.

Каліус	712
Калка, битва на річці 1223	713
Каменець	714
Каменець Волинський	715
Київський з'їзд князів 1223	716
Київський церковний собор руських єпископів 1147	717
Київські повстання 11–12 століть, повстання киян 1068, 1113, 1146 та 1157 років	718
Кирило II	719
Клобуки чорні, чорні клобуки	720
Коллективного сюзеренітету концепція	721
Колодязин, городище	722

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 5: Кон–Кю. – 568 с.: іл.

Конрад I Мазовецький	748
Константин VII Багрянородний	749
Константинополь	750
Кормління	751
Корсунський похід Володимира Святославича	752
Корчеськ	753
«Краткие сообщения Института археологии»	754
Куна	755
Кучелмин	756
Кюявія	757

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2009. – Т. 6: Ла–Мі. – 790 с.: іл.

Лев Данилович	768
Лев Юрійович	769
Левченко Митрофан Васильович	770
Лествичный порядок заміщення княжих столів на Русі	771
Лешек Білий	772
Лиственська битва 1024	773
Луцьке князівство	774
Любачів	775
Любецька битва 1016	776
Любецький з'їзд 1097	777
Мирослав	778
Митуса	779
Михаїл Всеволодич	780

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2010. – Т. 7: Мл–О. – 728 с.: іл.

Монголо-татарська навала	797
Монета	798
Монетний двір	799

Мономашичі	800
Мстислав Великий	801
Мстислав Володимирович	802
Мстислав Данилович	803
Мстислав Ізяславич	804
Мстислав Мстиславич	805
Мстислав Романович	806
Мстислав Ярославич	807
Мстиславичі	808
Нестор	809
Никон	810
Новгородська боярська республіка	811
Нумизматика и сфрагистика	812
Нумизматика и епиграфика	813
Нумізматика	814
Олег	815
Олег Святославич (р. н. невід. – п. 977)	816
Олег Святославич (р. н. невід. – п. 01.08.1115)	817
Олег Ярославич	818
Олександр Всеволодич	819
Ольга	820
Ольговичі	821
Опізо з Месанни	822
Орешніков Олексій Васильович	823

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2011. – Т. 8: Па–Прик. – 520 с.: іл.

Пенязь	842
Перемиль	843
Перемишльське князівство	844
Повстання в Києві 1068, 1113, 1146, 1157 років	845
Погорина	846
Посад	847
Посадник	848
Походи Русі на Візантію	849
Пресняков Олександр Євгенович	850

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2012. – Т. 9: Прил–С. – 944 с.: іл.

Присьолков Михайло Дмитрович	860
Редедя	861
Резана	862
Родень, Родня	863
Роман Данилович	864
Роман Ростиславич	865
Романовичі	866
Ростислав Володимирович	867
Ростислав Михайлович	868
Ростислав Мстиславич	869
Ростиславичі галицькі	870
Ростиславичі смоленські	871
Рюрик Ростиславич	872
Рюрик Ростиславич, Рюрик-Василій Ростиславич	873
Ряд Ярослава 1054	874
Святополк Ізяславич, Святополк-Михаїл Ізяславич	875
Святополк Окаянний, Святополк-Петро Володимирович або Святополк-Петро Ярополчич	876
Святослав Володимирович	877
Святослав Всеволодич	878
Святослав Давидович	879
Святослав Ольгович, Святослав-Миколай Ольгович	880
Святослав Ярославич	881
Слово о погибелі Руської землі	882
Слово о полку Ігоревім	883
Спаський Іван Георгійович	884
Срібляник	885
Стефан I Святий	886
Судислав Володимирович	887

Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України, Інститут історії України – К.: Наукова думка, 2013. – Т. 10: Т-Я. – 784 с.: іл.

Талер, таляр	898
Тевтонський орден	899
Тисмяница, поселення	900
Тихомель	901
Тихомиров Михайло Миколаєвич	902
Тмутороканське князівство	903
Толмач	904
Успенський Федір Іванович	905
Устав земляний	906
Феофілакт Сімокатта	907
Християнізація слов'ян	908
Хутрянні гроші	909
Шварно Данилович	910
Юрій Долгорукий	911
Юрій Львович	912
Ярополк Володимирович	913
Ярополк Святославич	914
Ярослав Володимирович Осмомисл	915
Ярослав Всеволодович	916
Ярослав Ізяславович	917
Ярослав Мудрий	918
Ях'я Антіохійський (Ібн Саїд Ібн Батрик)	919

Древняя Русь в средневековом мире: энциклопедия / Институт всеобщей истории РАН; Под общей ред. Е. А. Мельниковой и В. Я. Петрухина. – М.: Ладомир, 2014. – 992 с., илл.

Александр Всеволодович	925
Альта, Лъта	926
Андраш II	927
Андрей Владимирович Добрый	928
Андроник I Комнин	929
Анна	930
Бакота	931
Безмонетный период	932
Белз	933
Белзкая земля	934
Белзкое княжество	935

Берестейская волость	936
Берладники	937
Берладь	938
Болоховская земля	939
Болоховские князья	940
Борис Вячеславич	941
Бродники	942
Василёв (Галицко-Волынский)	943
Василёв (Киевский)	944
Василько Романович	945
Василько Ростиславич	946
Василько Ярополчич	947
Витичевский съезд	948
Владимир-Волынский	949
Владимир Андреевич	950
Владимир Володаревич	951
Владимир Давыдович	952
Владимир Мстиславич	953
Владимир Рюрикович	954
Владимир Святославич	955
Владимир Ярославич	956
Владими́ро-Волы́нское кня́жество	957
Владислав Кормильчич	958
Возвягль	959
Володарь Глебович	960
Володарь Ростиславич	961
Володислав Воротиславич	962
Волынская земля	963
Волы́нское кня́жество	964
Волынь	965
Всеволод Владимирович	966
Всеволод Мстиславич	967
Всеволод Ольгович	968
Всеволод Святославич	969
Всеволод Святославич Чермный	970
Всеволод Ярославич	971
(в крещ. Андрей, 1030–13.04.1093)	971

Всеволод Ярославич (до 1166 – после 1209)	972
Вышгородский съезд	973
Вячеслав Владимирович	974
Галицкая земля	975
Галицко-Волынская летопись	976
Галицко-Волынское княжество	977
Галицкое княжество	978
Галич	979
Глеб Святославич	980
Глеб Юрьевич	981
Городец Остерский	982
Городок Галицкий	983
Гривна весовая	984
Гривна денежная	985
Гривна монетная	986
Григорий Васильевич	987
Давыд Игоревич	988
Давыд Ольгович	989
Давыд Святославич	990
Давыд Романович	991
Демьян	992
Денежное обращение	993
Добжинских рыцарей орден	994
Доброслав Судьич	995
Долобский съезд	996
Догогичин	997
Дорогобуж Волынский	998
Дорогобужскре княжество	999
Звинигород Галицкий	1000
Звенигородское княжество	1001
Золотчинский съезд 1101 г.	1002
Иван Василькович	1003
Иван Всеволодович	1004
Иван Ростиславич Берладник	1005
Игорь Ольгович	1006
Игорь Святославич	1007
Игорь Ярославич	1008

Изяслав Владимирович (после 978–1001)	1009
Изяслав Владимирович (февраль – март 1078 – 06.09.1096)	1010
Изяслав Владимирович (в крещ. Филипп, до 1187 – после 1254)	1011
Изяслав Давыдович	1012
Изяслав Мстиславич	1013
Изяслав Ярославич	1014
Ингварь Ярославич	1015
Каменец	1016
Каменец Волынский	1017
Киевский съезд 1223 г.	1018
Киевское восстание 1068 г.	1019
Киевское восстание 1113 г.	1020
Киевское восстание 1146 г.	1021
Киевское восстание 1157 г.	1022
Козельск	1023
Колодяжин	1024
Корческ	1025
Лиственская битва (1024)	1026
Луцк	1027
Луцкое княжество	1028
Любечский съезд 1097 г.	1029
Мазовия	1030
Малуша	1031
Мария (Малмфрид?) Мстиславна	1032
Межибожье	1033
Мирослав	1034
Митеса	1035
Михаил Всеволодович	1036
Молибоговичи	1037
Монета	1038
Мстислав Владимирович (в крещ. Константин ?, до 1015–1036)	1039
Мстислав Владимирович (в крещ. Федор, в скан. традиции Харальд, вер. февраля 1076–14.04.1132)	1040

Мстислав Изяславич	1041
Мстислав Мстиславич Удатный	1042
Мстислав Романович Старый	1043
Мстислав Ростиславич Храбрый	1044
Мстислав Юрьевич	1045
Мстислав Ярославич Немой	1046
Нежати́на нива	1047
Олег Святославич (ум. 977)	1048
Олег Святославич (в крещ. Михаил, после 1050– 01.08.1115)	1049
Олег Святославич (до 1147–18.01.1180)	1050
Олег Святославич (в крещ. Феодосий, до 1175–1204)	1051
Олег Ярославич	1052
Перемиль	1053
Перемышль	1054
Перемышльское княжество	1055
Пересопница	1056
Пересопницкое княжество	1057
Петр Бориславич	1058
Плеснеск	1059
Плоскыня	1060
Погорина	1061
Половцы	1062
Претич (10 в.)	1063
Пу́тята Вышатич	1064
Роман Игоревич	1065
Роман Мстиславич	1066
Роман Ростиславич	1067
Роман Святославич Красный	1068
Ростислав Владимирович	1069
Ростислав Володаревич	1070
Ростислав Всеволодович	1071
Ростислав Иванович	1072
Ростислав Игоревич	1073
Ростислав Михайлович	1074
Ростислав Мстиславич	1075

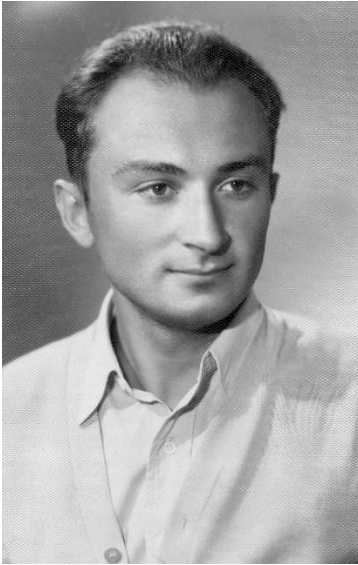
Ростислав Рюрикович	1076
Рюрик Ростиславич (ок. 1064–1092)	1077
Рюрик Ростиславич (в крещ. Василий, ум. 1212)	1078
Ряд Ярослава (1054)	1079
Святополк Владимирович (Ярополчич)	1080
Святополк Изяславич	1081
Святополк Мстиславич	1082
Святополк Юрьевич	1083
Святослав Владимирович (ум. 1015)	1084
Святослав Владимирович (ум. 16.03.1114)	1085
Святослав Владимирович (после 1144–1166)	1086
Святослав Всеволодович	1087
Святослав Всеславич	1088
Святослав Давыдович	1089
Святослав Игоревич (942? – март 972)	1090
Святослав Игоревич (в крещ. Адриан, 1176 – сентябрь 1211)	1091
Святослав Ольгович	1092
Святослав Ярославич	1093
Семьюнко Чермный (Рыжий)	1094
Сребреник	1095
Судислав Великий	1096
Судислав Владимирович	1097
Теребовль	1098
Теребовльское княжество	1099
Тихомль	1100
Триумvirат Ярославичей	1101
Филипп	1102
Часть	1103
Червен	1104
Червенские грады	1105
Шумск	1106
Щеляг	1107
Янка	1108
Ярополк Владимирович	1109
Ярополк Изяславич (в крещ. Гавриил, после 1047 и до 1050–22.11.1086)	1110

Ярополк Изяславич (в крещ. Стефан, до 1159– 07.03.1168)	1111
Ярополк Святославич	1112
Ярослав Владимирович Мудрый	1113
Ярослав Владимирович	1114
Ярослав Всеволодович	1115
Ярослав Изяславич	1116
Ярослав Святополчич	1117
Ярослав Ярополчич	1118
Ярославль Галицкий	1119

ПЕРЕДМОВИ Й ПІСЛЯМОВИ

М. І. Костомаров. Мазепа (підготовка тексту до друку, примітки та післямова)	302
Передмова // Запровадження християнства на Русі	275
Передмова // Зварич В. В. Нумізматичний словник	80
Післямова // Кулаковський В., Сиченко П. Ріки виходять з берегів	221
Світло згаслих цивілізацій [Передмова] // Зварич В., Шуст Р. Нумізматика	461
Торгівля на Україні: XIV – середина XVII століття: Волинь і Наддніпрянщина: Актові джерела: збірник [Передмова]	305

*Студент Київського
університету, Київ, 1955 р.*

*Аспірант Державного Ермітажу.
Ленінград, 1963 р.*

*Науковий керівник
М. Ф. Котляра —
доктор історичних наук,
професор, головний зберігач
відділу нумізматики
Державного Ермітажу
Іван Георгійович Спаський*

Київ, 1967 р.

Київ, 1968 р.

*Із доктором історичних наук О. О. Мельниковою.
Острів Готланд, місце де було знайдено скарб з давньоруськими гривнами.
Вересень 1992 р.*

Із професором Джанфранко Джіраудо. Венеція, травень 1999 р.

*Із колегами на конференції в Коростені, 2004 р.
М. Ф. Котляр, П. П. Толочко, Г. Ю. Івакін, І. І. Мовчан*

*З академіком РАН
В. Л. Яніним та академіком
РАН П. Г. Гайдуковим
на конференції, присвяченій
100-річчю І. Г. Спаського.
Санкт-Петербург,
березень 2004 р.*

*На конференції в Афінах.
Травень 2005 р.*

*В одному із залів
Державного Ермітажу.
Санкт-Петербург, 2005 р.*

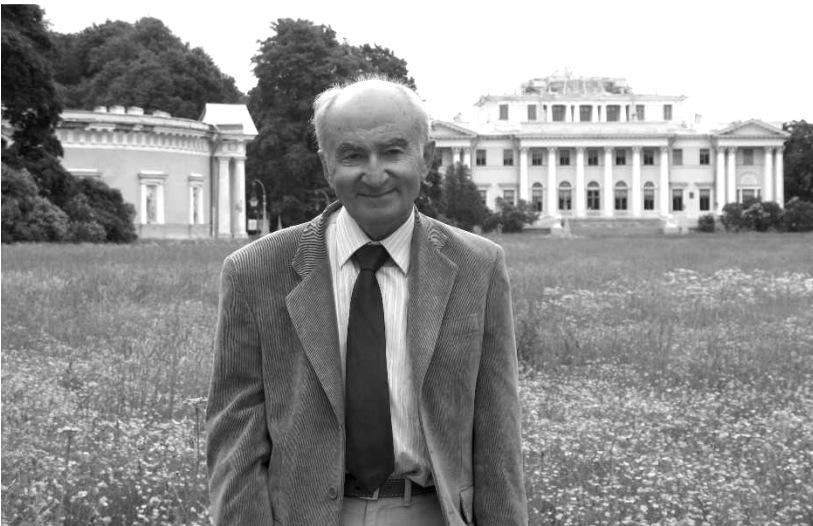

*Біля кінного монументу
Марку Аврелію.
Рим, травень 2006 р.*

*На засіданні Комісії істориків України і Угорщини з нагоди 50-річчя
Угорської революції 1956 р. Угорщина, листопад 2006 р.
Г. Ю. Івакін, М. Ф. Котляр, С. В. Віднянський, І. Медвідь, І. О. Мандрик*

Біля Єлагінського палацу. Санкт-Петербург, 2007 р.

*Із завідувачем відділу нумізматики Державного Ермітажу
В. О. Калініним. Санкт-Петербург, 2007 р.*

*Із доктором історичних наук В. І. Мажугою
на конференції пам'яті О. Ч. Скржинської. Санкт-Петербург, 2007 р.*

*О. П. Толочко, П. П. Толочко, С. С. Ширинський, Г. О. Вознесенська,
М. Ф. Котляр. Городище Шеставиця, 2009 р.*

*О. П. Толочко, Ф. О. Андрощук, Г. Ю. Івакін, В. М. Ричка,
М. Ф. Котляр, П. П. Толочко. Городище Шеставиця, 2009 р.*

*На відзначенні ювілею О. О. Мельникової. Є. Л. Назарова,
Т. М. Джаксон, О. О. Мельникова, М. Ф. Котляр. Москва, 2011 р.*

*На конференції з нагоди 975 річниці Спасо-Преображенського собору
у Чернігові. Чернігів, 2011 р.*

*З учасниками III Міжнародної наукової конференції
«Україна і Велике князівство Литовське в XIV–XVIII ст.:
політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини
у загальноєвропейському вимірі». Кам'янець-Подільський, 2013 р.*

*Із дружиною — Мариною Володимирівною Скржинською,
найдорожчою та найріднішою людиною, з якою разом уже понад 50 років.
Санкт-Петербург, 2007 р.*

*На захисті кандидатської дисертації С. М. Блащук.
Київ, березень 2010 р.*

А. Г. Плахонін, М. В. Скржинська, М. Ф. Котляр. Київ, серпень 2013 р.

З дружиною. Київ, 2013 р.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО М. Ф. КОТЛЯРА

- 80-річчя члена-кореспондента НАН України М. Ф. Котляра // Вісник НАН України. – 2012. – № 7. – С. 83–85.
- Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX–XX ст.: Історіографія. Біобібліографія. Матеріали. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 245–246.
- Колпакова О. Котляр Микола Федорович // Вчені Інституту історії України: Біобібліогр. довід. / НАН України. Ін-т історії України; Авт.: С. І. Білокінь, П. М. Бондарчук, Г. С. Брега та ін. – К., 1998. – Вип. 1. – С. 153–154. – Сер. «Українські історики».
- Котляр Микола Федорович // Вісник Національного банку України. – 1995. – № 4. – С. 57.
- Котляр Микола Федорович // Вчені Інституту історії України: Біобібліогр. довід. / НАН України. Ін-т історії України; Авт.: С. І. Білокінь, П. М. Бондарчук, Г. С. Брега та ін. – К.: Інститут історії України НАН України, 1996. – Вип. 1. – С. 117–118. – Сер. «Українські історики».
- Котляр Микола Федорович // Головка О. Б. Історики-медієвісти сучасної України: довідник / [відп. ред. С. А. Копилов]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. – С. 34.
- Котляр Микола Федорович // Інститут історії України Національної академії наук України. 1936–2006. – К.: Інститут історії України НАН України, 2006. – С. 567–568.
- Кульчицький С. В. Котляр Микола Федорович // Енциклопедія сучасної України: у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.]

- НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Т. 15: Кот–Куз. – С. 24.
- Кульчицький С. В. Котляр Микола Федорович [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України: у 30 т. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=106.
- Плахонін А. Котляр Микола Федорович // Українські історики ХХ ст.: Бібліогр. довід. – Вип. 2 / Голов. ред. В. А. Смолій. – К., Львів: Ін-т історії України НАН України, 2003. – Ч. 1. – С. 154–155. – Сер. «Українські історики».
- Плахонін А. Г. До 80-річчя члена-кореспондента НАН України М. Ф. Котляра // Український історичний журнал. – 2012. – № 5. – С. 227–230.
- Плахонін А. Г. Котляр Микола Федорович // Енциклопедія історії України. – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 5: Кон–Кю. – С. 235–236.
- Плахонін А. Г. Микола Федорович Котляр // Інститут історії України Національної академії наук України. 1936–2006. – К.: Інститут історії України НАН України, 2006. – С. 442–445.
- Плахонін А. Г. Котляр Микола Федорович [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Kotlyar_M.
- Рождественская М. В. Котляр Николай Фёдорович // Энциклопедия «Слова о полку Игореве». – СПб.: Дмитрий Буланин, 1995. – Т. 3: К–О. – С. 90–92.
- Список основних праць М. Ф. Котляра // «А се его сребро...»: Збірник праць на пошану чл.-кор. НАН України Миколи Федоровича Котляра з нагоди його 70-річчя. – К.: Інститут історії України НАН України, 2002. – С. 269–281.
- Старенький І. Кам'янецький історик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://klyuch.com.ua/articles/history/kamyanetskyu-istoryk/>
- Чугуй Т. О. Постать короля Данила Романовича у біографічних дослідженнях М. Ф. Котляра (з нагоди 85-річного ювілею

вченого) // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2016. – Вип. 23. – С. 9–26. – Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки».

Котляр Микола Федорович: персональна сторінка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Sites/PersonalSite/Pages/default.aspx?ffn1=Email&fft1=Eq&ffv1=Kotljarmf1932>

Котляр Микола Федорович: персональна сторінка на сайті Інституту історії України НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://resource.history.org.ua/person/0000211>.

НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО

М. Ф. КОТЛЯРА

- Головко А. Б.** Политические отношения Руси и Польши в X – первой трети XIII вв.: автореф. дисс. ... кандидата исторических наук: 07.00.02 / АН УССР, Ин-т истории. – К., 1984. – 24 с.
- Рычка В. М.** Образование и развитие территории Киевской земли (IX – 30-е годы XII вв.): автореф. дисс. ... кандидата исторических наук: 07.00.02 / АН УССР, Ин-т истории. – К., 1985. – 19 с.
- Толочко А. П.** Структура княжеской власти в Южной Руси в середине IX – середине XIII: автореф. дисс. ... кандидата исторических наук: 07.00.02 / АН УССР, Ин-т истории. – К., 1989. – 17 с.
- Ставиский В. И.** Киев и киевское летописание в XIII веке: автореф. дисс. ... кандидата исторических наук: 07.00.02 / Днепропетровск. гос. ун-т. – Днепропетровск, 1991. – 13 с.
- Козубовский Г. А.** Гроші, грошовий обіг Середньої Наддніпрянщини XIV–XV ст.: автореф. дис. ... кандидата історичних наук: 07.00.06 / АН України, Ін-т археології. – К., 1992. – 21 с
- Сидоренко О. Ф.** Українські землі у міжнародній торгівлі (IX – середина XVII ст.): автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / НАН України, Ін-т історії України. – К., 1997. – 31 с.
- Москаленко О. С.** Усні джерела «Повісті временних літ»: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06. – Львів, 2004. – 16 с.
- Плахонін А. Г.** Південноруські провінційні династії XI століття (Ігоревичі та Ростиславичі): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / НАН України, Ін-т історії України. – К., 2004. – 18 с.

- Толочко О. П.** «Історія Російська» Василя Татіщева: джерела та повідомлення: автореф. дис. ... д-ра іст. наук № 07.00.06 / НАН України, Ін-т історії України. – К., 2005. – 35 с.
- Блащук С. М.** «Правда Руська» у радянській історіографії (1920-ті – перша половина 1960-х рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / НАН України, Ін-т історії України. – К., 2010. – 20 с.
- Чугаєва І. К.** Чернігівське літописання XI–XIII ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. – Чернігів, 2012. – 20 с.

ПОКАЖЧИК СПІВАВТОРІВ

Алексеев Л. В. 960
Ведюшкина И. В. 929
Гісцова Л. З. 44
Гуржій І. О. 69
Звиздецкий Б. А. 959
Комаренко Н. В. 42
Кульчицький С. В. 170, 180, 190, 198, 205, 206, 239, 332, 360
Кучера М. П. 933
Кучкин В. А. 1007
Лихолат А. В. 238
Назаренко А. В. 1069, 1108
Овчаренко П. Д. 238
Орлов Р. С. 944
Панібудьласка В. Ф. 19
Плахонін А. Г. 843, 847, 849, 861, 863, 868
Плетнева С. А. 1062
Ричка В. М. 733
Северова М. Б. 23
Седых В. Н. 1038, 1095
Сидоренко О. Ф. 210
Скржинська М. В. 234, 349, 654
Смолій В. А. 300, 334
Столярова Л. В. 1006
Тесленко І. А. 901
Тимошук Б. А. 998
Толочко О. П. 255
Толочко П. П. 154, 294
Черняков І. Т. 533
Щавелева Н. И. 947, 961, 1030
Юрасов М. К. 927

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

2-е вид. – 2-е видання

Gd. – Gdańsk

Kr. – Kraków

P. – Page

Rec. – Recenzja

V. – Volume

w. – wiek

Warsz. – Warszawa

Wr. – Wrocław

Авт. – автор, авторський

авт.-сост. – автор-составитель

автореф. – автореферат

АН – Академія наук

Б.в. – без видавництва

Бібліогр. довід. – бібліографічний довідник

Біобібліогр. довід. – біобібліографічний довідник

в скан. традиції – в скандинавській традиції

в. – век

вв. – века

ВД – видавничий дім

вер. – вероятно

вид. – видання

Вип. – випуск

Відп. ред. – відповідальний редактор

відп. секр. – відповідальний секретар

ВОСР – «великая октябрьская социалистическая революция»

Вып. – выпуск

г. – год

голов. ред. – головний редактор
Голов. редкол. – головна редколегія
Гос. Эрмитаж – Государственный Эрмитаж
дис. – дисертація
дисс. – диссертация
д-р ист. наук. – доктор исторический наук
д-р іст. наук – доктор історичних наук
журн. – журнал
заст. відп. ред. – заступник відповідального редактора
Изд. – издательство
Изд-во – издательство
ил. – иллюстрация
илл. – иллюстрации
им. – имени
Ин-т – институт
іл. – ілюстрація, ілюстрації
ім. – імені
ін. – інше, інші
Ин-т – інститут
К. – Київ
канд. ист. наук. – кандидат исторических наук
кн. – книга
крещ. – крещен
Л. – Львів, Ленінград
м. – місто
М. – Москва
Н. Й. – Нью-Йорк
НАН України – Національна академія наук України
НАПН України – Національна академія педагогічних наук
України
НТШ – Наукове тоаврситво імені Шевченка
ок. – около
отв. ред. – ответсвенный редактор
пер. с укр. – перевод с украинского
р. – рік
р. н. невід. – рік народження невідомий
РАН – Російська академія наук

ред. – редактор
Ред. кол. – редакційна колегія
Редкол. – редколегія
Рец. – рецензія
Рец. на кн. – рецензія на книгу
рис. – рисунок
розд. – розділ
С. – сторінка, страница
Сер. – серія
сост. – составитель
СПб – Санкт-Петербург
ст. – століття
ст. до н.е. – століття до нашої ери
Т. – том
табл. – таблиця
уклад. – укладач
ум. – умер
ун-т – університет
гос. – государственный
Ч. – число, часть
чл.-кор. – член-кореспондент

Довідкове видання

МИКОЛА ФЕДОРОВИЧ КОТЛЯР
БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Редактор *В. Григор'єв*
Комп'ютерна верстка *С. Блащук*

Підписано до друку 26.06.2017 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 28,7. Обл. вид. арк. 24,0.
Наклад 300 прим. Зам. № 6. 2017.

Редакційно-видавничий відділ Інституту історії
України НАН України
Київ-1, вул. Грушевського, 4.

Свідоцтво
про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5070 від 23.03.2016 р.